

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

8 Οκτωβρίου 2024

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 5587

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. απόφ. 835/2023*

Παραμπόδιση - δυσχέραση έρευνας της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού κατά τη διεξαγωγή επιτόπιου ελέγχου, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 39 του ν. 3959/2011.

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ
ΣΕ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε στην Αίθουσα Συνεδριάσεων του 1ου ορόφου του κτιρίου των γραφείων της, επί της οδού Κότσικα 1Α, Αθήνα, την 12η Ιουνίου 2023, ημέρα Δευτέρα και ώρα 9:00 π.μ, με την εξής σύνθεση:

Πρόεδρος: Ιωάννης Λιανός

Μέλη: Χαρίκλεια Νικολοπούλου (Αντιπρόεδρος)

Παναγιώτης Φώτης (Εισηγητής),

Ιωάννης Στεφάτος,

Χαρίκλεια Βλάχου,

Παντελής Μπορόβας,

Χρυσοβαλάντου Μήλλιου και

Αγγελική Κανελλοπούλου, λόγω

κωλύματος του τακτικού μέλους

Μιχαήλ Πολέμη.

Η Εισηγήτρια Άννα Γκάτζιου, δεν συμμετείχε λόγω δικαιολογημένου κωλύματος.

Γραμματέας: Ηλιάνα Κούτρα.

Θέμα της συνεδρίασης: Παραμπόδιση - δυσχέραση έρευνας της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού κατά τη διεξαγωγή επιτόπιου ελέγχου, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 39 του ν. 3959/2011.

Πριν την έναρξη της συζητήσεως, ο Πρόεδρος της Επιτροπής όρισε Γραμματέα της υπόθεσης την υπάλληλο, Ηλιάνα Κούτρα με αναπληρώτρια την Ευγενία Ντόρντα.

Στη συνεδρίαση οι νομίμως κλητευθέντες παραστάθηκαν ως εξής: α) η εταιρεία ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ (ΕΛΛΑΣ) ΔΙΥΛΙΣΤΗΡΙΑ ΚΟΡΙΝΘΟΥ Α.Ε., με το νόμιμο εκπρόσωπο

της [...], μετά των πληρεξουσίων δικηγόρων Ιωάννη Μπιμπλή, Αναστασίας Δρίτσα και Μαρίνας - Γρηγορίας Μυζήθρα και β) ο Ιωάννης Βαρδινογιάννης του Βαρδή δια των πληρεξουσίων δικηγόρων Ιωάννη Μπιμπλή, Αναστασίας Δρίτσα και Μαρίνας - Γρηγορίας Μυζήθρα.

Αρχικά ο Πρόεδρος έδωσε τον λόγο στον αρμόδιο Εισηγητή Παναγιώτη Φώτη, ο οποίος ανέπτυξε συνοπτικά την υπ' αρ. 2099/9.3.2023 γραπτή εισήγησή του, και λαμβάνοντας υπόψη όσα αναφέρονται αναλυτικά στην εισήγηση, πρότεινε, τα εξής:

1. Να διαπιστωθεί κατά τα ανωτέρω ότι η εταιρεία με την επωνυμία «ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ (ΕΛΛΑΣ) ΔΙΥΛΙΣΤΗΡΙΑ ΚΟΡΙΝΘΟΥ Α.Ε.» παραβίασε την παρ. 5 του άρθρου 39 του ν. 3959/2011 και να της επιβληθεί πρόστιμο.

2. Να διαπιστωθεί κατά τα ανωτέρω ότι ο Ι. Βαρδινογιάννης παραβίασε την παρ. 5 του άρθρου 39 του ν. 3959/2011 και να του επιβληθεί πρόστιμο.

Κατόπιν, τον λόγο έλαβαν οι πληρεξούσιοι δικηγόροι των Μερών και ο νόμιμος εκπρόσωπος, οι οποίοι τοποθετήθηκαν επί της προαναφερόμενης εισήγησης, ανέπτυξαν τις απόψεις τους, έδωσαν διευκρινίσεις και απάντησαν σε ερωτήσεις που τους υπέβαλαν ο Πρόεδρος και τα μέλη της Επιτροπής. Για τη θεμελίωση των ισχυρισμών τους, ζήτησαν την εξέταση μαρτύρων. Η Επιτροπή, αποδεχόμενη το σχετικό αίτημά τους, εξέτασε τους μάρτυρες, [...] και [...].

Με την ολοκλήρωση της ακροαματικής διαδικασίας οι πληρεξούσιοι δικηγόροι ζήτησαν και ο Πρόεδρος της Επιτροπής χορήγησε προθεσμία εφτά (7) εργάσιμων ημερών μετά την παραλαβή των πρακτικών, προκειμένου να υποβάλουν το συμπληρωματικό τους υπόμνημα.

Η Επιτροπή συνήλθε σε διάσκεψη την 27η Ιουλίου 2023 (ημέρα Πέμπτη και ώρα 12:00), η οποία συνεχίστηκε την 14η Σεπτεμβρίου 2021 (ημέρα Πέμπτη και ώρα 12:15), την 6η Οκτωβρίου 2023 (ημέρα Παρασκευή και ώρα 10:15), την 18η Οκτωβρίου 2023 (ημέρα Τετάρτη και ώρα 9:30), την 24η Οκτωβρίου 2023 (ημέρα Τρίτη και

* Η παρούσα απόφαση εκδίδεται σε τέσσερις (4) επιπλέον εκδόσεις με τα διακριτικά: 1) Έκδοση προς «Δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως», 2) Έκδοση για την εταιρεία «ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ (ΕΛΛΑΣ) ΔΙΥΛΙΣΤΗΡΙΑ ΚΟΡΙΝΘΟΥ Α.Ε.» 3) Έκδοση για το φυσικό πρόσωπο «[...]» και 4) Έκδοση για την «Ιστοσελίδα της ΕΑ». Από τις εκδόσεις έχουν αφαιρεθεί τα απόρρητα επιχειρηματικά στοιχεία (όπου η ένδειξη [...]) τα οποία δεν θα πρέπει να περιέλθουν σε γνώση του αντίστοιχου αποδέκτη της έκδοσης, σύμφωνα με το άρθρο 41 του ν. 3959/2011 (ΦΕΚ 93 Α' /20.4.2011), όπως ισχύει, και τον Κανονισμό Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΦΕΚ 1790 Β' /21.3.2023).

ώρα 14:30), την 26η Οκτωβρίου 2023 (ημέρα Πέμπτη και ώρα 15:00), την 6η Νοεμβρίου 2023 (ημέρα Δευτέρα και ώρα 15:00), την 24η Νοεμβρίου 2023 (ημέρα Παρασκευή και ώρα 13:45), την 6η Δεκεμβρίου 2023 (ημέρα Τετάρτη και ώρα 15:15), την 8η Δεκεμβρίου 2023 (ημέρα Παρασκευή και ώρα 13:30), την 13η Δεκεμβρίου 2023 (ημέρα Τετάρτη και ώρα 8:30) και την 14η Δεκεμβρίου 2023 (ημέρα Πέμπτη και ώρα 8:00) οπότε και ολοκληρώθηκε, στην ως άνω αίθουσα συνεδριάσεων του 1ου ορόφου

των Γραφείων της, με τη συμμετοχή του Εισηγητή Παναγιώτη Φώτη, ο οποίος δεν έλαβε μέρος στην ψηφοφορία και αφού έλαβε υπόψη τα στοιχεία του φακέλου της κρινόμενης υπόθεσης, την Εισήγηση, τις απόψεις που διατύπωσαν προφορικά τα ενδιαφερόμενα μέρη κατά τη συζήτηση της υπόθεσης και με τα υπομνήματα τα οποία υπέβαλαν,

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΩΣ ΕΞΗΣ:

Ι. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Στο πλαίσιο αυτεπάγγελτης έρευνας της ΓΔΑ σε κάθε ένα από τα στάδια διύλισης, χονδρικής και λιανικής πώλησης στην αγορά της βενζίνης και του πετρελαίου κίνησης για την διερεύνηση τυχόν παράβασης των άρθρων 1 και 2 του Ν. 3959/2011 ή/και των άρθρων 101 και 102 της ΣΛΕΕ αναφορικά με τυχόν αντι-ανταγωνιστικές πρακτικές στο πλαίσιο οριζόντιας σύμπραξης ή/και κάθετων συμπράξεων ή/και καταχρηστικής εκμετάλλευσης συλλογικής δεσπόζουσας θέσης και σε εκτέλεση της με αρ. πρωτ. 7765/24.09.2021 εντολής ελέγχου (εφεξής «Εντολή Ελέγχου»), πραγματοποιήθηκε επιτόπιος αιφνιδιαστικός έλεγχος (ο «Έλεγχος») στα κεντρικά γραφεία της ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ (ΕΛΛΑΣ) ΔΙΥΛΙΣΤΗΡΙΑ ΚΟΡΙΝΘΟΥ Α.Ε. (εφεξής και «ΜΟΤΟΡ

ΟΪΛ» ή «MOTOR OIL» ή «Ελεγχόμενη») στην οδό [...] στις 28.09.2021, ο οποίος ολοκληρώθηκε την ίδια ημέρα¹ (βλ. και Ενότητα «Έρευνα της Υπηρεσίας» της παρούσας).

2. Η παρούσα υπόθεση, κατόπιν κλήρωσης στον Εισηγητή Παναγιώτη Φώτη στις 25.01.2023, δυνάμει του υπ' αριθ. πρωτ. 644/20.01.2023 εισηγητικού σημειώματος σύμφωνα με το άρθρ. 15 παρ. 2 του ν. 3959/2011, όπως ισχύει, της ΓΔΑ, δεν αφορά στην ουσιαστική διερεύνηση της υπόθεσης για τυχόν εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 1 και 2 του Ν. 3959/2011, ή/και των άρθρων 101 και 102 της ΣΛΕΕ, αλλά στις διατάξεις του άρθρου 39 του Ν. 3959/2011 περί δυσχέρασης – παρεμπόδισης της έρευνας με βάση τα περιστατικά που έλαβαν χώρα κατά τη διενέργεια του Ελέγχου όπως αυτά περιγράφονται αναλυτικά στη σχετική υπ' αριθ. πρωτ. 8923/05.11.2021 Έκθεση Ελέγχου (εφεξής «Έκθεση Ελέγχου»)².

II. ΤΑ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΑ ΜΕΡΗ

II.1 ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ

3. Η ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ είναι η μητρική εταιρεία του ομίλου ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ, ιδρύθηκε το 1970, είναι εισηγμένη στο Χρηματιστήριο Αθηνών από το 2001 και εδρεύει στο Μαρούσι Αττικής επί της οδού Ηρώδου Αττικού αρ. 12Α. Κύρια δραστηριότητά της είναι η διύλιση αργού πετρελαίου και η χονδρική και λιανική εμπορία προϊόντων αυτού, ενώ ο όμιλος ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ, μέσω των θυγατρικών του εταιριών, δραστηριοποιείται και στην αγορά της παραγωγής και πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας σε επίπεδο χονδρικής και λιανικής, καθώς και στην προμήθεια φυσικού αερίου. Η υφιστάμενη μετοχική σύνθεση της ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ έχει ως εξής:

Πίνακας 1: Μετοχική σύνθεση της ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ (Δεκέμβρης 2022)		
	Μέτοχος	Ποσοστό
1	Petroventure Holdings Limited	40,00%
2	Motor Oil Holdings Ltd ³	0,54%
3	Doson Investments Company	5,15%
4	Ίδιες Μετοχές	1,68%
5	Επενδυτικό Κοινό	52,63%
ΣΥΝΟΛΟ		100%

Πηγή: <https://www.moh.gr/enimerosi-ependyton/chrimatoikonomiki-pliroforisi/etisies-ikonomikes-ekthesis/>

¹ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 8923/05.11.2021 Έκθεση Ελέγχου, σύμφωνα με την οποία ο έλεγχος διήρκεσε έως τις 6.00 μ.μ..

² Η Έκθεση Ελέγχου κοινοποιήθηκε στην Εταιρεία με το υπ' αριθ. πρωτ. 10058/13.12.2021 διαβιβαστικό έγγραφο της ΓΔΑ σε εφαρμογή του άρθρου 39 παρ. 4 του Ν. 3959/2011.

³ Διευκρινίζεται ότι η Motor Oil Holdings Ltd είναι ο ελέγχων μέτοχος της Petroventure Holdings Limited.

4. Η τρέχουσα σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου (ΔΣ) της ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ με θητεία από 01.07.2022 έως 30.06.2023, παρουσιάζεται παρακάτω:

Πίνακας 2: Το ΔΣ της ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ (2022)		
	Ονοματεπώνυμο	Ιδιότητα
1	[...]	Πρόεδρος-Μη εκτελεστικό μέλος
2	[...]	Αντιπρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος-Εκτελεστικό μέλος
3	[...]	Μη εκτελεστικό μέλος
4	[...]	Μη εκτελεστικό μέλος
5	[...]	Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος-Εκτελεστικό μέλος
6	[...]	Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος-Εκτελεστικό Μέλος
7	[...]	Μη εκτελεστικό μέλος
8	[...]	Ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος
9	[...]	Ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος
10	[...]	Ανεξάρτητο μη εκτελεστικό μέλος

Πηγή: ΓΕΜΗ, Ανακοίνωση 2659185/08.07.2022.

5. Σύμφωνα με τα αναγραφόμενα στην Ετήσια Οικονομική Έκθεση έτους 2021 της ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ⁴ ο κύκλος εργασιών του ομίλου ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ ανήλθε για το έτος 2021 σε 10.266.591.000 ευρώ και για το έτος 2020 σε 6.120.439.000 ευρώ, ενώ αντίστοιχα της Εταιρείας ανήλθε για το έτος 2021 σε 7.153.968.000 ευρώ και για το έτος 2020 σε 3.909.360.000 ευρώ⁵.

II.2 ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΔΙΝΟΓΙΑΝΝΗΣ

6. Ο Ιωάννης Βαρδινογιάννης είναι [...] της ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ ([...]).

III. ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ

III.1 Ο ΕΠΙΤΟΠΙΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΤΗΝ ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ

7. Στις 28.09.2021, στο πλαίσιο αυτεπάγγελτης έρευνας της ΓΔΑ σε κάθε ένα από τα στάδια διύλισης, χονδρικής και λιανικής πώλησης στην αγορά της βενζίνης και του πετρελαίου κίνησης, και σε συνέχεια της Εντολής Ελέγχου (αρ. πρωτ. 7765/24.09.2021), διενεργήθηκε

⁴ Βλ. <https://www.moh.gr/enimerosi-ependyton/chrimatoikonomiki-pliroforisi/etisies-ikonomikes-ekthesis/>.

⁵ Βλ. και την υπ' αριθ. πρωτ. 2664935/13.07.2022 Ανακοίνωση ΓΕΜΗ.

αιφνιδιαστικός επιτόπιος έλεγχος από κλιμάκια ελεγκτών της ΓΔΑ (εφεξής «Ομάδα Ελέγχου» ή «ελεγκτές») στα κεντρικά γραφεία της MOTOP ΟΪΛ στο [...], επί της οδού [...].

III.1.1 ΑΠΟΔΟΧΗ ΚΑΙ ΕΚΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

8. Σύμφωνα με την Έκθεση Ελέγχου, περί τις 09:50 π.μ. ελεγκτές έξι (6) ομάδων ελέγχου της ΓΔΑ προσέγγισαν στην περιφραγμένη είσοδο του ως άνω κτιρίου στο οποίο εδρεύουν η MOTOP ΟΪΛ καθώς και οι λοιπές ανήκουσες στον όμιλο MOTOP ΟΪΛ ελεγχόμενες εταιρείες, ήτοι οι «AVIN OIL ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Α.Ε.», «ΜΑΚΡΑΙΩΝ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Α.Ε.», «CORAL Α.Ε.», «ΕΡΜΗΣ ΑΕΜΕΕ» και «ΜΥΡΤΕΑ Α.Ε.».
9. Εν συνεχεία, η Υπεύθυνη της Ομάδας Ελέγχου ζήτησε από τον φύλακα της εξωτερικής εισόδου του κτιρίου να επικοινωνήσει με τον νόμιμο εκπρόσωπο και τους νομικούς συμβούλους της Ελεγχόμενης, προκειμένου να διενεργηθεί έλεγχος στους χώρους της. Ο φύλακας ενημέρωσε την Υπεύθυνη της Ομάδας Ελέγχου ότι, προκειμένου να μπορέσουν οι ελεγκτές να εισέλθουν στο κτίριο, έπρεπε να υποβληθούν προηγουμένως σε διαγνωστικό τεστ αντιγόνου (rapid test). Η Υπεύθυνη της Ομάδας Ελέγχου, κατόπιν επικοινωνίας με στέλεχος της ΓΔΑ επεσήμανε στον φύλακα ότι όλοι οι ελεγκτές έφεραν πιστοποιητικό εμβολιασμού, ότι το προαπαιτούμενο της υποβολής τους σε rapid test δεν προβλεπόταν στην οικεία νομοθεσία και ζήτησε εκ νέου να επικοινωνήσει με τον νόμιμο εκπρόσωπο και τους νομικούς συμβούλους της Εταιρείας.
10. Περί τις 10:00 π.μ. προσήλθε στην περιφραγμένη είσοδο του εξωτερικού χώρου του κτιρίου ο [...] και [...] της Ελεγχόμενης και ο Ιωάννης Μπιμπλής, [...] της εταιρείας με την επωνυμία «[...]», έτερης ελεγχόμενης εταιρείας του ομίλου MOTOP ΟΪΛ. Η υπεύθυνη της Ομάδας Ελέγχου τους ενημέρωσε για το αντικείμενο του ελέγχου, τους υπέδειξε τη σχετική εντολή ελέγχου, ζήτησε την αποδοχή της κατά τα οριζόμενα στην εκπροσώπηση της Ελεγχόμενης και την περαιτέρω είσοδο των ελεγκτών στα γραφεία της. Κατόπιν, ο [...] οδήγησε τους ελεγκτές στην κεντρική εσωτερική είσοδο του ως άνω κτιρίου, αφού προηγουμένως οι ελεγκτές επέδειξαν στους φύλακες τις ταυτότητές τους και υποβλήθηκαν σε έλεγχο ασφαλείας.
11. Ο [...] ενημέρωσε, ωστόσο, τους ελεγκτές ότι, σύμφωνα με την πολιτική του ομίλου MOTOP ΟΪΛ για την πρόληψη και αντιμετώπιση των προβλημάτων από την πανδημία του κορωνοϊού (COVID-19), οι ελεγκτές μπορούν να εισέλθουν περαιτέρω στους χώρους των γραφείων, αφού προηγουμένως υποβληθούν σε rapid test, το οποίο θα έχει αρνητικό αποτέλεσμα. Η Υπεύθυνη της Ομάδας Ελέγχου επεσήμανε στον [...] ότι η ανωτέρω διαδικασία μπορεί να καθυστερήσει την εκκίνηση του ελέγχου και την άμεση πρόσβαση των ελεγκτών της ΓΔΑ στους ελεγχόμενους χώρους, επικοινωνώντας εκ νέου με στέλεχος της ΓΔΑ και κατόπιν υπόδειξής του, πρότεινε να επιδείξουν όλοι οι ελεγκτές τα πιστοποιητικά εμβολιασμού που διέθεταν, ζήτησε εκ νέου την άμεση αποδοχή του ελέγχου από τον νόμιμο εκπρόσωπο της MOTOP ΟΪΛ και την περαιτέρω είσοδό τους στα γραφεία αυτής.
12. Στην εσωτερική κεντρική είσοδο του ως άνω κτιρίου συγκεντρώθηκαν λοιπά στελέχη των ελεγχόμενων εταιριών και ξανασυζητήθηκε το ζήτημα της διενέργειας rapid test στους ελεγκτές. Η Υπεύθυνη της Ομάδας Ελέγχου επεσήμανε εκ νέου στον [...] ότι, βάσει νομοθεσίας δεν υπέχουν τέτοια υποχρέωση καθώς όλοι οι ελεγκτές έφεραν πιστοποιητικό

εμβολιασμού, ότι η καθυστέρηση που προκαλείται μπορεί να θεωρηθεί ότι παρεμποδίζει τον έλεγχο, και ζήτησε να γίνει αποδοχή του ελέγχου και να οδηγηθούν οι ελεγκτές στα γραφεία της Εταιρείας. Επεσήμανε, δε, ότι για την πρόοδο του ελέγχου, αποδεχόταν τα rapid test να διενεργηθούν κατά τη διάρκεια του ελέγχου εντός των ελεγχόμενων χώρων και γραφείων. Καθώς δεν υπήρχε σημείο σύγκλισης επί του θέματος, η Υπεύθυνη της Ομάδας Ελέγχου επικοινωνήσε εκ νέου με στέλεχος της ΓΔΑ και κατόπιν υπόδειξής του και προκειμένου να μην καθυστερήσει ο έλεγχος, όσοι ελεγκτές δεν διέθεταν πιστοποιητικό rapid test ή self test της προηγούμενης ημέρας υπεβλήθησαν σε rapid test στην εσωτερική κεντρική είσοδο του κτιρίου, ενώ παράλληλα ζητήθηκε από την Ελεγχόμενη να προσκομίσει την πολιτική Covid την οποία εφαρμόζει, η οποία και προσκομίστηκε (βλ. και Ενότητα «Γεγονότα κατά τη Διάρκεια του Ελέγχου» της παρούσας).

13. Σημειωτέων, την ημέρα του ελέγχου του κλιμακίου της ΓΔΑ ο «Μέλος ΔΣ» βρισκόταν, κατά δήλωση του μάρτυρα της Ελεγχόμενης [...], με άλλα στελέχη της MOTOP ΟΙΛ στην αίθουσα συσκέψεων εντός του κτιρίου της Ελεγχόμενης⁶. Κατόπιν της ενημέρωσης του «Μέλος ΔΣ» ότι γίνεται έλεγχος ο ίδιος αποχωρεί από την εν λόγω αίθουσα και πηγαίνει στο γραφείο του στον 3^ο όροφο του κτιρίου που στεγάζεται η MOTOP ΟΙΛ. Κατά δήλωση του ίδιου του μάρτυρα δεν θεώρησε ο «Μέλος ΔΣ» ότι τον αφορά ο εν λόγω έλεγχος, παρόλο που στην Ελεγχόμενη κατέχει τις θέσεις του [...]⁷.
14. Η αποδοχή του ελέγχου για την MOTOP ΟΙΛ έγινε στις 10.30 π.μ. από τον [...] κατόπιν σχετικής επικοινωνίας και προφορικής εξουσιοδότησης του νομίμου εκπροσώπου της, «Μέλος ΔΣ». Ο [...] υπέγραψε επί της εντολής ότι «αποδέχεται τον έλεγχο». Στη συνέχεια, η Υπεύθυνη της Ομάδας Ελέγχου ζήτησε από τον [...] να τους οδηγήσει στο γραφείο του [...], «Μέλος ΔΣ» καθώς και στα γραφεία των [...], και στο γραφείο της [...] οδήγησε τους ελεγκτές στον δεύτερο (2) όροφο της δεξιάς πτέρυγας του κτιρίου, στα γραφεία των προσώπων που του υπέδειξε η Υπεύθυνη της Ομάδας Ελέγχου και η τελευταία κατένειμε τους ελεγκτές στα ως άνω γραφεία. Ακολούθως, ο [...] οδήγησε την Υπεύθυνη και έναν εκ των ελεγκτών της Ομάδας Ελέγχου της ΓΔΑ στον τρίτο (3ο) όροφο του κτιρίου, στον οποίο βρισκόταν το γραφείο [...], «Μέλος ΔΣ».

III.1.2 ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

15. Σύμφωνα με όσα περιγράφονται αναλυτικά στην Έκθεση Ελέγχου, ελέγχθηκαν τα έγγραφα επί των γραφείων και εντός των ερμαρίων και βιβλιοθηκών, καθώς και οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές στα γραφεία των: 1) [...], 2) [...], 3) [...], και 4) [...], ελήφθησαν αντίγραφα ηλεκτρονικών αρχείων και ηλεκτρονικής αλληλογραφίας από τους υπολογιστές των [...] με αντιγραφή τους σε μονάδα εξωτερικού σκληρού δίσκου και συμπληρώθηκε πίνακας περιγραφής ηλεκτρονικών αρχείων, ο οποίος υπεγράφη από τους ελεγχόμενους, από ελέγκτρια της Ομάδας Ελέγχου της ΓΔΑ και τον νόμιμο εκπρόσωπο της Εταιρείας, αντίγραφο του οποίου δόθηκε στην Εταιρεία. Τέλος, δημιουργήθηκε ηλεκτρονικό αρχείο κειμένου με τις ψηφιακές υπογραφές (MD5 hashes) των αρχείων. Ακριβές ηλεκτρονικό αντίγραφο όλων των παραπάνω

⁶ Βλ. ΕΑ, Συνεδρίαση 51^η, Πρακτικά της 12^{ης} Ιουνίου 2023, σελ. 60 και σελ. 80 επ.

⁷ Ο.π., σελ. 83.

(αρχεία, e-mails και ψηφιακές υπογραφές) έγινε στην επιφάνεια εργασίας του ηλεκτρονικού υπολογιστή της [...].

6. Επίσης, τα έγγραφα που αξιολογήθηκαν ως σχετικά με το σκοπό του ελέγχου φωτοτυπήθηκαν εις διπλούν και καταχωρήθηκαν στον πίνακα καταγραφής εγγράφων και τηρούνται από στέλεχος της ΓΔΑ που χειρίζεται την υπόθεση. Τα πρωτότυπα έγγραφα, ένα αντίγραφο αυτών καθώς και αντίγραφο των πινάκων καταγραφής των συλλεχθέντων από τον έλεγχο εγγράφων με πρωτότυπες υπογραφές των ελεγχόμενων προσώπων και των ελεγκτών παραδόθηκαν στον νομίμως εξουσιοδοτηθέντα εκπρόσωπο της Εταιρείας, [...].
7. Αναφορικά με τη διενέργεια του ελέγχου στον τρίτο (3ο) όροφο στον οποίο βρίσκεται το γραφείο του [...], εκθέτονται τα ακόλουθα:
8. Περί της 10.45 π.μ. ο [...] οδήγησε την Υπεύθυνη και έναν εκ των ελεγκτών της Ομάδας Ελέγχου της ΓΔΑ στον τρίτο (3ο) όροφο και συγκεκριμένα στο γραφείο του [...] «Μέλος ΔΣ». Υπήρχε ένας προθάλαμος-ενιαίος χώρος στον οποίο βρίσκονταν τα γραφεία των γραμματέων, ένας χώρος αποθήκευσης γραφικής ύλης και σε ξεχωριστό χώρο το γραφείο του «Μέλος ΔΣ». Η Υπεύθυνη της Ομάδας Ελέγχου ζήτησε πρόσβαση στον κυρίως χώρο του γραφείου του «Μέλος ΔΣ», ο οποίος βρισκόταν εκείνη τη στιγμή εκεί, ωστόσο ο [...] την ενημέρωσε ότι στον χώρο του γραφείου δεν επιτρέπεται να μπει κανείς παρά μόνο πολύ συγκεκριμένα άτομα, και λόγω της πανδημίας Covid. Η Υπεύθυνη της Ομάδας Ελέγχου εξήγησε ότι το γραφείο όπως και ο ηλεκτρονικός υπολογιστής του «Μέλος ΔΣ» πρέπει να ελεγχθούν, ωστόσο η απάντηση που έλαβε εκ νέου από τον [...] ήταν στο ως άνω ίδιο πλαίσιο. Η Υπεύθυνη της Ομάδας Ελέγχου ενημέρωσε τον [...] ότι αυτό δυσχεραίνει τον έλεγχο ενώ ακολούθως επικοινωνήσε με στελέχη της ΓΔΑ στα γραφεία της Υπηρεσίας και τους ενημέρωσε σχετικά.
9. Στη συνέχεια περί της 11.00 π.μ., ο [...] έβγαλε από το γραφείο του «Μέλος ΔΣ» στον προθάλαμο του ενιαίου χώρου των γραφείων των γραμματέων έναν φορητό ηλεκτρονικό υπολογιστή (H/Y), προκειμένου να ελεγχθεί, ο οποίος κατά δήλωσή του ήταν ο υπολογιστής του «Μέλος ΔΣ». Ο φορητός H/Y εφαρμόστηκε σε σταθερό υπολογιστή που βρισκόταν στον προθάλαμο και ξεκίνησε ο έλεγχος των αρχείων από ελεγκτή της Ομάδας Ελέγχου της ΓΔΑ. Εντωμεταξύ, η Υπεύθυνη Ελέγχου ρώτησε τον [...], IT της Εταιρείας, ο οποίος επίσης βρισκόταν στον προθάλαμο του γραφείου μαζί με τον ελεγκτή της Ομάδας Ελέγχου της ΓΔΑ, εάν αυτός ήταν ο μοναδικός υπολογιστής του «Μέλος ΔΣ» ή εάν είχε και άλλον σταθερό υπολογιστή ή laptop και η απάντηση του [...] ήταν αρνητική. Κατά τη διάρκεια του ελέγχου των αρχείων από τον ελεγκτή και την Υπεύθυνη Ομάδας Ελέγχου της ΓΔΑ εξήλθε από το γραφείο του ο «Μέλος ΔΣ» και ρώτησε τους ελεγκτές για μια εκτίμηση του χρόνου ολοκλήρωσης του ελέγχου των αρχείων καθώς θα χρειαζόταν τον υπολογιστή για την εργασία του. Οι ελεγκτές απάντησαν ότι αυτός θα ολοκληρωθεί το συντομότερο δυνατό.
0. Με την έναρξη του ελέγχου του φορητού H/Y διαπιστώθηκε ότι αυτός περιείχε μόνο ηλεκτρονικά αρχεία και φακέλους και όχι και αλληλογραφία ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, οπότε η Υπεύθυνη της Ομάδας Ελέγχου και ο ελεγκτής της Ομάδας Ελέγχου της ΓΔΑ ενημέρωσαν ότι πρέπει να ελέγξουν και την επαγγελματική ηλεκτρονική αλληλογραφία του

«Μέλος ΔΣ». Η [...] «Μέλος ΔΣ», ενημέρωσε τους ελεγκτές ότι αυτή διαχειρίζεται την ηλεκτρονική του αλληλογραφία, οπότε περί της 11.10 π.μ. ξεκίνησε ο έλεγχος της αλληλογραφίας του «Μέλος ΔΣ» στον ηλεκτρονικό υπολογιστή της [...]. Καθώς όμως κατά τον έλεγχο της αλληλογραφίας διαπιστώθηκε ότι επρόκειτο για την αλληλογραφία που ελάμβανε η [...] στο δικό της ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (email) και αφορούσε στον «Μέλος ΔΣ» και όχι για την αλληλογραφία του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου του «Μέλος ΔΣ», ζητήθηκε εκ νέου από τους ελεγκτές πρόσβαση στο ηλεκτρονικό του ταχυδρομείο.

21. Περί τις 11.45 π.μ. ήρθε στον προθάλαμο του γραφείου η εξωτερική δικηγόρος της MOTOP ΟΪΛ οπότε η Υπεύθυνη Ομάδας Ελέγχου της ΓΔΑ της επέδειξε την Εντολή Ελέγχου και την ενημέρωσε για το αντικείμενο του ελέγχου καθώς και για όσα είχαν συμβεί στην Εταιρεία μέχρι εκείνη τη στιγμή. Περί τις 12.45 μ.μ. ήρθε στον προθάλαμο του γραφείου ο [...], IT της Εταιρείας και από τον υπολογιστή της Αικατερίνης Λιβαθινού έδωσε στον ελεγκτή της Ομάδας Ελέγχου της ΓΔΑ πρόσβαση ανάγνωσης σε πραγματικό χρόνο (read only access) στην ηλεκτρονική διεύθυνση του «Μέλος ΔΣ», [...]. Εντωμεταξύ, με την ολοκλήρωση του ελέγχου του φορητού Η/Υ, ο οποίος είχε προσκομιστεί στους ελεγκτές της ΓΔΑ από το γραφείο του «Μέλος ΔΣ», αυτός επεστράφη στον «Μέλος ΔΣ».
22. Περί τις 14.10 μ.μ. και καθώς ο έλεγχος της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας του «Μέλος ΔΣ» προχωρούσε κατά τον τρόπο που περιγράφεται ανωτέρω διαπιστώθηκε από τους ελεγκτές της ΓΔΑ ότι στον φάκελο «deleted» υπήρχαν διαγεγραμμένα emails σε πραγματικό χρόνο, η οποία (διαγραφή) γινόταν κατά τη διάρκεια του ελέγχου. Η υπεύθυνη του ελέγχου της ΓΔΑ ενημέρωσε άμεσα τον [...] για το γεγονός αυτό καθώς και για το ότι αυτό δεν επιτρέπεται, όπως άλλωστε είχε επισημανθεί και κατά την έναρξη του ελέγχου ότι δεν καταστρέφονται και δεν διαγράφονται αρχεία και ηλεκτρονική αλληλογραφία. Ο [...] εξήγησε ότι αυτό το είχε ήδη επισημάνει και ότι θα το επεσήμανε εκ νέου, γεγονός που συνέβη και σταμάτησε η περαιτέρω διαγραφή. Αρχείο των διαγεγραμμένων αρχείων σε μορφή screenshot ελήφθη από τον ελεγκτή της Ομάδας Ελέγχου της ΓΔΑ.
23. Στη συνέχεια, ο [...] ενημέρωσε τους δύο ελεγκτές ότι η διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου [...] την οποία έλεγχαν αντιστοιχούσε στην εταιρεία «Avin International S.A.», [...] του ομίλου MOTOP ΟΪΛ. Η Υπεύθυνη της Ομάδας Ελέγχου ανέφερε στον [...] ότι ήδη από την έναρξη του ελέγχου ζητήθηκε πρόσβαση στο επαγγελματικό email του «Μέλος ΔΣ», ότι σε κάθε περίπτωση από τον έλεγχο που διενεργούνταν εκείνη την στιγμή στο συγκεκριμένο email υπήρχε αλληλογραφία η οποία αφορούσε στο αντικείμενο του ελέγχου και ρώτησε εάν υπήρχε και άλλο επαγγελματικό ηλεκτρονικό ταχυδρομείο του «Μέλος ΔΣ». Πράγματι, ο [...] και ο [...] περί της **14.20 μ.μ.** ενημέρωσαν τους ελεγκτές ότι υπάρχει και η διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου [...], για τον έλεγχο της οποίας ελεγκτές της ΓΔΑ μετέβησαν στο ισόγειο στον χώρο όπου στεγάζονταν οι υπηρεσίες IT του ομίλου MOTOP ΟΪΛ. Εκεί η [...], IT του ομίλου MOTOP ΟΪΛ, τους έδωσε πρόσβαση στην συγκεκριμένη διεύθυνση ηλεκτρονικής αλληλογραφίας. Κατά τον έλεγχο της συγκεκριμένης ηλεκτρονικής διεύθυνσης διαπιστώθηκε ότι ο συγκεκριμένος λογαριασμός ηλεκτρονικής αλληλογραφίας χρησιμοποιείται αποκλειστικά για τη λειτουργία του λογισμικού Sharepoint της MOTOP ΟΪΛ

24. Από τον έλεγχο που διενεργήθηκε στις διευθύνσεις ηλεκτρονικής αλληλογραφίας του «Μέλος ΔΣ», ελήφθησαν αντίγραφα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας τα οποία αξιολογήθηκαν από τους ελεγκτές ως σχετικά με το αντικείμενο του ελέγχου με αντιγραφή τους σε μονάδα εξωτερικού σκληρού δίσκου και συμπληρώθηκε πίνακας περιγραφής ηλεκτρονικών αρχείων, ο οποίος υπεγράφη από ελεγκτή της Ομάδας Ελέγχου της ΓΔΑ και τον νόμιμο εκπρόσωπο της Εταιρείας, αντίγραφο του οποίου αφέθηκε στην Εταιρεία. Τέλος, δημιουργήθηκε ηλεκτρονικό αρχείο κειμένου με τις ψηφιακές υπογραφές (MD5 hashes) των αρχείων. Ακριβές ηλεκτρονικό αντίγραφο όλων των παραπάνω (αρχεία, emails και ψηφιακές υπογραφές) αφέθηκε σε ηλεκτρονικό υπολογιστή καθ' υπόδειξη της MOTOP ΟΪΛ.
25. Κατά τη διάρκεια του ελέγχου, υπήρξαν αλληπάλληλες, εκτενείς τηλεφωνικές επικοινωνίες μεταξύ αφενός στελεχών της ΓΔΑ, και αφετέρου της πληρεξούσιας δικηγόρου της MOTOP ΟΪΛ, σε ανοικτή ακρόαση, κατά την οποία τα ως άνω στελέχη της ΓΔΑ της εξήγησαν ότι έπρεπε να χορηγηθεί στους ελεγκτές της Υπηρεσίας πρόσβαση στο γραφείο του «Μέλος ΔΣ», προκειμένου να είναι σε θέση να ελέγξουν το χώρο και τα εκεί φυλασσόμενα αρχεία και υπενθύμισαν ότι η μη χορήγηση πρόσβασης κατά τα ανωτέρω επισύρει σοβαρές κυρώσεις εκ του νόμου. Η πληρεξούσια δικηγόρος της MOTOP ΟΪΛ επεσήμανε ότι τελούσε σε γνώση των κυρώσεων και προέβαλε το επιχείρημα ότι το γραφείο του «Μέλος ΔΣ» είναι προσωπικός χώρος, και ότι ενδεικτικό ήταν, μεταξύ άλλων, το γεγονός ότι βρισκόταν εντός αυτού και κρεβάτι φυσικοθεραπείας. Τα ως άνω στελέχη της ΓΔΑ της επεσήμαναν ότι και σ' αυτή την περίπτωση έπρεπε να επιτραπεί στους ελεγκτές της Υπηρεσίας η είσοδος στο γραφείο ώστε να διακριβωθεί εάν ισχύουν οι ως άνω ισχυρισμοί, και ότι εφόσον εντοπίζονταν σχετικά με τον έλεγχο στοιχεία ή/και γραφεία, ερμάρια ή άλλα αντικείμενα, στα οποία μπορεί να φυλάσσονταν τέτοια στοιχεία, θα έπρεπε να ελεγχθούν και αυτά.
26. Ακολούθως, περί τις 14.45 μ.μ. η πληρεξούσια δικηγόρος της MOTOP ΟΪΛ και ο [...] ενημέρωσαν την Υπεύθυνη της Ομάδας Ελέγχου της ΓΔΑ ότι θα ανοίξει η πόρτα του εσωτερικού γραφείου του «Μέλος ΔΣ» προκειμένου το κλιμάκιο να διαπιστώσει ότι πρόκειται για το προσωπικό γραφείο του. Περί τις 14.50 μ.μ. ελεγκτές της ΓΔΑ εισήλθαν μαζί με την πληρεξούσια δικηγόρο παρόντος και του Γ. Προυσανίδη, στο εν λόγω γραφείο μέχρι όμως το σημείο της εσωτερικής εισόδου (κατώφλι). Στο γραφείο βρισκόταν ο «Μέλος ΔΣ». Η πληρεξούσια δικηγόρος ανέφερε στους ελεγκτές της ΓΔΑ ότι πρόκειται για τον προσωπικό του χώρο. Από το κατώφλι του γραφείου οι ελεγκτές είδαν ότι στον χώρο υπήρχε ένα γραφείο, υπολογιστής, ερμάρια, βιβλιοθήκη, τρόπαια-βραβεία ποδοσφαιρικής ομάδας, πίνακες-κάδρα και ένα κρεβάτι φυσικοθεραπείας. Η Υπεύθυνη της Ομάδας Ελέγχου εξήγησε ότι σκοπός της εισόδου στο χώρο του γραφείου είναι να ελέγξουν το γραφείο, όπως συμβαίνει σε όλους τους επιτόπιους ελέγχους που διενεργεί η ΓΔΑ και σύμφωνα με όσα προβλέπονται στην οικεία νομοθεσία, και όχι να δουν την διάταξη και διακόσμησή του. Ο «Μέλος ΔΣ» απάντησε ότι κάτι τέτοιο δεν μπορεί να συμβεί και οι ελεγκτές αποχώρησαν από το γραφείο χωρίς να προβούν σε έλεγχο εντός αυτού.
27. Εντωμεταξύ, στελέχη της ΓΔΑ, κατόπιν συνεχών αμοιβαίων ενημέρωσεων, είχαν αλληπάλληλες επικοινωνίες σε ανοικτή ακρόαση με την πληρεξούσια δικηγόρο της MOTOP

ΟΪΛ. Συγκεκριμένα, περί τις 15.30 μ.μ. ζητήθηκε από την τελευταία, να μεταφερθούν όλα τα έγχαρτα αρχεία του γραφείου του «Μέλος ΔΣ» στον κοινό χώρο όπου βρίσκονται τα γραφεία των γραμματέων προκειμένου τα έγγραφα να ελεγχθούν από τους ελεγκτές. Περί τις 16:30 μ.μ. στελέχη της ΓΔΑ επικοινωνήσαν από κοινού σε ανοιχτή ακρόαση με την πληρεξούσια δικηγόρο της ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ, και ότι αναμενόταν επικοινωνία εκ μέρους της τελευταίας ως προς τα ανωτέρω, οπότε και η Υπεύθυνη της Ομάδας Ελέγχου της ΓΔΑ δεν προέβη σε καμία περαιτέρω ενέργεια. Στελέχη της ΓΔΑ κάλεσαν επανειλημμένως τηλεφωνικά έως το χρόνο ολοκλήρωσης του ελέγχου την πληρεξούσια δικηγόρο της ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ σε σχέση με το ως άνω ζήτημα, χωρίς όμως ανταπόκριση, με αποτέλεσμα τα αρχεία του «Μέλος ΔΣ» να μην μεταφερθούν στον κοινό χώρο όπου βρίσκονταν τα γραφεία των γραμματέων έως το χρόνο ολοκλήρωσης του ελέγχου της Υπηρεσίας, ο οποίος όπως αναφέρεται κατωτέρω, διήρκεσε έως τις 6:00 μ.μ.

28. Στο μεταξύ, παράλληλα, ελέγχθηκαν τα έγγραφα επί των γραφείων και εντός των ερμαρίων καθώς και οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές στα γραφεία των [...], χωρίς να ληφθούν αντίγραφα καθώς δεν βρέθηκαν αρχεία τα οποία σχετιζόνταν με τον έλεγχο.
29. Περαιτέρω, προσκομίστηκε από την Ελεγχόμενη ένα (1) αρχείο υπολογιστικού φύλλου (excel), το οποίο αποθηκεύτηκε σε εξωτερική αποθηκευτική μονάδα usb-stick της Υπηρεσίας και εσωκλείστηκε σε φάκελο προς αποτροπή τυχόν απώλειάς του. Κατόπιν υπόδειξης των νομικών συμβούλων της Εταιρείας, επί του εν λόγω φακέλου ετέθη η σημείωση ότι όλα τα αρχεία που εμπεριέχονται σε αυτόν είναι εμπιστευτικά. Αντίγραφο του προσκομισθέντος αρχείου τηρήθηκε από την Ελεγχόμενη σε usb-stick το οποίο τηρείται στο Τμήμα Μηχανογράφησης της Εταιρείας. Επίσης, από την Ελεγχόμενη προσκομίστηκε το έντυπο της πολιτικής Covid την οποία εφαρμόζει για την πρόληψη και αντιμετώπιση των προβλημάτων από την πανδημία.
30. Η μονάδα του εξωτερικού σκληρού δίσκου στην οποία αποθηκεύτηκαν τα ηλεκτρονικά αρχεία που ελήφθησαν από τους ως άνω υπολογιστές σφραγίστηκε σε φάκελο και ενισχύθηκαν οι ενώσεις του φακέλου ενώπιον του νομίμου εκπροσώπου της ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ, [...]. Ο φάκελος υπεγράφη από τον [...] και ελεγκτές της ΓΔΑ και τηρείται σφραγισμένος στα γραφεία της Υπηρεσίας⁸,
31. Επιπροσθέτως, ελήφθη ανωμοτί κατάθεση από την [...] του «Μέλος ΔΣ», [...], αναφορικά με την διαχείριση της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας του «Μέλος ΔΣ» και τον αριθμό των επαγγελματικών ηλεκτρονικών διευθύνσεων τις οποίες ο ίδιος διαθέτει⁹.
32. Ο έλεγχος διήρκεσε έως τις 6.00 μ.μ. της ίδια ημέρας, οπότε και οι ελεγκτές της ΓΔΑ αποχώρησαν από την ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ. Η ολοκλήρωση του ελέγχου υπεγράφη επί της Εντολής Ελέγχου από τον νόμιμο εκπρόσωπο της Ελεγχόμενης και την Υπεύθυνη της Ομάδας Ελέγχου της ΓΔΑ. Αντίγραφο της Εντολής Ελέγχου δόθηκε στον νόμιμο εκπρόσωπο της Εταιρείας.

⁸ Αποσφραγίστηκε στα γραφεία της ΕΑ παρουσία εκπροσώπων της Ελεγχόμενης, κατόπιν σχετικής πρόσκλησης, που στάλθηκε στην Εταιρεία (βλ. σχετικά Ενότητα «Διαδικασία Αποσφράγισης» της παρούσας).

⁹ Ως προς το περιεχόμενο της κατάθεσης βλ. κατωτέρω Ενότητα «Παραμπόδιση - Δυσχέραση του Ελέγχου».

33. Κατά τη διενέργεια του ελέγχου δεν προβλήθηκαν ενστάσεις δικηγορικού απορρήτου αναφορικά με τα ληφθέντα έγγραφα ούτε και καμία άλλη ένσταση.

III.1.3 ΠΡΟΣΚΟΜΙΣΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΟΥ «ΜΕΛΟΣ ΔΣ» ΜΕΤΑ ΤΗ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

34. Στις 23.11.2021¹⁰, η πληρεξούσια δικηγόρος της ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ απέστειλε με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου προς την Υπηρεσία τη με αρ. πρωτ. 9459/24.11.2021 επιστολή με θέμα «Υποβολή Στοιχείων κατόπιν του Επιτόπιου Ελέγχου κατ' άρθρο 39 Ν. 3959/2011 της 28.09.2021 στην εταιρεία «ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ (ΕΛΛΑΣ) ΔΙΥΛΙΣΤΗΡΙΑ ΚΟΡΙΝΘΟΥ Α.Ε.».
35. Κατά τα αναφερόμενα στη σχετική επιστολή, στο πλαίσιο ειλικρινούς επιθυμίας πλήρους συνεργασίας της Εταιρείας με την ΕΑ και σχετικά με την πρόσβαση των ελεγκτών της ΓΔΑ στο γραφείο του «Μέλος ΔΣ» στον τρίτο (3ο) όροφο του κτιρίου της Ελεγχόμενης, και στον περιορισμό σε παράδοση προς τους ελεγκτές του φορητού του υπολογιστή, τούτο είναι απολύτως δικαιολογημένο και οφείλεται στο ότι ο εν θέματι χώρος αποτελεί διακριτή ιδιοκτησία χώρου ιδιωτικού γραφείου επιφάνειας 181 τ.μ. Ειδικότερα, κατά την Εταιρεία, πρόκειται για ιδιωτικό χώρο ανεξάρτητο από τα γραφεία της Ελεγχόμενης, καθώς δεν μισθώνεται από αυτήν αλλά από την εταιρεία με την επωνυμία «[...]», η οποία εδρεύει στην [...], επί της [...] (εφεξής «[...]») [...] ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ. Ως εκ τούτου, κατά την Ελεγχόμενη ο εν λόγω χώρος δεν αποτελεί χώρο της Εταιρείας.
36. Προς απόδειξη των ως άνω ισχυρισμών της, η Εταιρεία απέστειλε συνημμένα (α) ιδιωτικό συμφωνητικό δωδεκαετούς μίσθωσης [...] του συγκεκριμένου χώρου μεταξύ της εκμισθώτριας εταιρείας «[...]» και της [...], (β) αντίγραφο της Απόδειξης Υποβολής Δήλωσης Πληροφοριακών Στοιχείων Μίσθωσης Ακίνητης Περιουσίας στις [...] στο TAXISNET του ως άνω μισθωτηρίου και (γ) την από [...] βεβαίωση του [...] της ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ προς την πληρεξούσια δικηγόρο της Εταιρείας σύμφωνα με την οποία η ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ [...], σύμφωνα και με την Ετήσια Οικονομική Έκθεση 2020 της Εταιρείας.

III.2 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΠΟΣΦΡΑΓΙΣΗΣ

37. Κατόπιν σχετικής πρόσκλησης της ΓΔΑ προς την Ελεγχόμενη¹¹, την 01.02.2022 πραγματοποιήθηκε στα γραφεία της Υπηρεσίας διαδικασία αποσφράγισης του φακέλου που εμπεριείχε αντίγραφα ηλεκτρονικών αρχείων και ηλεκτρονικής αλληλογραφίας που είχαν ληφθεί από την Ελεγχόμενη κατά τον επιτόπιο έλεγχο της ΓΔΑ στις 28.09.2021. Ειδικότερα, ανοίχτηκε κλειστός φάκελος, ο οποίος έφερε τις υπογραφές του [...] και στελέχους της ΓΔΑ και περιείχε έναν (1) σκληρό δίσκο με τα ως άνω αντίγραφα. Κατά την διαδικασία ελέγχου των ως άνω αρχείων διαγράφηκαν κατόπιν σχετικού αιτήματος της ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ αρχεία τα οποία είναι εκτός του αντικειμένου του διενεργηθέντος ελέγχου και ελήφθησαν εκ παραδρομής. Ως προς τα αρχεία τα οποία, κατά την Ελεγχόμενη, βρίσκονταν εν όλω ή εν μέρει εκτός του αντικειμένου ελέγχου και δεν διαγράφησαν, τα εν λόγω στοιχεία τέθηκαν σε διακριτό

¹⁰ Διευκρινίζεται ότι [...].

¹¹ Βλ. σχετ. τις υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 406/14.12.2021, 670/21.01.2022, 751/27.01.2022 και 4475/11.05.2022 επιστολές της ΓΔΑ.

ηλεκτρονικό φάκελο, το δε περιεχόμενό του τυπώθηκε και τέθηκε σε σφραγισμένο φάκελο για να διαβιβασθεί στον Πρόεδρο της ΕΑ, προκειμένου να αποφανθεί σχετικά¹².

38. Σε συνέχεια της ως άνω αποσφράγισης, η ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ υπέβαλε την υπ' αριθ. πρωτ. 1077/03.02.2022 ένσταση αποσφράγισης, κατά την οποία τα ως άνω αρχεία ενέπιπταν σε τρεις κατηγορίες, ήτοι: α) σε αρχεία τα οποία είναι στο σύνολό τους εκτός πεδίου ελέγχου, β) σε αρχεία τα οποία εντός του ιδίου κειμένου περιέχουν στοιχεία τόσο εντός πεδίου ελέγχου όσο και εκτός πεδίου ελέγχου και γ) σε αρχεία τα οποία αποτελούν μεν ξεχωριστό αρχείο εκτός πεδίου ελέγχου (π.χ. ppt) αποτελούν ωστόσο μέρος ενός ενιαίου αρχείου (πχ. ένα email με πέντε (5) διαφορετικά συνημμένα), και ζήτησε να διαγραφούν.
39. Σε απάντηση των ανωτέρω, ο Πρόεδρος της ΕΑ απέστειλε την υπ' αριθ. πρωτ. 4020/26.04.2022 επιστολή, σύμφωνα με την οποία το προαναφερόμενο υπό α) αίτημα της ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ κρίθηκε αόριστο και έχρηζε περαιτέρω προσδιορισμού, ενώ απεφάνθη ότι τα υπό β) και γ) αρχεία θα διατηρηθούν στον φάκελο της υπόθεσης καλώντας την Εταιρεία να προβεί σε χαρακτηρισμό απορρήτων και σε προσκόμιση μη εμπιστευτικών εκδόσεων .
40. Σε απάντηση της ως άνω επιστολής του Προέδρου της ΕΑ, η Ελεγχόμενη αποδέχθηκε την διατήρηση των υπό α) αρχείων στον φάκελο της υπόθεσης και ως εκ τούτου δεν προέβη σε περαιτέρω προσδιορισμό τους, και ως προς τα υπό β) και γ) αρχεία αποδέχθηκε επίσης τη διατήρησή τους στο φάκελο της υπόθεσης και υπέβαλε αιτιολογημένο αίτημα χαρακτηρισμού του συνόλου των αρχείων ως εμπιστευτικά και απόρρητα¹³.
41. Στις 18.05.2022, κατόπιν νέας πρόσκλησης της ΓΔΑ¹⁴, συνεχίστηκε και ολοκληρώθηκε στα γραφεία της ΕΑ η διαδικασία αποσφράγισης των αρχείων της ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ¹⁵.

IV. ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

IV.1 ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΕΡΕΥΝΩΝ – ΕΞΟΥΣΙΕΣ ΕΛΕΓΚΤΩΝ

42. Σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 38 και 39 του Ν. 3959/2011, η ΕΑ έχει την εξουσία να συλλέγει πληροφορίες από επιχειρήσεις, ενώσεις επιχειρήσεων ή άλλα φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή δημόσιες ή άλλες αρχές μέσω αιτήματος παροχής πληροφοριών και να διεξάγει έρευνες σε επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων, προκειμένου να διαπιστώσει παράβαση τόσο των εθνικών όσο και των ενωσιακών κανόνων προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού.
43. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 39 του Ν. 3959/2011¹⁶, οι εντεταλμένοι υπάλληλοι της ΓΔΑ ασκούν εξουσίες φορολογικού ελεγκτή και δύνανται, μεταξύ άλλων:
- να ελέγχουν κάθε είδους και κατηγορίας βιβλία, στοιχεία και λοιπά έγγραφα των επιχειρήσεων και ενώσεων επιχειρήσεων, καθώς και την ηλεκτρονική εμπορική

¹² Βλ. Πρωτόκολλο Αποσφράγισης και Διαγραφής ηλεκτρονικών αρχείων της ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ της 01.02.2022.

¹³ Βλ. υπ' αριθ. πρωτ. 4811/18.05.2022 απαντητική επιστολή της ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ.

¹⁴ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 4475/11.05.2022 πρόσκληση αποσφράγισης της ΓΔΑ.

¹⁵ Βλ. Πρωτόκολλο Αποσφράγισης και Διαγραφής ηλεκτρονικών αρχείων της ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ της 18.05.2022.

¹⁶ Όπως ίσχυε κατά το χρόνο διενέργειας του επιτοπίου ελέγχου στις 28.09.2021. Εν συνεχεία το άρθρο τροποποιήθηκε με το άρθρο 42 του Ν. 4886/2022, (ΦΕΚ Α' 12/24.01.2022).

αλληλογραφία των επιχειρηματιών, διοικητών, διευθυνόντων συμβούλων, διαχειριστών και γενικά εντεταλμένων της διοίκησης προσώπων, καθώς και του προσωπικού των επιχειρήσεων ή ενώσεων επιχειρήσεων, ανεξαρτήτως της μορφής αποθήκευσης τους, και οπουδήποτε και εάν αυτά φυλάσσονται και να λαμβάνουν αντίγραφα ή αποσπάσματα τους,

- να προβαίνουν σε κατασχέσεις βιβλίων, εγγράφων και άλλων στοιχείων, καθώς και ηλεκτρονικών μέσων αποθήκευσης και μεταφοράς δεδομένων, τα οποία αποτελούν επαγγελματικές πληροφορίες,
- να ελέγχουν και να συλλέγουν πληροφορίες και δεδομένα κινητών τερματικών, φορητών συσκευών, καθώς και των εξυπηρετητών τους σε συνεργασία με τις αρμόδιες κατά περίπτωση αρχές, που βρίσκονται μέσα ή έξω από τις κτιριακές εγκαταστάσεις των ελεγχόμενων επιχειρήσεων ή ενώσεων αυτών,
- να ενεργούν έρευνες στα γραφεία και τους λοιπούς χώρους και τα μεταφορικά μέσα των επιχειρήσεων ή ενώσεων επιχειρήσεων¹⁷.
- να λαμβάνουν κατά την κρίση τους, ένορκες ή ανωμοτί καταθέσεις, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 212 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και να ζητούν από κάθε αντιπρόσωπο ή μέλος του προσωπικού της επιχείρησης ή ένωσης επιχειρήσεων, επεξηγήσεις για τα γεγονότα ή τα έγγραφα που σχετίζονται με το αντικείμενο και το σκοπό του ελέγχου και να καταγράφουν τις σχετικές απαντήσεις.

44. Η άσκηση των ανωτέρω εξουσιών διενεργείται κατόπιν εντολής, η οποία παρέχεται εγγράφως από τον Πρόεδρο της ΕΑ ή τον εξουσιοδοτημένο από αυτόν Γενικό Διευθυντή ή Διευθυντή της ΓΔΑ της ΕΑ και περιέχει το αντικείμενο της έρευνας, τις εξουσίες των ελεγκτών της ΓΔΑ και τις συνέπειες της παρεμπόδισης ή δυσχέρανσης αυτής ή της άρνησης εμφάνισης των αιτούμενων βιβλίων, στοιχείων και λοιπών εγγράφων ή χορήγησης αντιγράφων ή αποσπασμάτων τους¹⁸. Για τους ελέγχους και τις έρευνες που διενεργούνται συντάσσεται Έκθεση από τα πρόσωπα που συμμετέχουν σε αυτές, αντίγραφο της οποίας κοινοποιείται στις οικείες επιχειρήσεις και τις ενώσεις επιχειρήσεων¹⁹.

¹⁷ Όπως έχει γίνει δεκτό, ως χώρος μιας επιχείρησης νοείται οποιοσδήποτε χώρος ασκείται μέρος των δραστηριοτήτων αυτής (βλ. απόφαση Ευρωπαϊκής Επιτροπής 94/735, *AKZO*, ΕΕ L 294, 15/11/1994, σκ. 19 και *Blanco, L.O.*, *EU Competition Procedure*, OUP, 2013, σελ. 338) ακόμα και αν ανήκει σε άλλο νομικό πρόσωπο (βλ. *Rousseva E.*, *EU Antitrust Procedure*, OUP, 2020, Part II, παρ. 3.50 με παραπομπή σε ΠΕΚ, T-66/99, *Minoan Lines κ. Επιτροπής*, σκ. 88). Συναφώς, έχει κριθεί ότι η Επιτροπή μπορεί να ερευνά το περιεχόμενο ορισμένων γραφείων, παρόλο που δεν υπάρχει σαφής ένδειξη ότι βρίσκονται εκεί πληροφορίες που αφορούν το αντικείμενο της έρευνας προς αποφυγή του κινδύνου μη εντοπισμού στοιχείων που έχουν αποκρυβεί ή καταχωριστεί με λάθος τρόπο (βλ. ΓενΔΕΕ T-289/11, T-290/11 και T-521/11, *Deutsche Bahn AG*, σκ. 139).

¹⁸ Άρθρο 39 παρ. 2 του Ν. 3959/2011. Σύμφωνα με την πάγια νομολογία των Διοικητικών Δικαστηρίων, η επίδοση της εντολής ελέγχου γίνεται προς γνώσιν των ελεγχόμενων επιχειρήσεων ότι τα πρόσωπα που εμφανίζονται στην επιχείρησή τους νομιμοποιούνται για τη διενέργεια του ελέγχου και ότι είναι εντεταλμένοι προς τούτο από την Επιτροπή Ανταγωνισμού και έτσι σε καμία περίπτωση τυχόν μη επίδοση αυτής δεν επηρεάζει τη νομιμότητα του ελέγχου, αφού ο νόμος δεν ορίζει κάτι τέτοιο (βλ. ΔΕφΑθ 5724/2013, σκ. 9, 4055/2017, σκ. 25). Ωστόσο, κατά πάγια πρακτική της ΕΑ - η οποία άλλωστε ακολουθήθηκε και εν προκειμένω - η εντολή επιδίδεται στην ελεγχόμενη επιχείρηση, σε αυτή επισυνάπτεται το άρθρο 39 του Ν. 3959/2011 και με αυτή επισημαίνεται, εκτός των άλλων, ότι η επιχείρηση πρέπει να συνδράμει τους ελεγκτές στην άσκηση των εξουσιών τους.

¹⁹ Άρθρο 39 παρ. 4 του Ν. 3959/2011.

45. Προϋπόθεση για τη σωστή και αποτελεσματική επιτέλεση του ελεγκτικού έργου της ΕΑ είναι ο αιφνιδιασμός των ελεγχόμενων επιχειρήσεων, ώστε να εντοπίζονται τυχόν παραβάσεις της κειμένης νομοθεσίας²⁰. Συναφώς, η ΕΑ, δια των εντεταλμένων κάθε φορά υπαλλήλων της, έχει ευρεία διακριτική ευχέρεια να διενεργεί λίαν εκτεταμένους ελέγχους²¹, να καθορίζει τον τρόπο και το εύρος διεξαγωγής τους και να αποφασίζει εάν ένα στοιχείο που εντοπίζεται σε ελεγχόμενη επιχείρηση πρέπει να της προσκομισθεί ή όχι, χωρίς να περιορίζεται στο να ζητά την προσκόμιση στοιχείων που θα μπορούσε να προσδιορίσει εκ των προτέρων²². Εξάλλου, οι εξουσίες έρευνας της ΕΑ θα καθίσταντο άνευ αντικειμένου, εάν αυτή ήταν υποχρεωμένη να ζητεί μόνο την προσκόμιση εγγράφων τα οποία θα μπορούσε να προσδιορίσει επακριβώς εκ των προτέρων. Αντιθέτως, στο πλαίσιο των εξουσιών αυτών περιλαμβάνεται η ευχέρεια αναζητήσεως διαφόρων στοιχείων που δεν είναι ακόμη γνωστά ή πλήρως εξακριβωμένα²³. Με τον τρόπο αυτό, διασφαλίζεται η αποτελεσματικότερη εφαρμογή των εθνικών και ενωσιακών διατάξεων, για την προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού. Χωρίς την εξουσία αυτή, θα ήταν αδύνατη η απόκτηση των πληροφοριών που απαιτούνται για την έρευνα, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες οι επιχειρήσεις ή ενώσεις κωλυσιεργούν ή αρνούνται να συνεργαστούν²⁴. Η διάταξη του άρθρου 39 παρ. 5 του Ν. 3959/2011 όπως ίσχυε κατά το χρόνο της παράβασης προέβλεπε *«(μ)ε την επιφύλαξη των ποινικών κυρώσεων που προβλέπονται στο άρθρο 44, επιβάλλεται με απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού στις επιχειρήσεις, στις ενώσεις επιχειρήσεων ή σε αυτούς που κατά οποιονδήποτε τρόπο παρεμποδίζουν ή δυσχεραίνουν τις έρευνες των παραγράφων 1, 2 και 3, καθώς και στις επιχειρήσεις, ενώσεις επιχειρήσεων ή σε αυτούς που αρνούνται να υποβληθούν στις εν λόγω έρευνες, να επιδείξουν τα αιτούμενα βιβλία, στοιχεία και λοιπά έγγραφα και να χορηγήσουν αντίγραφα ή αποσπάσματά τους, πρόστιμο τουλάχιστον δεκαπέντε (15.000) ευρώ με ανώτατο όριο το 1% του κύκλου εργασιών της προηγούμενης χρήσης, όπως αυτός υπολογίζεται σύμφωνα με το άρθρο 10 στο καθένα από τα πρόσωπα και για κάθε παράβαση. Κατά την επιμέτρηση του προστίμου λαμβάνονται ιδίως υπόψη η σοβαρότητα της εξεταζόμενης υπόθεσης, η απαξία των πράξεων και η επίπτωσή τους στην έκβαση της έρευνας»*.²⁵
46. Κατόπιν της τροποποίησής του²⁶ η διάταξη του άρθρου 39 παρ. 5 του Ν. 3959/2011 προβλέπει ακόμα την επιβολή προστίμου, στις επιχειρήσεις και στις ενώσεις επιχειρήσεων που αρνούνται να υποβληθούν ή παρεμποδίζουν ή δυσχεραίνουν τις έρευνες με οποιονδήποτε τρόπο,

²⁰ Βλ. ΔΕΦΑΘ 5724/2013, σκ. 6, 4055/2017, σκ. 25.

²¹ Στο μέτρο που δεν είναι κατ' ανάγκη ευχερές να αναγνωρισθεί εξαρχής η σχέση κάθε εγγράφου με το αντικείμενο της έρευνας, αναγκαστικά πραγματοποιείται μια σχετικά ευρεία έρευνα (βλ. ΓενΔΕΕ Τ-289/11, Τ-290/11 και Τ-521/11, Deutsche Bahn AG, σκ. 140).

²² Αντιθέτως, δεν εναπόκειται στην εκάστοτε ελεγχόμενη επιχείρηση να αποφασίσει εάν ένα έγγραφο πρέπει να προσκομισθεί στην ΕΑ ή όχι. Βλ. ΕΑ 688/2019, σκ. 49, 559/VII/2013, σκ. 14-17, 570/VII/2013, σκ. 6-9 και ΓενΔΕΕ, Τ-357/06, KWS BV κ. Επιτροπής, σκ. 238. 140.

²³ Βλ. C.583/2013 Deutsche Bahn and others κ. Επιτροπής, σκ 128 με περαιτέρω παραπομπές σκέψη 86 απόφαση Hoechst κατά Επιτροπής, σκέψη 27, και απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 11ης Δεκεμβρίου 2003, Τ-59/99, Βεντούρης κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-5257, σκέψη 122).

²⁴ Βλ. Οδηγία 2019/1 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Δεκεμβρίου 2018 για την παροχή αρμοδιοτήτων στις αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών ώστε να επιβάλλουν αποτελεσματικότερα τους κανόνες και για τη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς, Προοίμιο, σκ. 32.

²⁵ Το τελευταίο εδάφιο της εν λόγω διάταξης εξειδικεύει τον τρόπο επιμέτρησης του προστίμου, κωδικοποιώντας τα κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη σχετικά βάσει της ενωσιακής και εθνικής νομολογίας.

²⁶ Όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 42 του Ν. 4886/2022, ΦΕΚ Α' 12/24.01.2022.

χρηματική κύρωση ανά ημέρα μη συμμόρφωσης με ανώτατο όριο το 3% του κύκλου εργασιών του ελεγχόμενου, καθώς και σε οποιονδήποτε άλλο επιδεικνύει την ως άνω συμπεριφορά, χρηματική κύρωση τουλάχιστον δεκαπέντε χιλιάδων (15.000) έως δύο εκατομμυρίων (2.000.000) ευρώ και στους υπαλλήλους των ως άνω επιχειρήσεων ή ενώσεων επιχειρήσεων που επιδεικνύουν την ως άνω συμπεριφορά, πρόστιμο τουλάχιστον πέντε χιλιάδων (5.000) ευρώ έως δύο εκατομμυρίων (2.000.000) ευρώ. Κατά την επιμέτρηση του προστίμου, λαμβάνονται ιδίως υπόψη η σοβαρότητα της εξεταζόμενης υπόθεσης, η απαξία των πράξεων και η επίπτωση τους στην έκβαση της έρευνας²⁷.

47. Αντίστοιχες εξουσίες ελέγχου διαθέτει και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (εφεξής «ΕΕ»)²⁸, αλλά και οι Εθνικές Αρχές Ανταγωνισμού (εφεξής «ΕΑΑ») πολλών κρατών - μελών της Ένωσης, δυνάμει διατάξεων του κατά περίπτωση εφαρμοστέου εθνικού δικαίου. Συγκεκριμένα, η ΕΕ δύναται με απόφασή της να επιβάλλει σε επιχειρήσεις πρόστιμα που δεν υπερβαίνουν το 1% του συνολικού κύκλου εργασιών κατά το προηγούμενο οικονομικό έτος, σε περίπτωση (ενδεικτικά) που αυτές, «εκ προθέσεως ή εξ αμελείας», παρουσιάζουν κατά τρόπο ελλιπή τα έγγραφα επαγγελματικού περιεχομένου κατά τη διάρκεια ελέγχων ή αρνούνται να υποβληθούν σε έλεγχο²⁹. Στον αντίποδα αυτού, η ΕΕ έχει κρίνει ότι η άμεση και εποικοδομητική συνεργασία μιας εταιρείας με τη μορφή της οικειοθελούς παροχής πληροφοριών πέραν των νόμιμων υποχρεώσεών της και της συνομολόγησης πραγματικών περιστατικών και περιστάσεων που βαίνουν πέραν αυτών που στοιχειοθετούνταν βάσει των στοιχείων του φακέλου συνιστά ελαφρυντική περίπτωση, δυνάμενη να δικαιολογήσει τη μείωση του προστίμου. Τούτο δύναται να συμβεί ιδίως όταν η συνεργασία αυτή συνοδεύεται από τη μη αμφισβήτηση της πραγματικής και νομικής βάσης της καταλογιζόμενης παράβασης και τη συναφή αποδοχή ευθύνης³⁰.
48. Παράλληλα, σύμφωνα με την Οδηγία 2019/1³¹, οι ΕΑΑ πρέπει να διαθέτουν αποτελεσματικές εξουσίες έρευνας για τον εντοπισμό παραβάσεων των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ. Η εξουσία εξέτασης βιβλίων ή αρχείων θα πρέπει να καλύπτει όλες τις μορφές επικοινωνίας, όπως τα ηλεκτρονικά μηνύματα, ανεξαρτήτως εάν φαίνεται ότι δεν έχουν αναγνωσθεί ή έχουν διαγραφεί. Οι εξουσίες έρευνας αυτές πρέπει να είναι επαρκείς, ώστε να ανταποκρίνονται στις

²⁷ Το τελευταίο εδάφιο της εν λόγω διάταξης εξειδικεύει τον τρόπο επιμέτρησης του προστίμου, κωδικοποιώντας τα κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη σχετικά βάσει της ενωσιακής και εθνικής νομολογίας.

²⁸ Άρθρα 18 επ. και ιδίως άρθρο 23 του Κανονισμού (ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2002 για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 και 82 ΣυνθΕΚ (νυν άρθρα 101 και 102 ΣΛΕΕ), εφεξής και «Κανονισμός 1/2003».

²⁹ Άρθρο 23 Κανονισμού 1/2003.

³⁰ Βλ. ΓενΔΕΕ Τ-272/12, ΕΡΗ, ΕΡΙΑ κ Επιτροπής, σκ. 120-122.

(<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=D2AE8E929D93B3EE944BE1610E5F4605?text=&docid=160101&pageIndex=0&doclang=EL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1215857>), Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 24.5.2011, Suez Environnement, Υπόθεση COMP/39.796, σκ.101 επ.. Πρβλ. ΕΑ 642/2017, σκ. 316, 317 και ΓενΔΕΕ Τ-452/05, Belgian Sewing Thread (BST) NV κ. Επιτροπής, σκ. 147.

³¹ Βλ. Οδηγία 2019/1 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Δεκεμβρίου 2018 για την παροχή αρμοδιοτήτων στις αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών ώστε να επιβάλλουν αποτελεσματικότερα τους κανόνες και για τη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς, ιδίως άρθρο 6 και Προοίμιο, σκ. 28 – 32, η οποία έχει ενσωματωθεί στην ελληνική έννομη τάξη με τον Ν. 4886/2022 ΦΕΚ Α' 12/24.01.2022.

προκλήσεις που ενέχει το ψηφιακό περιβάλλον και θα πρέπει να επιτρέπουν στις ΕΑΑ να παραλαμβάνουν όλες τις πληροφορίες που αφορούν μια υπό έρευνα επιχείρηση σε ψηφιακή μορφή, ανεξαρτήτως του μέσου στο οποίο οι πληροφορίες είναι αποθηκευμένες, π.χ. σε φορητό υπολογιστή, κινητό τηλέφωνο, άλλες ψηφιακές συσκευές ή αποθήκευση στο υπολογιστικό νέφος³².

49. Οι διατάξεις του δικαίου της ΕΕ δεν αποτρέπουν τη δυνατότητα παραχώρησης σε εθνικό επίπεδο πρόσθετων αρμοδιοτήτων, όπως εξουσίες επιβολής προστίμων σε φυσικά πρόσωπα³³. Στην εν λόγω επιλογή έχει προβεί ο Έλληνας νομοθέτης και στην περίπτωση της παρακώλυσης ελέγχου για την περαιτέρω ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των σχετικών διατάξεων³⁴. Ειδικότερα, όπως προκύπτει από το γράμμα του άρθρου 39 παρ. 5 Ν. 3959/2011, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει³⁵, σε «οποιονδήποτε άλλο επιδεικνύει την ως άνω συμπεριφορά.....και στους υπαλλήλους των ως άνω επιχειρήσεων ή ενώσεων επιχειρήσεων που επιδεικνύουν την ως άνω συμπεριφορά», δύναται να συγκαταλέγεται οποιοδήποτε πρόσωπο, παρεμποδίζει ή δυσχεραίνει τον έλεγχο της επιχείρησης εκ μέρους των εντεταλμένων υπαλλήλων της ΓΔΑ, συμπεριλαμβανομένων ρητώς φυσικών προσώπων που συνδέονται με την υπαγόμενη σε έλεγχο επιχείρηση, αλλά και τρίτων προσώπων τα οποία παρεμποδίσαν ή δυσχέραναν τον έλεγχο της επιχείρησης.

IV.2 ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ – ΠΑΡΕΜΠΟΔΙΣΗ/ ΔΥΣΧΕΡΑΝΣΗ ΤΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

50. Οι προαναφερθείσες διατάξεις θεσπίζουν υποχρέωση αναγνώρισης των εξουσιών της ΕΑ, αποδοχής του ελέγχου και πλήρους, ενεργούς και διαρκούς συνεργασίας κατά τρόπο έμπρακτο και όχι απλώς παθητικό από μέρους των ελεγχόμενων επιχειρήσεων ή ενώσεων επιχειρήσεων ή φυσικών προσώπων με τους εντεταλμένους υπαλλήλους της ΓΔΑ εξ αρχής, σε όλα τα επίπεδα³⁶. Η υποχρέωση συνίσταται στην αποδοχή, μη παρεμπόδιση ή πρόκληση δυσχερειών και τη μη άρνηση επίδειξης των αιτούμενων στοιχείων και χορήγησης αντιγράφων/αποσπασμάτων κατά την διεξαγωγή των ερευνών των παρ. 1 επ. του άρθρου 39 του Ν. 3959/2011³⁷. Οι ελεγχόμενες επιχειρήσεις πρέπει να φροντίζουν να είναι ενήμερες για

³² Βλ. Οδηγία 2019/1, Προοίμιο, σκ. 41.

³³ Βλ. Οδηγία 2019/1, Προοίμιο, σκ. 10.

³⁴ Βλ. ΕΑ 688/2019, σκ. 54.

³⁵ Στην προϊσχύουσα μορφή η διάταξη ανέφερε «οποιονδήποτε άλλο επιδεικνύει την ως άνω συμπεριφορά» χωρίς περαιτέρω διάκριση. Βλ. και αιτιολογική έκθεση του Ν. 4886/2022, ο οποίος τροποποίησε τον Ν. 3959/2011 σύμφωνα με την οποία καθορίζονται οι κυρώσεις για τους υπαλλήλους των ως άνω επιχειρήσεων ή ενώσεων επιχειρήσεων και για όσους άλλους προβαίνουν σε παρεμποδιστικές ενέργειες.

³⁶ Βλ. ΕΑ 688/2019, σκ. 55, 559/VII/2013, σκ. 22, 531/VI/2013, σκ. 22. Βλ. ακόμα ΔΕΦΑΘ 1538/2015, σκ. 6 και ΔΕΦΑΘ 5724/2013, σκ. 9. Ακόμη, πρβλ Γεν ΔΕΕ Τ-46/92, *The Scottish Football Association*, σκ. 31 σύμφωνα με την οποία «η παθητική αντίδραση μπορεί από μόνη της να δικαιολογήσει» την κίνηση σχετικής διαδικασίας».

³⁷ Για περιπτωσιολογία παραδειγμάτων ενεργούς συνεργασίας βλ. ΕΑ 688/2019, σκ. 56 και 559/VII/2013, σκ. 23 με περαιτέρω παραπομπές σε ΠΕΚ Τ-34/93, *Société Générale* κ. Επιτροπής, Αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 94/735/ΕΚ, ΑΚΖΟ, ΕΕ L 294, σελ. 31-35, 92/500/ΕΟΚ, CSM NV, ΕΕ L 305, σελ. 16-18, 80/334/ΕΟΚ, *Fabbrica Pisana*, ΕΕ L 75, σελ. 30.

τους ισχύοντες κανόνες δικαίου του ανταγωνισμού, μεταξύ των οποίων και για το καθήκον τους να υποβάλλονται πλήρως στους ελέγχους της ΕΑ³⁸.

51. Η μη συμμόρφωση των ελεγχόμενων επιχειρήσεων ή φυσικών προσώπων με την εν λόγω υποχρέωση, η εν γένει πρόκληση προσκομμάτων ή/και δυσχερειών, με ενέργεια ή παράλειψη, με αποχή ή απόκρυψη, καθώς και η τέλεση οποιασδήποτε άλλης ενέργειας ή η παθητική αποδοχή μιας συμπεριφοράς, η οποία δυσχεραίνει την εργασία των εντεταλμένων υπαλλήλων της ΕΑ, συνιστά παρεμπόδιση ή δυσχέραση κατά την έννοια του άρθρου 39 του Ν. 3959/2011, ανεξαρτήτως του τρόπου με τον οποίο αυτή εκδηλώνεται³⁹.
52. Με βάση τη σχετική νομολογία, τέτοιες περιπτώσεις παρεμπόδισης ή δυσχέρασης με οποιονδήποτε τρόπο της διεξαγωγής έρευνας συνιστούν, ενδεικτικά⁴⁰:
- Η μη αποδοχή ελέγχου κατά την ημέρα και ώρα που προσήλθαν στα υπό έλεγχο γραφεία οι ελεγκτές, η αδικαιολόγητη καθυστέρηση έναρξης της έρευνας⁴¹, όπως και η προσωρινή ή μερική άρνηση υποβολής σε έλεγχο⁴², κατά την έναρξη ή/ και κατά τη διάρκεια αυτού⁴³.
 - Η άρνηση παροχής πρόσβασης σε όλα ή σε κάποια από τα γραφεία. Η άρνηση πρόσβασης σε κάποιο εκ των γραφείων μπορεί να αξιολογηθεί ως πλήρης άρνηση υποβολής σε έλεγχο⁴⁴.
 - Η παροχή ανακριβών και/ή παραπλανητικών στοιχείων ως προς τα γραφεία (θέση, διαρρύθμιση, πρόσωπο ενοίκου κ.λπ.) ή τα έγγραφα (θέση, αρχειοθέτηση, συντάκτης, μέρος φύλαξης κ.λπ.)⁴⁵.
 - Η μη χορήγηση εγγράφων ή η μερική χορήγηση εγγράφων ή η καταστροφή, απόκρυψη, διαγραφή ή μετακίνηση αυτών και η εν γένει μη διατήρησή τους στη φυσική τους θέση και κατάσταση μέχρι την ολοκλήρωση του επιτόπιου ελέγχου με στόχο τον μη εντοπισμό τους και την αφαίρεσή τους από την ύλη στην οποία έχουν πρόσβαση οι ελεγκτές⁴⁶.

³⁸ Βλ. Απόφαση της Επιτροπής, της 28.3.2012, *EPH*, Υπόθεση COMP/39793, σκ. 98.

³⁹ Μορφή παρακώλυσης συνιστά και η γενικότερη δημιουργία περιβάλλοντος ασάφειας και σύγχυσης, η οποία μπορεί να εκδηλώνεται και έμμεσα. (βλ. *EU Antitrust Procedure*, Ekaterina Rousseva, OUP, 2020, Part II, παρ. 3.116).

⁴⁰ Βλ. ΕΑ 688/2019, σκ. 57, 570/VII/2013, σκ. 17, 559/VII/2013, σκ. 26, 531/VI/2011, σκ. 25.

⁴¹ Βλ. Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 93/47/EOK, *Mewac*, ΕΕ L 20, σελ. 6-9, σκ. 7. Βλ. ακόμα ΠΕΚ T-357/06, *KWS BV*, σκ. 233.

⁴² Βλ. Απόφαση Επιτροπής 80/334/EOK, *Fabbrica Pisana*, ΕΕ L 75, σελ. 30 και σε Luis Ortiz Blanco, *EC Competition Procedure*, 2nd Edition, OUP, 2006, σελ. 250.

⁴³ Η αποδοχή του ελέγχου κατά την άφιξη των ελεγκτών δεν προεξοφλεί την ύπαρξη ενεργούς συνεργασίας, η οποία αποδεικνύεται εν τοις πράγμασι και εξαρτάται από τη συμπεριφορά της επιχείρησης καθ' όλη τη διάρκεια του ελέγχου (βλ. Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 28.3.2012, *EPH*, Υπόθεση COMP/39793, σκ. 47).

⁴⁴ Βλ. Απόφαση του Πρωτοδικείου στην υπόθεση T- 357/06, *Koninklijke Wegenbouw Stevin BV* κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σκ. 237-239 σύμφωνα με την οποία το γεγονός και μόνον ότι οι δικηγόροι της προσφεύγουσας αρνήθηκαν, αρχικώς, να επιτρέψουν στην Επιτροπή την πρόσβαση στο γραφείο ενός εκ των διευθυντών της αρκεί προκειμένου να γίνει δεκτό ότι η προσφεύγουσα αρνήθηκε να συμμορφωθεί πλήρως προς την απόφαση περί διεξαγωγής ελέγχων, χωρίς να εναπόκειται στην Επιτροπή να αποδείξει ότι η καθυστέρηση που προκλήθηκε από την άρνηση αυτή μπορούσε να προξενήσει την καταστροφή ή την απόκρυψη εγγράφων και Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 94/735/EK, *AKZO*, ΕΕ L 294, σελ. 31-35.

⁴⁵ Βλ. ενδεικτικά Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 97/735/EK, *AKZO*, ΕΕ L 294, σελ. 31-35.

⁴⁶ Βλ. 559/VII/2013, σκ. 25 και υποσ. 35 με περαιτέρω παραπομπή σε αποφάσεις Ισπανικής και της Πολωνικής Αρχής Ανταγωνισμού.

- Η άρνηση χορήγησης εγγράφων με την αιτιολογία ότι κατά την κρίση της ελεγχόμενης επιχείρησης συνιστούν άσχετα με το αντικείμενο του ελέγχου έγγραφα⁴⁷ ή η προσχηματική και ανατιολόγητη αίτηση εξαίρεσης αρχείων από το φάκελο⁴⁸.
 - Η παροχή ανακριβών, ελλιπών και/ή παραπλανητικών πληροφοριών μετά από αίτημα παροχής διευκρινίσεων κατά τη διάρκεια του επιτόπιου ελέγχου⁴⁹.
 - Η παρέμβαση σε ηλεκτρονικά αρχεία (όπως σε αρχεία αποθηκευμένα σε Η/Υ ή/ και σε μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου) των ελεγχόμενων επιχειρήσεων, η οποία μπορεί να λάβει τη μορφή οιασδήποτε μεταβολής και δη μετακίνησης ή τροποποίησης των εγγράφων χωρίς την άδεια των ελεγκτών και όχι μόνο της διαγραφής αυτών⁵⁰.
53. Σημειωτέον είναι ότι, η απαξία της παρακώλυσης ουδόλως μειώνεται εκ του γεγονότος ότι μπορούν να γίνουν ενέργειες για την ανάκτηση τυχόν διαγραφέντων αρχείων⁵¹. Συνεπώς, ακόμα και αν η καταστροφή αρχείων δεν είναι πάντοτε μη αναστρέψιμη συντρέχει περίπτωση παρακώλυσης του ελέγχου⁵². Εξάλλου, η ΕΑ δεν έχει την υποχρέωση να αναζητήσει τρόπους ανάκτησης ή να ελέγξει τη δυνατότητα ανεύρεσης των αρχείων που τυχόν διαγράφηκαν, ακόμα και αν αυτά διατηρούνται άθικτα σε άλλο μέρος (π.χ. του συστήματος πληροφορικής των ελεγχόμενων επιχειρήσεων) ή άλλο μέσο αποθήκευσης, αλλά πρέπει να έχει καθ' όλη τη διάρκεια του ελέγχου τη δυνατότητα συλλογής των αρχείων από τους χώρους όπου αυτά βρίσκονται υπό κανονικές συνθήκες χωρίς να εμποδίζεται από τις ελεγχόμενες εταιρείες⁵³.
54. Περαιτέρω, η παρακώλυση στοιχειοθετείται ανεξαρτήτως των αποτελεσμάτων που αυτή τυχόν επιφέρει στην ουσιαστική διερεύνηση της εκάστοτε κρινόμενης υπόθεσης και ανεξαρτήτως του εάν τα κρίσιμα αρχεία περιείχαν πράγματι χρήσιμα για την έρευνα στοιχεία ή όχι⁵⁴. Κάτι τέτοιο

⁴⁷ Βλ. απόφαση Ευρ. Επιτροπής, *FNICF* (IV/AF 528), παρ. 8 επ.. Άλλωστε, στην περίπτωση που κατά τη διάρκεια των ερευνών, η Επιτροπή συγκεντρώσει έγγραφα, που, μετά από λεπτομερέστερη εξέταση, αποδειχθούν χωρίς συνάφεια με το αντικείμενο της αντίστοιχης υπόθεσης, τα μέρη μπορούν να αιτηθούν την επιστροφή των εν λόγω εγγράφων.

⁴⁸ Βλ. Wijckmans F., Tuytschaever F., *Horizontal Agreements and Cartels in EU Competition Law*, OUP, 2015, παρ. 3.49 με ειδικότερη αναφορά στις περιπτώσεις που οι ελεγχόμενες αιτούνται την τοποθέτηση σχετικών αρχείων σε σφραγισμένο φάκελο επικαλούμενες είτε δικηγορικό απόρρητο είτε ότι τα αρχεία βρίσκονται εκτός του πεδίου του ελέγχου.

⁴⁹ Βλ. ΕΑ 559/VII/2013, σκ. 26 με περαιτέρω παραπομπές, μεταξύ άλλων, σε ΔΕΚ συνεκδ. υποθ. 46/87 και 227/88, *Hoechst κ. Επιτροπής*, Αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 94/735/EK, *AKZO*, ΕΕ L 294, σελ. 31-35, 82/124 *Telos*, ΕΕ L 58, σελ. 19.

⁵⁰ Βλ. ΕΑ 559/VII/2013, σκ. 76 και Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 28.3.2012, *EPH*, Υπόθεση COMP/39793, ιδίως σκ. 58 – 61. Με την απόφαση αυτή επιβλήθηκε πρόστιμο στις τσέχικες εταιρείες EPH και EPI για άρνηση υποβολής σε έλεγχο κατά το άρθρο 20 παρ. 4 του Κανονισμού ΕΚ 1/2003, συνιστάμενη ιδίως σε εξ αμελείας παροχή πρόσβασης σε λογαριασμό ηλεκτρονικού ταχυδρομείου των ελεγχόμενων εταιρειών κατά τη διάρκεια του ελέγχου και σε προώθηση των εισερχομένων μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου σε άλλο server, κατά παράβαση των οδηγιών των ελεγκτών.

⁵¹ Βλ. ΔΕφαθ 1538/2015, σκ. 6.

⁵² Βλ. ΕΑ 688/2019, σκ. 59.

⁵³ Βλ. ΓενΔΕΕ T-272/12, *EPH, EPIA κ. Επιτροπής*, σκ. 40, 41, 50 και 51.

⁵⁴ Βλ. ΕΑ 688/2019, σκ. 60, 570/VII/2013, σκ. 48, 559/VII/2013, σκ. 28, 79 και 531/VI/2011, σκ. 27 και 52, ΔΕφαθ 1538/2015, σκ. 6. Αντίστοιχα, έχει κριθεί ότι η διάρρηξη σφραγίδας συνιστά παράβαση σύμφωνα με το άρθρο 23 παρ. 1 περ. ε του Κανονισμού ΕΟΚ 1/2003 χωρίς να απαιτείται απόδειξη ότι παραβιάσθηκε όντως ο σφραγισμένος επαγγελματικός χώρος ή αφαιρέθηκαν αποδεικτικά στοιχεία από αυτόν (βλ. αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 30.1.2008, *E.ON Energie AG*, Υπόθεση COMP/39.326, σκ. 100, η οποία επικυρώθηκε από την T-141/08, *E.ON Energie AG κ. Επιτροπής*, ιδίως σκ. 85, 256, 291, Αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 24.5.2011, *Suez Environnement*, Υπόθεση COMP/39.796, σκ. 69 και της

δεν είναι τις περισσότερες φορές εφικτό να διαπιστωθεί, δεδομένου ότι η παρεμποδιστική συμπεριφορά των ελεγχόμενων επιχειρήσεων στερεί εξ ορισμού τη δυνατότητα αξιολόγησης των αρχείων ως προς τα οποία δεν προσφέρεται απρόσκοπτη πρόσβαση κατά τη διάρκεια του ελέγχου. Σε διαφορετική περίπτωση, οι ελεγχόμενοι θα είχαν τη δυνατότητα να προσδιορίζουν οι ίδιοι το αντικείμενο της εκάστοτε έρευνας, συνακόλουθα, τον βαθμό συνεργασίας τους με την ΕΑ και εν τέλει, το βαθμό έκθεσής τους στις συνέπειες του νόμου από ενδεχόμενη παραβατική τους συμπεριφορά⁵⁵. Εάν ωστόσο κάτι τέτοιο γινόταν δεκτό, δεν θα διασφαλιζόταν η αποτελεσματικότητα των διεξαγόμενων ερευνών για την εφαρμογή των εθνικών και ενωσιακών κανόνων περί προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού.

55. Τέλος, το γεγονός ότι μια εταιρεία επιτρέπει τελικά στην ΕΑ την αντιγραφή των εγγράφων την οποία προηγουμένως είχε παρεμποδίσει, ή χορηγεί τα αιτηθέντα από την ΕΑ έγγραφα σε μεταγενέστερο στάδιο δεν επηρεάζει κατά κανένα τρόπο τη στοιχειοθέτηση παράβασης⁵⁶. Συναφώς, η συμπεριφορά του ελεγχόμενου στο πλαίσιο επιτόπιου ελέγχου κρίνεται την ημέρα διεξαγωγής του επιτόπιου ελέγχου, και όχι μεταγενέστερα, οπότε το στοιχείο του αιφνιδιασμού εξουδετερώνεται και δίνεται πλέον στον ελεγχόμενο η ευκαιρία να «σχεδιάσει» και «προετοιμάσει» την στάση του απέναντι στους ελεγκτές, επικαλούμενος διάφορες δικαιολογίες ως προς τη συμπεριφορά του την ημέρα του ελέγχου⁵⁷.

IV.3 ΚΑΤΑΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ

56. Κάθε ελεγχόμενη επιχείρηση οφείλει να λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίζει ότι οι υπάλληλοί της, οι συνεργάτες της, τα πρόσωπα τα οποία είναι εξουσιοδοτημένα να ενεργούν για λογαριασμό της, τα πρόσωπα τα οποία αποτελούν ενιαία οικονομική ενότητα με αυτή⁵⁸ και τα πρόσωπα που βρίσκονται στη σφαίρα επιρροής της επιχείρησης εν γένει⁵⁹ δεν παρακωλύουν τον έλεγχο, ούτε προβαίνουν σε αυθαίρετη παρέμβαση, μετακίνηση ή διαγραφή αρχείων⁶⁰. Συνεπώς, τα πρόσωπα αυτά θεωρούνται ως εκτελούντες εργασίες προς όφελος και υπό τη διεύθυνση της επιχείρησης⁶¹, τυχόν δε εκ μέρους τους παρακώλυση του ελέγχου αποδίδεται στην ελεγχόμενη επιχείρηση⁶². Στο πλαίσιο αυτό, σε περίπτωση διενέργειας ενός επιτόπιου ελέγχου, η ελεγχόμενη επιχείρηση οφείλει να ενημερώσει προσηκόντως όλα αυτά τα πρόσωπα για τον έλεγχο της ΕΑ και τις συναφείς με αυτόν υποχρεώσεις τους, να τους παρέχει

28.3.2012, *EPH*, Υπόθεση COMP/39793/).

⁵⁵ Βλ. ΕΑ 559/VII/2013, σκ. 82.

⁵⁶ Βλ. Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 92/500/EOK, *CSM NV*, Υπόθεση IV/33.791, ΕΕ L 305, σελ. 16-18.

⁵⁷ Βλ. ΕΑ 531/2011, σκ. 105 και ΔΕφΑθ 5724/2013, σκ. 9.

⁵⁸ Πρβλ. ΔΕΚ 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, *Suiker Unie κ.λπ. κ. Επιτροπής*, σκ. 539.

⁵⁹ Βλ. ΓενΔΕΕ T-272/12, *EPH*, *EPIA κ. Επιτροπής*, σκ. 46, T-141/08, *E.ON Energie AG κ. Επιτροπής*, σκ. 258 με περαιτέρω παραπομπή σε ΠΕΚ T-236/01, T-239/01, T-244/01 έως T-246/01, T-251/01 και T-252/01, *Tokai Carbon κ.λπ. κ. Επιτροπής*, σκ. 277.

⁶⁰ Βλ. ΕΑ 559/VII/2013, σκ. 88, ΓενΔΕΕ T-272/12, *EPH*, *EPIA κ. Επιτροπής*, σκ. 45, T-141/08, *E.ON Energie AG κ. Επιτροπής*, σκ. 260.

⁶¹ Βλ. ΓενΔΕΕ T-141/08, *E.ON Energie AG κ. Επιτροπής*, σκ. 258.

⁶² Βλ. ΕΑ 688/2019, σκ. 61, 559/VII/2013, σκ. 87 και 88.

οδηγίες συμμόρφωσης με τις εν λόγω υποχρεώσεις και να τους εποπτεύει ώστε να εξασφαλίζεται ότι οι οδηγίες αυτές ακολουθούνται πιστά⁶³.

57. Συναφώς, κατά την εκκίνηση ενός επιτόπιου ελέγχου η εταιρεία είναι υπεύθυνη για την επιλογή των προσώπων που θα χειριστούν και θα ανταποκριθούν στα αιτήματα των ελεγκτών της ΕΑ⁶⁴. Σε κάθε περίπτωση, οι ελεγχόμενες επιχειρήσεις έχουν την αποκλειστική ευθύνη να οργανώνουν τον τρόπο λειτουργίας της επιχείρησης, ώστε να εξασφαλίζεται η ακεραιότητα του ελέγχου και να αποφεύγεται η με οποιοδήποτε τρόπο εξαφάνιση ή καταστροφή των στοιχείων που συλλέγονται από τους ελεγκτές της Επιτροπής και η δυσχέραση του ελέγχου εν γένει⁶⁵ ακόμα και από πρόσωπα άγνωστα⁶⁶. Συνεπώς, η ΕΑ δεν έχει την υποχρέωση να υποδείξει το συγκεκριμένο φυσικό πρόσωπο το οποίο προκάλεσε την παρακώλυση⁶⁷, ούτε να αποδείξει ότι οι εκάστοτε φυσικοί αυτουργοί έδρασαν κατόπιν εντολής της διοίκησης της ελεγχόμενης εταιρείας⁶⁸, γεγονός το οποίο άλλωστε πολλές φορές δεν είναι εφικτό.
58. Η ευθύνη της εταιρείας δεν αναιρεί τυχόν αυτοτελή, παράλληλη ευθύνη και των φυσικών προσώπων τα οποία έχουν προβεί σε οποιαδήποτε από τις ανωτέρω συμπεριφορές⁶⁹. Η συγκεκριμένη επιλογή του εθνικού νομοθέτη αποσκοπεί στην αποτελεσματικότερη δράση της Επιτροπής Ανταγωνισμού ώστε να διασφαλιστεί επαρκώς το αποτρεπτικό της αποτέλεσμα. Όπως μάλιστα αναφέρεται και στην αιτιολογική του ν. 4072/2012 με τον οποίο εισήχθησαν οι συγκεκριμένες διατάξεις προβλέπονται επίσης και ποινικές κυρώσεις στα φυσικά πρόσωπα που προέβησαν σε παρακωλυτικές ενέργειες «για τον ίδιο σκοπό και για λόγους πρόληψης», «διότι πρέπει να αποτρέπονται οι ελεγχόμενοι από το να αρνούνται τον έλεγχο, αντί να διακινδυνεύσουν την αποκάλυψη τυχόν παραβάσεών τους στην διάρκεια των ελέγχων»⁷⁰.

⁶³ Ειδικότερα, στην Απόφαση της Επιτροπής, της 28.3.2012, *EPH*, Υπόθεση COMP/39793 κρίθηκε, μεταξύ άλλων, ότι ο υπάλληλος της εταιρείας (προϊστάμενος του τμήματος IT) είχε καθήκον να ενημερώσει τάχιστα τους ιεραρχικώς υφισταμένους του, για τις δοθείσες σε εκείνον από τους ελεγκτές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής οδηγίες και να διασφαλίσει ότι θα τηρηθούν κατά γράμμα (βλ. σκ. 72, 73 και 78). Βλ. ακόμα την απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 25.9.1986, IV/31.143, *Peugeot*, ΕΕ L 295/18.10.1986, σκ. 52, σύμφωνα με την οποία η εταιρεία δεν άσκησε στο προσωπικό της επαρκή εποπτεία, ώστε να αποφευχθεί η υποβολή ψευδών στοιχείων στο πλαίσιο αιτήματος παροχής στοιχείων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

⁶⁴ Βλ. Blanco, L.O., *EU Competition Procedure*, OUP, 2013, σελ. 334-335, 365-366.

⁶⁵ Βλ. Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, COMP/38.432-*Professional Videotape*, ΕΕ C 57, σελ. 10, σκ. 219 επ., όπου το βασικό πρόστιμο ύψους 33 εκ. ευρώ που επιβλήθηκε στην εταιρεία Sony αυξήθηκε κατά 30% λόγω της επιβαρυντικής περίπτωσης της παρακώλυσης ελέγχου συνιστάμενης, μεταξύ άλλων, στην καταστροφή εγγράφων από κατώτερο (δόκιμο) υπάλληλο θυγατρικής εταιρείας του ομίλου, παρότι η επιχείρηση ισχυρίστηκε ότι ο υπάλληλος αυτός ενήργησε σε αντίθεση με την πολιτική συμμόρφωσης στο δίκαιο του ανταγωνισμού, της εταιρείας.

⁶⁶ Βλ. ΕΑ 59/VII/2013, σκ. 88 και την απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 30.1.2008, *E.ON Energie AG*, Υπόθεση COMP/39.326, σκ. 103, η οποία απέδωσε την παράβαση της παρακώλυσης υπό μορφή διάρρηξης σφραγίδας από άγνωστο πρόσωπο στην ελεγχόμενη εταιρεία, κρίνοντας ότι αυτή είχε την αποκλειστική ευθύνη να οργανώσει τον τρόπο λειτουργίας της επιχείρησης, ώστε να εξασφαλίσει την ακεραιότητα της σφραγίδας προς αποφυγή εξαφάνισης ή καταστροφής των στοιχείων που αποθηκεύτηκαν από τους ελεγκτές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο σφραγισμένο χώρο.

⁶⁷ Βλ. Wijckmans F., Tuytschaever F., *Horizontal Agreements and Cartels in EU Competition Law*, OUP, 2015, παρ. 3.244

⁶⁸ Βλ. ΕΑ 559/VII/2013, σκ. 90.

⁶⁹ Βλ. ΕΑ 688/2019.

⁷⁰ Αιτιολογική έκθεση άρ. 234 ν. 4072/2012, σελ. 128.

IV.4 Η ΠΑΡΑΚΩΛΥΣΗ ΩΣ ΑΥΤΟΤΕΛΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΒΑΣΗ

59. Η παρακώλυση έρευνας της ΕΑ εκ μέρους ελεγχόμενης επιχείρησης δύναται να συνιστά αυτοτελή διαδικαστική παράβαση, σύμφωνα με το άρθρο 39 παρ. 5 του Ν. 3959/2011⁷¹,⁷². Η αυτοτελής απαξία της εν λόγω παράβασης καταδεικνύεται και από το γεγονός ότι για την τέλεσή της αφενός αρκεί η αμέλεια της ελεγχόμενης επιχείρησης⁷³, αφετέρου είναι αδιάφορο εάν από την παρακώλυση της έρευνας καταστράφηκε ή εξαφανίστηκε κρίσιμο αποδεικτικό υλικό ή εάν τελικά διαπιστώθηκε παράβαση των ουσιαστικών κανόνων ανταγωνισμού⁷⁴,⁷⁵. Γίνεται, εξάλλου, παγίως δεκτό ότι η διαδικαστική παράβαση της παρακώλυσης έρευνας και η παράβαση των ουσιαστικών κανόνων ανταγωνισμού έχουν διακριτή νομική βάση⁷⁶.

⁷¹ Όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 233 Ν. 4072/2012. Βλ. επίσης και άρθρο 23 παρ. 1 του Κανονισμού 1/2003, στο οποίο θεσπίζεται η αντίστοιχη εξουσία επιβολής προστίμου από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

⁷² Το οποίο ορίζει ότι «Στις επιχειρήσεις και στις ενώσεις επιχειρήσεων που αρνούνται να υποβληθούν ή παρεμποδίζουν ή δυσχεραίνουν τις έρευνες που προβλέπονται στο αντίστοιχο άρθρο με οποιονδήποτε τρόπο, επιβάλλεται από την ΕΑ χρηματική κύρωση ανά ημέρα μη συμμόρφωσης, η οποία καθορίζεται αναλογικά προς τον μέσο ημερήσιο συνολικό παγκόσμιο κύκλο εργασιών της δυστροπούσας επιχείρησης ή ένωσης επιχειρήσεων κατά την προηγούμενη της έκδοσης της απόφασης οικονομική χρήση με ανώτατο όριο το 3% αυτού του κύκλου εργασιών και υπολογίζεται από την ημερομηνία που ορίζει η οικεία απόφαση της ΕΑ. Περαιτέρω, η ΕΑ μπορεί να επιβάλει σε οποιονδήποτε άλλο επιδεικνύει την ως άνω συμπεριφορά, χρηματική κύρωση τουλάχιστον δεκαπέντε χιλιάδων (15.000) έως δύο εκατομμυρίων (2.000.000) ευρώ και στους υπαλλήλους των ως άνω επιχειρήσεων ή ενώσεων επιχειρήσεων που επιδεικνύουν την ως άνω συμπεριφορά, πρόστιμο τουλάχιστον πέντε χιλιάδων (5.000) ευρώ έως δύο εκατομμυρίων (2.000.000) ευρώ. Εφόσον είναι δυνατόν να υπολογιστεί το ύψος του οικονομικού οφέλους από την παράβαση, το ύψος του επιβαλλόμενου προστίμου δεν μπορεί να είναι μικρότερο από αυτό, ακόμα και αν υπερβαίνει το ανώτατο ποσό που ορίζεται στο τρίτο εδάφιο. Κατά την επιμέτρηση του προστίμου λαμβάνονται ιδίως υπόψη η σοβαρότητα της εξεταζόμενης υπόθεσης, η απαξία των πράξεων και η επίπτωσή τους στην έκβαση της έρευνας, αλλά και οι τυχόν ιδιαίτερες περιστάσεις κάθε υπόθεσης».

⁷³ Σε όλες τις ανωτέρω περιπτώσεις ενέργειας ή παράλειψης, η οποία παρακωλύει το έργο των ελεγκτών της Ε.Α., η ευθύνη καταλογίζεται τόσο στην ίδια την επιχείρηση ή την ένωση επιχειρήσεων, όσο και στα στελέχη - υπαλλήλους της, τα οποία έδωσαν ή εκτέλεσαν τις σχετικές οδηγίες παρακώλυσης. Βλ. Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 28.3.2012, ΕΡΗ, Υπόθεση COMP/B-1/39.793, ιδίως σκ. 57, αποφάσεις ΕΑ 688/2019 σκ. 74 επ. Βλ. και αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 30.1.2008 στην υπόθεση COMP/B-1/39.326 –Ε.ΟΝ Energie AG, παρ. 102 και της 24.5.2011 στην υπόθεση COMP/B-1/39.736, Suez Environment παρ. 73.

⁷⁴ Βλ. ΕΑ 559/VII/2013, σκ. 76 και Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 28.3.2012, ΕΡΗ, Υπόθεση COMP/39793, ιδίως σκ. 58 – 61 και απόφαση του Πρωτοδικείου στην υπόθεση T-141/08, Ε.ΟΝ Energie AG κατά Επιτροπής, παρ. 85 και 289.

⁷⁵ Βλ. ΕΑ 570/VII/2013, σκ. 48, 559/VII/2013, σκ. 28, 79 και 531/VI/2011, σκ. 27 και 52, ΔΕφΑθ 1538/2015, σκ. 6.

⁷⁶ Βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου στην υπόθεση T-384/06, IBP κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σκ. 110.

Υ. ΥΠΑΓΩΓΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΣΤΟΥΣ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟΥΣ ΚΑΝΟΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

Υ.1 ΠΑΡΕΜΠΟΔΙΣΗ - ΔΥΣΧΕΡΑΝΣΗ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Υ.1.1. ΠΑΡΕΜΠΟΔΙΣΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ (ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ)

Υ.1.1.1 Άρνηση πρόσβασης σε γραφείο

60. Η ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ αρνήθηκε επανειλημμένως την πρόσβαση στο γραφείο του [...] «Μέλος ΔΣ». Υπενθυμίζεται στο σημείο αυτό, ότι η άρνηση παροχής πρόσβασης σε κάποιο εκ των γραφείων μπορεί να αξιολογηθεί ως πλήρης άρνηση υποβολής σε έλεγχο⁷⁷. Ειδικότερα, η ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ αρχικά αρνήθηκε την παροχή πρόσβασης στο ως άνω γραφείο στις 10.45 π.μ. με την αιτιολογία ότι στον χώρο του γραφείου δεν επιτρέπεται να μπει κανείς, παρά μόνο πολύ συγκεκριμένα άτομα, και λόγω της ανάγκης περιορισμού της διασποράς του κορωνοϊού⁷⁸. Η αιτιολογία αυτή, εκτός του ότι στερείται κάθε νομικής βάσης, δεν κρίνεται, σε κάθε περίπτωση, επαρκής ώστε να αιτιολογήσει την άρνηση πρόσβασης, καθώς οι ελεγκτές είχαν ήδη επιδείξει πιστοποιητικά εμβολιασμού κατά της COVID19 και είχαν υποβληθεί σε rapid test νωρίτερα την ίδια μέρα. Παρά τις σχετικές επισημάνσεις της Υπεύθυνης της Ομάδας Ελέγχου, η ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ ενέμεινε στην ίδια ως άνω στάση και αρνήθηκε να υποβληθεί το εν λόγω γραφείο σε έλεγχο. Αντί αυτού, η ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ έβγαλε προς έλεγχο στον προθάλαμο του ενιαίου χώρου των γραφείων των γραμματέων του «Μέλος ΔΣ» τον φορητό του Η/Υ, ο οποίος κατά δήλωση υπαλλήλου ΙΤ της Εταιρείας ήταν και ο μοναδικός Η/Υ του «Μέλος ΔΣ».
61. Εν συνεχεία, παρά την διενέργεια αλληπάλληλων, εκτενών τηλεφωνικών επικοινωνιών μεταξύ στελεχών της ΓΔΑ και της πληρεξούσιας δικηγόρου της ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ, η Ελεγχόμενη συνέχιζε να αρνείται την πρόσβαση στο εν λόγω γραφείο, προβάλλοντας μάλιστα για πρώτη φορά από την έναρξη του ελέγχου τον ισχυρισμό ότι το γραφείο αποτελούσε προσωπικό χώρο του «Μέλος ΔΣ» καθώς, μεταξύ άλλων, βρισκόταν εντός αυτού και [...]. Ωστόσο, στο σημείο αυτό σημειώνεται ότι η ύπαρξη αντικειμένων που προορίζονται για προσωπική χρήση εντός του γραφείου στελέχους της Ελεγχόμενης, ουδόλως επηρεάζει την εξουσία της ΕΑ για έλεγχο του γραφείου με σκοπό την ανεύρεση στοιχείων σχετικών με το αντικείμενο του ελέγχου και δεν αίρει την αντίστοιχη υποχρέωση της Ελεγχόμενης για παροχή πρόσβασης σε αυτό⁷⁹.
62. Σημειωτέον ότι κατά την είσοδο των ελεγκτών στη ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ, η Υπεύθυνη της Ομάδας Ελέγχου ζήτησε ρητώς από τον [...] να την οδηγήσει στο γραφείο του [...] της ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ⁸⁰, αίτημα το οποίο αυτονοήτως αφορούσε στον επαγγελματικό χώρο του φυσικού προσώπου,

⁷⁷ Βλ. σχετικά Ενότητα «Υποχρέωση Συνεργασίας των Ελεγχόμενων Μερών – Παρεμπόδιση/Δυσχέραση των Ερευνών» ανωτέρω.

⁷⁸ Βλ. παρ. 19 της παρούσας και την πληροφόρηση που παρείχε στους ελεγκτές ο ο [...] .

⁷⁹ Πρβλ. Απόφαση του Πρωτοδικείου στην υπόθεση T- 357/06, Koninklijke Wegenbouw Stevin BV κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σκ. 237-238.

⁸⁰ Γεγονός το οποίο επιβεβαιώνεται και από την Ελεγχόμενη. Βλ. ΕΑ, Συνεδρίαση 51^η, Πρακτικά της 12^{ης} Ιουνίου 2023, σελ. 19 («[κ]αι ο μόνος λόγος που μετέβη το κλιμάκιο ελέγχου εκεί, ήταν διότι ζητήθηκε να μεταβούν στο γραφείο του κ. [...].»).

γεγονός το οποίο ο [...] έπραξε οδηγώντας της στον 3^ο όροφο της Ελεγχόμενης στο συγκεκριμένο γραφείο ως τέτοιο και **ουδέποτε** ανέφερε ότι πρόκειται για προσωπικό χώρο. Ο εν λόγω ισχυρισμός προβλήθηκε πολύ αργότερα καθώς ο έλεγχος ήταν σε εξέλιξη από την πληρεξούσια δικηγόρου της MOTOP ΟΙΛ. Αντιθέτως, ο [...] στις 10.45 π.μ, οπότε και οι ελεγκτές έφτασαν στο συγκεκριμένο γραφείο προέβαλε, κατά τα ανωτέρω, τον ισχυρισμό ότι η πρόσβαση σε αυτό δεν ήταν δυνατή παρά μόνο σε συγκεκριμένα άτομα και λόγω της πανδημίας Covid 19.

63. Συναφώς, το γεγονός ότι τέσσερις ώρες μετά την είσοδο των ελεγκτών στον ενιαίο χώρο και κατόπιν συνεχών και επαναλαμβανόμενων διαβουλεύσεων και επικοινωνιών της Υπηρεσίας με την MOTOP ΟΙΛ, οι ελεγκτές παρουσία της πληρεξούσιας δικηγόρου της MOTOP ΟΙΛ και του [...] εισήλθαν μέχρι το σημείο της εσωτερικής εισόδου (κατώφλι) του γραφείου του «Μέλος ΔΣ», ο οποίος βρισκόταν εκεί, ουδόλως δύναται να θεωρηθεί ως πρόσβαση σε αυτό. Και τούτο διότι αφενός καθυστέρησε σημαντικά ο διενεργούμενος έλεγχος, καθώς οι ελεγκτές εισήλθαν μόνο στην εσωτερική είσοδο και μάλιστα πολύ αργότερα από την έναρξη του ελέγχου, αφετέρου δεν τους δόθηκε η δυνατότητα να ελέγξουν το γραφείο, τα ερμάρια, τη βιβλιοθήκη και τον υπολογιστή, τα οποία υπήρχαν σε αυτό προκειμένου να διαπιστωθεί από αυτούς εάν υπάρχουν σε αυτά φυλασσόμενα αρχεία και εάν αυτά σχετίζονται ή όχι με το αντικείμενο του ελέγχου, εξ' ου και κατά το μέρος αυτό η MOTOP ΟΙΛ αρνήθηκε να υποβληθεί πλήρως και συνολικά σε έλεγχο. Σημειώνεται, δε, στο σημείο αυτό ότι οι ελεγκτές λόγω μη ελέγχου του συγκεκριμένου γραφείου δεν ήταν σε θέση να διαπιστώσουν αν οι ηλεκτρονικές συσκευές που υπήρχαν σε αυτό (όπως το κινητό τηλέφωνο του «Μέλος ΔΣ»)⁸¹ περιείχαν ή όχι ηλεκτρονικά αρχεία ή αν υπήρχαν αρχεία, αν ήταν τα ίδια με αυτά τα οποία ελέγχθηκαν στον φορητό υπολογιστή του «Μέλος ΔΣ», ο οποίος προσκομίστηκε από την Ελεγχόμενη και κατά δήλωση της ήταν και ο μοναδικός που διέθετε. Εξάλλου, και ο ίδιος ο «Μέλος ΔΣ» αρνήθηκε ρητά και σαφώς την περαιτέρω είσοδο των ελεγκτών στο γραφείο του, δίχως περαιτέρω αιτιολογία. Σημειωτέων ότι παρόλο που η MOTOP ΟΙΛ έβγαλε προς έλεγχο στον προθάλαμο του ενιαίου χώρου των γραφείων των γραμματέων του «Μέλος ΔΣ» τον φορητό του Η/Υ, ο τελευταίος συνέχιζε να διαγράφει ηλεκτρονικά αρχεία από ηλεκτρονικές συσκευές που υπήρχαν στο γραφείο του, τις οποίες δεν ήταν σε θέση οι ελεγκτές της ΓΔΑ να ελέγξουν λόγω άρνησης εκ μέρους της MOTOP ΟΙΛ και του «Μέλος ΔΣ».
64. Επισημαίνεται ακόμα ότι παρόλο που ζητήθηκε εναλλακτικώς από τους ελεγκτές της Υπηρεσίας να μεταφερθούν όλα τα έγχαρτα αρχεία του «Μέλος ΔΣ» στον κοινό χώρο που βρισκόταν τα γραφεία των γραμματέων, ώστε να μπορέσει να γίνει έλεγχος από τους ελεγκτές της ΓΔΑ, κάτι τέτοιο δεν συνέβη έως το χρόνο ολοκλήρωσης του ελέγχου (6:00 μ.μ.), παρά τις επανειλημμένες προσπάθειες στελεχών της ΓΔΑ και της ομάδας ελέγχου (βλ. σχετικά Ενότητα «Γεγονότα κατά την Διάρκεια του Ελέγχου» ανωτέρω). Με την συμπεριφορά της αυτή, η MOTOR OIL ενισχύει έτι περαιτέρω την άρνηση της να υποβληθεί σε πλήρη και συνολικό έλεγχο.

⁸¹ Βλ. υπ' αριθμ. πρωτ. 174/13.07.2023 συμπληρωματικό υπόμνημα του, σκ. 31.

65. Επίσης, όπως αναλύεται και ανωτέρω στην Ενότητα «Προσκόμιση στοιχείων για τον έλεγχο του γραφείου του «Μέλος ΔΣ» μετά την Διεξαγωγή του Ελέγχου», η ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ προκειμένου να αιτιολογήσει την κατά τα ανωτέρω άρνηση παροχής πρόσβασης στο γραφείο του «Μέλος ΔΣ», απέστειλε στην Υπηρεσία δύο μήνες μετά τη διεξαγωγή του ελέγχου τη με αρ. πρωτ. 9459/24.11.2021 επιστολή⁸², προβάλλοντας τον ισχυρισμό ότι η μη πρόσβαση των ελεγκτών στον επίμαχο χώρο γραφείου του «Μέλος ΔΣ» δικαιολογείται καθώς αυτός δεν αποτελεί χώρο και γραφείο της ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ, αλλά διακριτό χώρο ιδιωτικού γραφείου. Με την εν λόγω επιστολή, για πρώτη φορά, αναφέρεται από την Ελεγχόμενη ότι το γραφείο του «Μέλος ΔΣ» μισθώνεται από μια άλλη εταιρεία, την [...], από μια τρίτη εταιρεία, την [...], από το [...] και η οποία [...] αποτελεί [...] (βλ. σχετικά και ΕΑ, Συνεδρίαση 51^η, Πρακτικά της 12^{ης} Ιουνίου 2023, σελ. 17 επ.)⁸³.
66. Σημειώνεται, όπως αναφέρει ο μάρτυρας της Ελεγχόμενης [...], η [...] ανήκει [...]⁸⁴, η οποία, κατά δήλωση του ίδιου μάρτυρα, στεγάζεται στο κτίριο που στεγάζεται η Ελεγχόμενη⁸⁵. Συνεπώς, από τα στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης προκύπτει ότι μια εταιρεία, η οποία ανήκει [...] και η οποία μισθώνει το γραφείο του «Μέλος ΔΣ» στην [...], η οποία ανήκει στον «Μέλος ΔΣ» κατά 25%⁸⁶, είναι αυτή που μισθώνει το εν λόγω γραφείο στον «Μέλος ΔΣ».
67. Ωστόσο, ο ως άνω ισχυρισμός της ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ, πέραν του ότι θα μπορούσε αυτοτελώς να συνιστά περίπτωση παρακώλυσης λόγω απόκρυψης της συγκεκριμένης πληροφορίας κατά την διάρκεια του ελέγχου, προβάλλεται **αλυσιτελώς** και σε καμία περίπτωση δεν αίρει κατ' αυτόν τον τρόπο τον παρεμποδιστικό χαρακτήρα των ανωτέρω συμπεριφορών. Και τούτο διότι στο πλαίσιο της υποχρέωσης των εμπλεκόμενων μερών για συνεργασία, η σχετική ενημέρωση-διευκρίνιση θα έπρεπε να έχει γίνει από την έναρξη του ελέγχου στην Υπεύθυνη της Ομάδας Ελέγχου όταν αυτή ζήτησε από τον [...] να οδηγήσει το κλιμάκιο των ελεγκτών στο γραφείο του [...] της ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ, ή τουλάχιστον κατά τη διάρκεια του ελέγχου, όταν και ζητήθηκε επανειλημμένα πρόσβαση στον επίμαχο χώρο γραφείου. Σε κάθε περίπτωση, οι ελεγκτές της ΓΔΑ έχουν την εξουσία να ζητούν και οι υπάλληλοι – στελέχη οποιασδήποτε ελεγχόμενης εταιρείας την υποχρέωση να χορηγούν πρόσβαση στο γραφείο οποιουδήποτε στελέχους ή υπαλλήλου μιας ελεγχόμενης εταιρείας στο κτίριο που τη στεγάζει. Ως εκ τούτου, οι υπάλληλοι και τα στελέχη της ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ όφειλαν εν πάση περιπτώσει να οδηγήσουν και να επιτρέψουν την πρόσβαση στους ελεγκτές στο χώρο που στεγάζει το γραφείο του «Μέλος ΔΣ» υπό την ιδιότητά του ως [...] της ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ, όπως είχε ζητηθεί εξ αρχής.
68. Αντιθέτως, ο εν λόγω ισχυρισμός δεν τέθηκε υπόψιν κατά την έναρξη του ελέγχου τόσο των ελεγκτών της ΓΔΑ όσο και των στελεχών της ΓΔΑ, οι οποίοι επικοινωνούσαν συνεχώς καθόλη την διάρκεια του ελέγχου με την πληρεξούσια δικηγόρο της εταιρείας προκειμένου να δοθεί

⁸² [...].

⁸³ Βλ. σχετικά και το υπ' αριθμ. πρωτ. 173/13.07.2023 συμπληρωματικό υπόμνημα της Ελεγχόμενης, σελ. 6 επ και Παράρτημα 3 αυτού.

⁸⁴ Βλ. ΕΑ, Συνεδρίαση 51^η, Πρακτικά της 12^{ης} Ιουνίου 2023, σελ. 44-45. Για το ιδιοκτησιακό καθεστώς της συγκεκριμένης εταιρείας δεν γίνεται αναφορά από τον «Μέλος ΔΣ» στο συμπληρωματικό του υπόμνημα (υπ' αριθμ. πρωτ. 174/13.07.2023, σκ. 10-11).

⁸⁵ Ο.π., σελ. 45.

⁸⁶ Βλ. σχετικά το υπ' αριθμ. πρωτ. 174/13.07.2023 συμπληρωματικό υπόμνημα του, σκ. 11.

από την Ελεγχόμενη πρόσβαση στο εν λόγω γραφείο, προβλήθηκε, δε, στη ΓΔΑ σε πολύ μεταγενέστερο στάδιο του ελέγχου. Η έγκαιρη ενημέρωση της ΓΔΑ και των ελεγκτών αυτής θα τους επέτρεπε να αξιολογήσουν τα κρίσιμα πραγματικά και νομικά περιστατικά και να προβούν στις ενδεδειγμένες ενέργειες ώστε να διασφαλίσουν την αποτελεσματικότητα του ελέγχου. Εξάλλου, όπως αναφέρεται και ανωτέρω, ως χώρος μιας επιχείρησης νοείται οποιοσδήποτε χώρος ασκείται μέρος των δραστηριοτήτων αυτής ακόμα και αν ανήκει σε άλλο νομικό πρόσωπο⁸⁷.

69. Η έννοια «δραστηριότητα της επιχείρησης» αφορά κάθε μορφής δραστηριότητα η οποία έχει ως σκοπό την προώθηση των συμφερόντων της επιχείρησης και συνεπώς περιλαμβάνει τόσο λειτουργικές δραστηριότητες όσο και δραστηριότητες που αφορούν «*ζητήματα ευρύτερου στρατηγικού προγραμματισμού*» της επιχείρησης, οι οποίες εξάλλου της προσφέρουν και σημαντική υπεραξία, και για τα οποία η συνδρομή του αντιπροέδρου και διευθύνοντος συμβούλου της επιχείρησης είναι ασφαλώς κομβικής σημασίας. Όπως αναφέρεται εξάλλου στο Υπόμνημα «Μέλος ΔΣ» «(ο) ρόλος μου στην Εταιρεία περιορίζεται στη συμμετοχή στα Διοικητικά Συμβούλια της Εταιρείας για τα οποία μεταβαίνω στους χώρους της Εταιρείας καθώς και σε *ζητήματα ευρύτερου στρατηγικού προγραμματισμού* τα οποία δεν ανακύπτουν καθημερινά⁸⁸» και για τα οποία όπως υπονοείται γίνεται χρήση και του συγκεκριμένου χώρου, ο οποίος βρίσκεται στην έδρα της επιχείρησης και αποτελεί και τον μόνο εργασιακό του χώρο στην έδρα της ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ⁸⁹. Ο χώρος παρόλο που δεν μισθώνεται από την εταιρεία είναι εν τοις πράγμασι χώρος της εταιρείας. Κατά συνέπεια δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως ιδιωτικός με την έννοια του άρθρου 9 του Συντάγματος και άρθρου 8 ΕΣΔΑ⁹⁰ και θα μπορούσε να

⁸⁷ Βλ., μεταξύ άλλων, ΠΕΚ, Τ-66/99, Minoan Lines κ. Επιτροπής, ECLI:EU:T:2003:337, σκ. 88. Βλ. επίσης, Απόφαση Ευρωπαϊκής Επιτροπής 94/735, AKZO, EE L 294, 15/11/1994, σκ.1-11, όπου η Ευρ. Επιτροπή επέβαλε πρόστιμο στην Akzo διότι εκ προθέσεως δεν δέχθηκε να υποβληθεί πλήρως στον έλεγχο, η συμπεριφορά της έθεσε σε κίνδυνο την αποτελεσματικότητα του ελέγχου η οποία ήταν εξαρτημένη από το στοιχείο του αιφνιδιασμού, ενώ επίσης εξουδετέρωσε το εν λόγω στοιχείο το οποίο στοχεύει στην πρόληψη της καταστροφής ή της απομάκρυνσης ενδεχόμενων αποδεικτικών στοιχείων καθιστώντας αναποτελεσματικό τον έλεγχο. Στην Απόφαση της η Ευρ. Επιτροπή ανέφερε ότι «η έκταση του ελέγχου δεν περιορίζεται γεωγραφικά» και ότι η αρχή ανταγωνισμού δεν υποχρεούται «να αναφέρει στην ίδια την απόφαση [εντολή ελέγχου] τους χώρους τους οποίους πρόκειται να πραγματοποιηθεί ο έλεγχος, ιδίως όταν σχετίζεται με μεγάλες επιχειρήσεις που έχουν πολυσύνθετη οργανωτική δομή. Επίσης ανέφερε ότι «τα γραφεία αποτελούν «χώρους της επιχείρησης» (κατά την έννοια του άρθρου 14 παράγραφος 1 στοιχείο δ) του κανονισμού αριθ. 17) και ειδικά το γραφείο του διευθυντή αποτελεί μέρος των δραστηριοτήτων μιας επιχείρησης. Μια αντίθετη θεώρηση θα μπορούσε να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι οι επιχειρήσεις έχουν τη δυνατότητα να αποφεύγουν εν μέρει τον έλεγχο χρησιμοποιώντας για την άσκηση κάποιων δραστηριοτήτων τους χώρους που από άποψη αστικού δικαίου ανήκουν σε άλλη εταιρεία, περιορίζοντας με αυτόν το τρόπο την υποχρέωση συνεργασίας τους και την αποτελεσματικότητα του ελέγχου.

⁸⁸ Βλ. το υπ' αριθμ. πρωτ. 174/13.07.2023 συμπληρωματικό υπόμνημα του κου «Μέλος ΔΣ», παρ. 2.10. Έμφαση από τους συντάκτες της Απόφασης.

⁸⁹ Βλ. το υπ' αριθμ. πρωτ. 174/13.07.2023 συμπληρωματικό υπόμνημα του κου «Μέλος ΔΣ», παρ. 4.6. «[...] εκτελώ τα καθήκοντα μου σε σχέση με την δραστηριοποίηση του Ομίλου αποκλειστικά από τον υπολογιστή μου κάτι το οποίο παρέχει την αναγκαία σε μένα ευελιξία να μετακινούμαι για να ανταποκρίνομαι στις απαιτήσεις όλων των καθηκόντων μου.[...] δεν διαθέτω γραφείο ούτε στις λοιπές εταιρείες του Ομίλου για την άσκηση των σχετικών με αυτές καθηκόντων μου».

⁹⁰ Η συγκεκριμένη περίπτωση είναι ξεκάθαρο ότι δεν εμπίπτει στην περίπτωση της νομολογίας ΕΔΔΑ, Niemitz, Α-251Β, 16.12.1992 η οποία έλαβε υπόψη τις τις ιδιαιτερότητες σχετικά με το διαχωρισμό επαγγελματικής και μη επαγγελματικής δραστηριότητας την περίπτωση των ελεύθερων επαγγελματιών (Βλ. Niemitz, παρ. 29, «a person whose professional and non-professional activities were so intermingled that there was no means of distinguishing between them» «in the case of a person exercising a liberal profession,

ελεγχθεί και με αυτά τα δεδομένα, κάτι το οποίο όμως, λόγω της έλλειψης ενεργούς συνεργασίας της επιχείρησης δεν συνέβη, με συνέπεια να εξουδετερωθεί το στοιχείο του αιφνιδιασμού και συνεπώς να περιοριστεί η αποτελεσματικότητα του ελέγχου. Σε κάθε περίπτωση, οι ισχυρισμοί της Ελεγχόμενης ότι το χρονικό σημείο πρόταξης του ανωτέρου ισχυρισμού δεν επέφερε καμία διαφορά στην τελική έκβαση του ελέγχου και ότι οι υπάλληλοι της Ελεγχόμενης δεν μπορούσαν να γνωρίζουν το νομικό καθεστώς του γραφείου του φυσικού προσώπου⁹¹, δεν μπορούν να γίνουν δεκτοί από την Επιτροπή. Περαιτέρω σημειώνεται ότι ο [...], ο οποίος προσήλθε στις 10:00 πμ στην περιφραγμένη είσοδο του εξωτερικού χώρου του κτιρίου όταν έφθασε το κλιμάκιο ελέγχου της ΓΔΑ και οδήγησε αμέσως την Υπεύθυνη της Ομάδας Ελέγχου στον 3^ο όροφο της Ελεγχόμενης όπου βρίσκεται το γραφείο του [...] της MOTOP ΟΙΛ, είναι [...].

70. Με την ως άνω επιστολή, σχεδόν μήνες μετά τη διεξαγωγή του ελέγχου και τον για πρώτη φορά από την ολοκλήρωση του ελέγχου ένθεν προβαλλόμενο ισχυρισμό ότι δεν πρόκειται για χώρο της Ελεγχόμενης καθώς και ότι «[μ]ε τη προσκόμιση των αποδεικτικών στοιχείων το συντομότερο δυνατόν και με καλή πίστη θεωρήσαμε ότι το περιστατικό θα θεωρείτο λήξαν.....»⁹², όχι μόνο δεν αίρεται ο παρεμποδιστικός χαρακτήρας των συμπεριφορών και ενεργειών της MOTOP ΟΙΛ τουναντίον, συνομολογείται και στοιχειοθετείται μέσω αυτής έτι περαιτέρω, η παροχή ανακριβών και/ή παραπλανητικών στοιχείων ως προς τα γραφεία, καθώς και ελλιπών εξηγήσεων από τους νόμιμους εκπροσώπους της MOTOP ΟΙΛ κατά τη διάρκεια του ελέγχου.
71. Συναφώς, η Ελεγχόμενη ισχυρίζεται ότι το γραφείο του φυσικού προσώπου δεν πληροί το λειτουργικό κριτήριο⁹³ και νομικό κριτήριο⁹⁴ ως χώρου της Ελεγχόμενης, στοιχείο που κατά την ίδια επιβεβαιώνεται και από τους μάρτυρες της κατά την ακροαματική διαδικασία της 12ης Ιουνίου 2023⁹⁵. Ωστόσο, επισημαίνεται, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, ότι το γραφείο του «Μέλος ΔΣ» παρότι δεν ανήκει ούτε μισθώνεται από την ερευνόμενη εταιρεία, είναι εν τοις πράγμασι (de facto) χώρος της εταιρείας, καθώς εντός αυτού ασκούνταν δραστηριότητες της εταιρείας (ενδεικτικά εκεί εδρεύει ο [...] της εταιρείας, ο οποίος, εν προκειμένω, εκπροσωπεί απεριόριστα την εταιρεία, εκεί βρέθηκε ο Η/Υ του που περιείχε σχετικά την εταιρεία έγγραφα, εκεί γινόταν χρήση του κινητού του τηλεφώνου από το οποίο είχε πρόσβαση στην ηλεκτρονική

his work in that context may form part and parcel of his life to such a degree that it becomes impossible to know in what capacity he is acting at a given moment of time»), κάτι το οποίο δεν ισχύει εν προκειμένω, για τον επαγγελματικό χώρο που χρησιμοποιεί, ο διευθύνοντας σύμβουλος και αντιπρόεδρος μίας επιχείρησης, πόσο μάλλον στην έδρα της επιχείρησης! Όπως εξάλλου αναφέρει και το ΕΔΔΑ, Niemitz, παρ. 31, «[...] Contracting States [...] would retain their entitlement to "interfere" to the extent permitted by paragraph 2 of Article 8 (art. 8-2); that entitlement might well be more far-reaching where professional or business activities or premises were involved than would otherwise be the case».

⁹¹ Βλ. το υπ' αριθμ. πρωτ. 173/13.07.2023 συμπληρωματικό υπόμνημα της Ελεγχόμενης, σελ. 15 επ.

⁹² Ο.π., σελ. 19.

⁹³ Βλ. σχετικά και αναφορά της Ελεγχόμενης ότι «[μ]ε βάση, δε, το λειτουργικό κριτήριο της έννοιας του χώρου μιας ελεγχόμενης επιχείρησης κατά την έννοια του άρθρου 14 παρ. 1 στοιχείο Δ του κανονισμού 17, το κρίσιμο για τους σκοπούς του ελέγχου είναι εάν υπάρχουν ισχυρές ενδείξεις ότι στον εν θέματι χώρο ασκούνται de facto δραστηριότητες της επιχείρησης ώστε να μπορεί εύλογα να θεωρηθεί ότι ο χώρος αποτελεί ή εξομοιώνεται με χώρο της επιχείρησης» (ΕΑ, Συνεδρίαση 51^η, Πρακτικά της 12^{ης} Ιουνίου 2023, σελ. 17).

⁹⁴ Βλ. το υπ' αριθμ. πρωτ. 173/13.07.2023 συμπληρωματικό υπόμνημα της Ελεγχόμενης, σελ. 6 επ.

⁹⁵ Βλ. ΕΑ, Συνεδρίαση 51^η, Πρακτικά της 12^{ης} Ιουνίου 2023, σελ. 28 επ.

αλληλογραφία της εταιρείας, κλπ.). Επίσης, η ίδια η MOTOP ΟΙΛ επιβεβαιώνει τα ανωτέρω διότι, όπως αναφέρει, από το εν λόγω γραφείο το φυσικό πρόσωπο «..... εποπτεύει τις διαφορές επιχειρηματικές του συμμετοχές»⁹⁶, μία εκ των οποίων είναι σαφώς και η Ελεγχόμενη, δεδομένου ότι όπως αναφέρει ο μάρτυρας της [...], ο «Μέλος ΔΣ» έχει ρόλο στην MOTOP ΟΙΛ⁹⁷ και, συνεπώς, οι ισχυρισμοί της Ελεγχόμενης ότι καμία δραστηριότητα της MOTOP ΟΙΛ δεν λαμβάνει χώρα στο γραφείο του «Μέλος ΔΣ», αλλά σε άλλους χώρους της εν λόγω εταιρείας⁹⁸ και ότι «..... [α]ν οι ελεγκτές έμπαιναν στο γραφείο, θα υπήρχε άλλο πρόβλημα, θα παραβιάζονταν η εμπιστευτικότητα και τα εμπορικά μυστικά της TETONIA, η οποία είναι εταιρία μη ελεγχόμενη.....»⁹⁹, προβάλλονται αλυσιτελώς¹⁰⁰. Επομένως, το γραφείο του φυσικού προσώπου αποτελεί εν τοις πράγμασι (de facto) χώρο της MOTOP ΟΙΛ, ανεξαρτήτως του γεγονότος «..... ό,τι αφορούσε την εμπορική και παραγωγική δραστηριότητα της MOTOR OIL σε ανώτερο διευθυντικό επίπεδο, ευρίσκετο στα γραφεία των [...], και στους διευθυντές όλων των εμπορικών διευθύνσεων του ομίλου MOTOR OIL»¹⁰¹. Συνεπώς, οι ισχυρισμοί ότι

α) το γραφείο του φυσικού προσώπου δεν καλύπτεται από την εντολή ελέγχου¹⁰² του κλιμακίου ελεγκτών της ΓΔΑ,

β) ο ρόλος του «Μέλος ΔΣ» στην Ελεγχόμενη είναι «κοινωνικός»¹⁰³,

γ) το γραφείο του ο «Μέλος ΔΣ» το έχει επιλέξει να βρίσκεται στο κτίριο της Ελεγχόμενης για να συναντιέται με τα μέλη της οικογενείας του¹⁰⁴,

κρίνονται, κατά την ομόφωνη κρίση της Επιτροπής, ως απαράδεκτοι.

72. Από τα ως άνω προκύπτει ότι η η MOTOP ΟΙΛ παραβίασε την υποχρέωση αναγνώρισης των εξουσιών της ΕΑ και πλήρους, ενεργούς και διαρκούς συνεργασίας με τους εντεταλμένους υπαλλήλους της ΓΔΑ με ενέργειες και παραλήψεις, κατά τρόπο έμπρακτο και όχι απλώς παθητικό, παρεμποδίζοντας τη σωστή και αποτελεσματική επιτέλεση του ελεγκτικού της έργου. Ειδικότερα, η MOTOP ΟΙΛ δεν συνεργάστηκε πλήρως και ενεργά με το κλιμάκιο ελέγχου της ΓΔΑ, ούτε επέτρεψε την ακώλυτη πρόσβασή του στο γραφείο του «Μέλος ΔΣ»

⁹⁶ Ο.π., σελ. 18 και 30.

⁹⁷ Βλ. ΕΑ, Συνεδρίαση 51^η, Πρακτικά της 12^{ης} Ιουνίου 2023, σελ. 76.

⁹⁸ Βλ. το υπ' αριθμ. πρωτ. 173/13.07.2023 συμπληρωματικό υπόμνημα της Ελεγχόμενης, σελ. 8-14. Βλ. επίσης και τους ισχυρισμούς των μαρτύρων της Ελεγχόμενης, ΕΑ, Συνεδρίαση 51^η, Πρακτικά της 12^{ης} Ιουνίου 2023, σελ. 29, 34-35, 38, 56, 60, 61.

⁹⁹ Βλ. ΕΑ, Συνεδρίαση 51^η, Πρακτικά της 12^{ης} Ιουνίου 2023, σελ. 23.

¹⁰⁰ Το γεγονός ότι ο «Μέλος ΔΣ» ασχολείται με δραστηριότητες της MOTOP ΟΙΛ επιβεβαιώνεται και από τον μάρτυρα [...], ο οποίος αναφέρει ότι «..... [η] MOTOR OIL, ας πούμε το κομμάτι της εμπορίας της MOTOR OIL, θεωρώ ότι είναι τριτεύον ως δραστηριότητα η διαχείριση των οικονομικών της MOTOR OIL. Είναι ένα κλάσμα των δραστηριοτήτων του». Βλ. ΕΑ, Συνεδρίαση 51^η, Πρακτικά της 12^{ης} Ιουνίου 2023, σελ. 30.

¹⁰¹ Βλ. ΕΑ, Συνεδρίαση 51^η, Πρακτικά της 12^{ης} Ιουνίου 2023, σελ. 23.

¹⁰² Βλ. το υπ' αριθμ. πρωτ. 173/13.07.2023 συμπληρωματικό υπόμνημα της Ελεγχόμενης, σελ. 6 και 14.

¹⁰³ Βλ. ΕΑ, Συνεδρίαση 51^η, Πρακτικά της 12^{ης} Ιουνίου 2023, σελ. 22.

¹⁰⁴ Ο.π., σελ. 56.

και στα εκεί φυλασσόμενα έγγραφα και λοιπά στοιχεία (ηλεκτρονικές συσκευές) και δεν διασφάλισε ως εκ τούτου την έγκαιρη και αποτελεσματική διενέργεια του ελέγχου.

73. Συνεπώς, κατά την ομόφωνη κρίση της ΕΑ, εκ μέρους της ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ προκλήθηκαν οι προπεριγραφείσες δυσχέρειες, τέθηκαν αδικαιολόγητα προσκόμματα και συναφώς παραλείφθηκαν απαιτούμενες ενέργειες διασφάλισης της έγκαιρης και απρόσκοπτης πρόσβασης των ελεγκτών στο γραφείο και στα εκεί φυλασσόμενα έγγραφα και λοιπά στοιχεία του «Μέλος ΔΣ».

V.1.1.2 Καθυστέρηση/ασάφεια κατά τον έλεγχο της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας του [...] της ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ

74. Όπως προκύπτει από τα εκτενώς αναφερόμενα στις Ενότητες «Γεγονότα κατά τη Διάρκεια του Ελέγχου» και «Άρνηση πρόσβασης σε γραφείο» ανωτέρω, στο πλαίσιο του απομακρυσμένου ελέγχου της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας του «Μέλος ΔΣ» μέσω του υπολογιστή της [...], δημιουργήθηκε από την Εταιρεία ασάφεια σε σχέση με την ηλεκτρονική διεύθυνση [...] του «Μέλος ΔΣ», στην οποία είχε ήδη δοθεί απομακρυσμένη πρόσβαση από την Εταιρεία στους ελεγκτές της ΓΔΑ. Αρχικώς δημιουργήθηκε ασάφεια διότι ενώ ζητήθηκε η ηλεκτρονική διεύθυνση του [...] της ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ, η ως άνω γραμματέας ανέφερε ότι τη διαχείριση της ηλεκτρονικής του αλληλογραφίας την κάνει η ίδια, με αποτέλεσμα οι ελεγκτές να ξεκινήσουν τον έλεγχο και να διαπιστώσουν ότι επρόκειτο για αλληλογραφία την οποία ελάμβανε η γραμματέας και όχι ο «Μέλος ΔΣ». Όπως ανέφερε και στην από 28.09.2022 ανωμοτί κατάθεσή της «...*διαχειρίζομαι την αλληλογραφία του κ. [...] η οποία μπορεί να αφορά σε όλες τις εταιρίες του ομίλου και κατά συνέπεια της εταιρείας Motoroil, Avin και Coral. Διαχείριση σημαίνει ότι όποιο email τον αφορά ανάλογα του το προωθώ ή αν θεωρώ ότι δεν είναι κρίσιμο το αρχειοθετώ απευθείας*».
75. Εν συνεχεία, αναφορικά με την ηλεκτρονική διεύθυνση [...], μιάμιση περίπου ώρα μετά την έναρξη ελέγχου της (12.45-14.20), ενημερώθηκαν οι ελεγκτές της ΓΔΑ από τον [...] ότι αυτή αντιστοιχούσε στην εταιρεία «[...]», [...] ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ και παρόλο που εξαρχής είχε ζητηθεί από τους ελεγκτές πρόσβαση στο επαγγελματική ηλεκτρονική διεύθυνση του [...] της ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ, δίνοντας εν συνεχεία η Ελεγχόμενη πρόσβαση σε άλλη διεύθυνση ηλεκτρονική ταχυδρομείου, την [...]. Όπως ανέφερε και η προαναφερθείσα [...] στην από 28.09.2021 κατάθεσή της «[...] *Ο κ. [...] γνωρίζω ότι έχει δύο επαγγελματικά mail accounts. Το email account το οποίο διαχειρίζομαι πριν 2-3 χρόνια είναι αυτό που αναφέρεται και στην επαγγελματική του κάρτα την οποία επισυνάπτουμε εδώ [σσ. στην κατάθεση] [...]. Το email αυτό είναι της εταιρίας [...]. Πλέον αυτό το email το διαχειρίζεται μόνο ο κ. [...]. Το άλλο επαγγελματικό του email είναι το [...], το οποίο εγώ δεν διαχειρίζομαι. [...]*».
76. Η Ελεγχόμενη στο υπ' αριθμ. πρωτ. 113/17.05.2023 υπόμνημα της (σελ. 21) ισχυρίζεται ότι η ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ έδωσε στην Ομάδα Ελέγχου της ΓΔΑ όλες τις ηλεκτρονικές διευθύνσεις που ζητήθηκαν, ενώ στέλεχος αυτής ([...]) ενημέρωσε τους ελεγκτές της ΓΔΑ για την ύπαρξη της έτερης διεύθυνσης ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, της [...], στην οποία δόθηκε πρόσβαση και σε αυτή. Καταρχάς, σημειώνεται ότι η Ελεγχόμενη έχει υποχρέωση για παροχή πρόσβασης εξ'

αρχής στην επαγγελματική ηλεκτρονική διεύθυνση του [...] της MOTOP ΟΙΛ, όπως της ζητήθηκε, το οποίο όμως δεν έπραξε, παρέχοντας πρόσβαση στην ηλεκτρονική διεύθυνση της εταιρείας «[...]». Συναφώς, το γεγονός ότι μετά από πολλές καθυστερήσεις εκ μέρους της MOTOP ΟΙΛ, ήτοι στις 14.20, δόθηκε πρόσβαση στην επαγγελματική ηλεκτρονική διεύθυνση του «Μέλος ΔΣ» που αφορά την Ελεγχόμενη, ενισχύει την παρεμποδιστική πρακτική της Ελεγχόμενης σε όλη την διάρκεια του ελέγχου, η οποία, εν προκειμένω, ενίσχυσε, έτι περαιτέρω, τη δυνατότητα στον «Μέλος ΔΣ» να προβεί στην διαγραφή ηλεκτρονικών αρχείων (βλ. σχετικά Ενότητες «Γεγονότα κατά τη Διάρκεια του Ελέγχου» ανωτέρω και «Παρεμποδιστική ενέργεια για την οποία ευθύνεται και το φυσικό πρόσωπο («ΜΕΛΟΣ ΔΣ»)) κατωτέρω).

77. Από τα ανωτέρω, κατά την ομόφωνη κρίση της ΕΑ, προκύπτει ότι δημιουργήθηκε ένα περιβάλλον πλήρους σύγχυσης και ασάφειας για τους ελεγκτές της ΓΔΑ καθώς δεν δόθηκαν εξαρχής στους ελεγκτές ακριβείς πληροφορίες ως προς τον σωστό αριθμό των ηλεκτρονικών διευθύνσεων του [...] της MOTOP ΟΙΛ και ως προς το άτομο που τις διαχειρίζεται, δυσχεραίνοντας κατά τούτο την διεξαγωγή της έρευνας. Το γεγονός ότι η [...] δεν απασχολείται από την Ελεγχόμενη ή εταιρεία του ομίλου της¹⁰⁵, ουδόλως επηρεάζει την ομόφωνη κρίση της ΕΑ διότι όπως ισχυρίζεται η ίδια στην από 28.09.2022 ανωμοτί κατάθεσή της, διαχειρίζεται την ηλεκτρονική αλληλογραφία του «Μέλος ΔΣ», η οποία αφορά όλες τις εταιρείες του ομίλου της Ελεγχόμενης, μεταξύ αυτών και της MOTOP ΟΙΛ.

V.1.1.3 Διαγραφή ηλεκτρονικών αρχείων από την ηλεκτρονική αλληλογραφία του [...] της MOTOP ΟΙΛ

78. Όπως προκύπτει από τα εκτενώς αναφερόμενα στις Ενότητες «Γεγονότα κατά τη Διάρκεια του Ελέγχου» και «Άρνηση πρόσβασης σε γραφείο» της παρούσας, κατά τον έλεγχο της αλληλογραφίας του «Μέλος ΔΣ», ο οποίος διενεργήθηκε απομακρυσμένα μέσω του υπολογιστή της [...], διαπιστώθηκε ότι είχαν διαγραφεί μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου σε πραγματικό χρόνο και κατά τη διάρκεια της έρευνας από τους ελεγκτές της ΓΔΑ, ήτοι, κατόπιν της εισόδου των ελεγκτών της ΓΔΑ στο κτίριο της MOTOP ΟΙΛ στις 10:30 π.μ., παρόλο που είχε επισημανθεί από την Υπεύθυνη του Ελέγχου ήδη κατά την έναρξή του ότι δεν επιτρέπεται η καταστροφή και διαγραφή αρχείων και ηλεκτρονικής αλληλογραφίας. Σημειωτέον ότι παρόλο που η MOTOP ΟΙΛ έβγαλε προς έλεγχο στον προθάλαμο του ενιαίου χώρου των γραφείων των γραμματέων του «Μέλος ΔΣ» τον φορητό του Η/Υ, κατά τα αναφερόμενα στην Ενότητα «Άρνηση πρόσβασης σε γραφείο» ανωτέρω, ο «Μέλος ΔΣ» συνέχιζε να διαγράφει ηλεκτρονικά αρχεία από ηλεκτρονικές συσκευές (το κινητό τηλέφωνο του)¹⁰⁶ που υπήρχαν στο γραφείο του, τις οποίες δεν ήταν σε θέση οι ελεγκτές της ΓΔΑ να ελέγξουν λόγω άρνησης εκ μέρους της MOTOP ΟΙΛ και του «Μέλος ΔΣ».
79. Ειδικότερα, από το αρχείο διαγεγραμμένων αρχείων που έλαβε με τη μορφή «screenshot» ελεγκτής της ΓΔΑ, προκύπτει ότι τα επίμαχα διαγεγραμμένα μηνύματα έχουν ποικίλη

¹⁰⁵ Βλ. το υπ' αριθμ. πρωτ. 173/13.07.2023 συμπληρωματικό υπόμνημα της Ελεγχόμενης, σελ. 9 και Παράρτημα 4 αυτού.

¹⁰⁶ Βλ. υπ' αριθμ. πρωτ. 174/13.07.2023 συμπληρωματικό υπόμνημα του, σκ. 31.

θεματολογία και προέρχονται από διαφορετικούς αποστολείς¹⁰⁷. Σημειώνεται ωστόσο, ότι όπως αναφέρεται και ανωτέρω (βλ. σχετικά Ενότητα «Εφαρμοστέοι Κανόνες Δικαίου» της παρούσας), η απαξία της παρακώλυσης ουδόλως μειώνεται εκ του γεγονότος ότι μπορούσαν να γίνουν ενέργειες από τους υπαλλήλους της ΓΔΑ για την ανεύρεση και ανάκτηση τυχόν διαγραφέντων αρχείων και είναι ανεξάρτητη του γεγονότος εάν τα κρίσιμα αρχεία περιείχαν πράγματι χρήσιμα για την έρευνα στοιχεία ή όχι, καθώς η εν λόγω συμπεριφορά στερεί εξ' ορισμού την δυνατότητα αξιολόγησης των αρχείων ως προς τα οποία δεν προσφέρεται απρόσκοπτη πρόσβαση κατά τη διάρκεια του ελέγχου, υπονομεύοντας την αποτελεσματικότητά του.

80. Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι η MOTOP ΟΪΛ, αλλά και το εμπλεκόμενο στην ως άνω διαγραφή στέλεχος της [...] της – βλ. και Ενότητα «Παραμποδιστική Ενέργεια για την οποία Ευθύνεται και το Φυσικό Πρόσωπο («ΜΕΛΟΣ ΔΣ»))» κατωτέρω), «Μέλος ΔΣ», παρενέβησαν σε ηλεκτρονικά αρχεία της Εταιρείας, δεν τα διατήρησαν καθ' όλη τη διάρκεια του ελέγχου στους χώρους, όπου αυτά βρίσκονται υπό κανονικές συνθήκες, τα μετακίνησαν από τη φυσική τους θέση, δεν τα έθεσαν στη διάθεση των ελεγκτών, τα απέκρυψαν από αυτούς και τα αφαίρεσαν από την ύλη την οποία αυτοί (οι ελεγκτές) έπρεπε να είναι σε θέση να εξετάσουν κατά τη διάρκεια του ελέγχου. Επί της ουσίας, εμπόδισαν τους ελεγκτές να λάβουν πρόσβαση σε αυτά και να τα συλλέξουν από το χώρο όπου αυτά θα έπρεπε να βρίσκονται κανονικά. Με τον τρόπο αυτό, εκτός των άλλων, η Ελεγχόμενη δεν κατέστησε τις υπό έλεγχο πληροφορίες και τα εν λόγω αρχεία διαθέσιμα σε πλήρη μορφή κατά τη διάρκεια του ελέγχου, αλλά τα παρουσίασε κατά τρόπο ελλιπή.
81. Σε κάθε περίπτωση, η MOTOP ΟΪΛ δεν έλαβε επαρκή μέτρα ασφαλείας, ώστε να εμποδίσει την παρέμβαση, μετακίνηση και διαγραφή ηλεκτρονικών μηνυμάτων από τον λογαριασμό ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στελέχους της και να αποτρέψει τη διαγραφή και εξαφάνισή τους. Είναι χαρακτηριστικό ότι, η πρώτη διαγραφή έγινε στις 10.36 π.μ., σαράντα έξι (46) λεπτά μετά την άφιξη των ελεγκτών στην είσοδο της Εταιρείας και έξι (6) λεπτά μετά την τυπική αποδοχή του ελέγχου από την Εταιρεία. Οι διαγραφές συνεχίστηκαν καθ' όσο χρόνο διαρκούσε ο έλεγχος από τα κλιμάκια της ΓΔΑ μέχρι τις 13:48. Συναφώς, η συνειδητή παράλειψη της MOTOP ΟΪΛ να αποτρέψει την εν λόγω συμπεριφορά και η παθητική αποδοχή της συνιστά παρακωλυτική συμπεριφορά, καθώς όφειλε να διασφαλίσει ότι τέτοιες ενέργειες δεν λαμβάνουν χώρα κατά τη διάρκεια του ελέγχου. Ο ισχυρισμός της ελεγχόμενης ότι το φυσικό πρόσωπο «..... μείωνε τον όγκο της ηλεκτρονικής του αλληλογραφίας, παρά ότι προσπαθούσε να αποκρύψει στοιχεία απ' τον έλεγχο. Όταν, δε, ειδοποιήθηκε, σταμάτησε να το κάνει»¹⁰⁸, προβάλεται αλυσιτελώς, ιδίως όταν η διαγραφή στοιχείων, εν προκειμένω, ηλεκτρονικών αρχείων, λαμβάνει χώρα κατά την διάρκεια ελέγχου του κλιμακίου ελεγκτών της Υπηρεσίας σε αυτήν.

¹⁰⁷ Ορισμένα από τα διαγεγραμμένα μηνύματα φαίνεται να αφορούν σε πραγματοποιηθείσες συναλλαγές [...] άλλα φαίνεται να αφορούν επιχειρηματικά σχέδια – projects [...] ενώ άλλα φαίνεται να έχουν απλώς ενημερωτικό χαρακτήρα [...].

¹⁰⁸ Βλ. ΕΑ, Συνεδρίαση 51^η, Πρακτικά της 12^{ης} Ιουνίου 2023, σελ. 19. Βλ. και το υπ' αριθμ. πρωτ. 174/13.07.2023 συμπληρωματικό υπόμνημα του «Μέλος ΔΣ», σκ. 30.

V.1.2 ΠΑΡΕΜΠΟΔΙΣΤΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΚΑΙ ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ («ΜΕΛΟΣ ΔΣ»)

82. Την ημέρα του ελέγχου του κλιμακίου της ΓΔΑ ο «Μέλος ΔΣ» βρισκόταν, κατά δήλωση του μάρτυρα της Ελεγχόμενης [...], στην αίθουσα συσκέψεων στο ισόγειο του κτιρίου που στεγάζεται η MOTOR OIL. Κατόπιν της ενημέρωσης του «Μέλος ΔΣ» ότι γίνεται έλεγχος από το κλιμάκιο της ΓΔΑ ο ίδιος αποχωρεί από την εν λόγω αίθουσα και πηγαίνει στο γραφείο του στον 3^ο όροφο του κτιρίου. Κατά δήλωση του ίδιου του μάρτυρα δεν θεώρησε ο «Μέλος ΔΣ» ότι τον αφορά ο εν λόγω έλεγχος και μεταβαίνει στο γραφείο του στον 3^ο όροφο όπου ξεκινά την διαγραφή των αρχείων από την ηλεκτρονική του αλληλογραφία μέσω των ηλεκτρονικών συσκευών (όπως το κινητό τηλέφωνο του) που υπήρχαν σε αυτό και οι οποίες δεν ελέγχθηκαν ποτέ από το κλιμάκιο ελέγχου της ΓΔΑ λόγω άρνησης της Ελεγχόμενης και του «Μέλος ΔΣ». (βλ. αναλυτικά και Ενότητες «Αποδοχή και Εκκίνηση του ελέγχου», «Γεγονότα κατά τη Διάρκεια του Ελέγχου», «Άρνηση πρόσβασης σε γραφείο» και «Διαγραφή ηλεκτρονικών αρχείων από την ηλεκτρονική αλληλογραφία του [...] της MOTOR OIL» ανωτέρω).
83. Ειδικότερα, όπως αναφέρεται στις Ενότητες «Γεγονότα κατά την διάρκεια του Ελέγχου» και «Διαγραφή ηλεκτρονικών αρχείων από την ηλεκτρονική αλληλογραφία του [...] της MOTOR OIL» ανωτέρω, κατά τον έλεγχο της αλληλογραφίας του «Μέλος ΔΣ», ο οποίος διενεργήθηκε απομακρυσμένα μέσω του υπολογιστή της γραμματέως του, [...], διαπιστώθηκε ότι είχαν διαγραφεί μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου κατά τη διάρκεια της έρευνας από τους ελεγκτές της ΓΔΑ, ήτοι, κατόπιν της εισόδου των ελεγκτών της ΓΔΑ στο κτίριο της MOTOR OIL στις 10:30 π.μ., παρόλο που είχε επισημανθεί από την Υπεύθυνη του Ελέγχου ήδη κατά την έναρξή του ότι δεν επιτρέπεται η καταστροφή και διαγραφή αρχείων και ηλεκτρονικής αλληλογραφίας.
84. Περί τις 12.45 μ.μ. ήρθε στον προθάλαμο του γραφείου ο [...], IT της Εταιρείας και από τον υπολογιστή της [...] έδωσε στον ελεγκτή της Ομάδας Ελέγχου της ΓΔΑ πρόσβαση ανάγνωσης σε πραγματικό χρόνο (read only access) στην ηλεκτρονική διεύθυνση του «Μέλος ΔΣ», [...]. Περί τις 14.10 μ.μ. και καθώς ο έλεγχος της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας του «Μέλος ΔΣ» προχωρούσε διαπιστώθηκε από τους ελεγκτές της ΓΔΑ ότι στον φάκελο «deleted» υπήρχαν διαγεγραμμένα emails σε πραγματικό χρόνο, η οποία (διαγραφή) γινόταν κατά τη διάρκεια του ελέγχου. Κατά δήλωση του «Μέλος ΔΣ», η διαγραφή των ηλεκτρονικών αρχείων έγινε μέσω του κινητού του τηλεφώνου¹⁰⁹.
85. Θα πρέπει να επισημανθεί εδώ ότι, ενώ λάμβανε χώρα η διαγραφή των ηλεκτρονικών αρχείων εκ μέρους του [...] της MOTOR OIL, η MOTOR OIL αρνιόταν την πρόσβαση των ελεγκτών της ΓΔΑ στο γραφείο του. Συναφώς, ο [...] ενήργησε κατά παράβαση των υποδείξεων της MOTOR OIL, ότι από την έναρξή του ελέγχου μέχρι την ολοκλήρωση του δεν επιτρέπεται η καταστροφή και διαγραφή αρχείων και ηλεκτρονικής αλληλογραφίας. Στο υπ' αριθμ. πρωτ. 174/13.07.2023 συμπληρωματικό υπόμνημα του ο «Μέλος ΔΣ» επιβεβαιώνει την ύπαρξη της διαγραφής από τον ίδιο των ηλεκτρονικών αρχείων κατά την διάρκεια του ελέγχου από το

¹⁰⁹ Βλ. υπ' αριθμ. πρωτ. 174/13.07.2023 συμπληρωματικό υπόμνημα του, σκ. 31.

κλιμάκιο ελέγχου της ΓΔΑ, ωστόσο, αναφέρει ότι αυτό έγινε εκ παραδρομής¹¹⁰ και για να μειώσει τον όγκο της αλληλογραφίας του¹¹¹. Σημειώνεται εν προκειμένω ότι σύμφωνα με πάγια νομολογία αρκεί η αμέλεια της ελεγχόμενης επιχείρησης για να αναγνωριστεί υπαιτιότητα για συμπεριφορά παρακώλυσης¹¹². Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση της νομολογίας *Suez Environment*¹¹³ στο πλαίσιο της οποίας η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επέβαλε πρόστιμο ύψους 8 εκ. ευρώ σε επιχειρήσεις όπου η παρακώλυση ήταν, τουλάχιστον, αποτέλεσμα αμέλειας εκ μέρους της ελεγχόμενης εταιρείας¹¹⁴. Στη συγκεκριμένη περίπτωση υπήρξε δήλωση υπαλλήλου σύμφωνα με την οποία αναγνώρισε ότι παραβίασε τη σφραγίδα ασφάλειας που είχε τοποθετήσει κλιμάκιο ελεγκτών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στις πόρτες γραφείων που δεν είχαν ή είχαν μόνο μερικώς ελεγχθεί, ώστε να συνεχισθεί ο έλεγχος την επόμενη ημέρα. Ο υπάλληλος εισήλθε στο συγκεκριμένο γραφείο χωρίς να παρατηρήσει το προειδοποιητικό σήμα και τη σφραγίδα που ήταν τοποθετημένη. Άνοιξε μερικώς την πόρτα, η οποία δεν ήταν κλειδωμένη, και όταν αισθάνθηκε κάποια αντίσταση, τελικά αντιλήφθηκε την σφραγίδα και την έκλεισε αμέσως χωρίς να εισέλθει στο γραφείο. Οι ελεγχόμενες άμεσα και αυτόβουλα παρείχαν βίντεο από δύο κάμερες παρακολούθησης, στα οποία πράγματι είχε καταγραφεί ότι το άτομο είχε φτάσει στο σφραγισμένο γραφείο στις 10.00 π.μ. και αναχώρησε στις 10.03 π.μ, καθώς και δηλώσεις δύο υπαλλήλων που επιβεβαίωναν την ανωτέρω εκδοχή. Συνεπώς η κύρωση επιβλήθηκε στην επιχείρηση για συμπεριφορά εξ' αμέλειας υπαλλήλου της η οποία διήρκεσε λιγότερο από 3 λεπτά, και χωρίς να υπάρξει οποιαδήποτε περαιτέρω ανάγκη απόδειξης ότι η παρακωλυτική ενέργεια προκάλεσε συνέπειες στην αποτελεσματικότητα του ελέγχου. Σημειώνεται ότι στην παρούσα, η συγκεκριμένη παρακωλυτική ενέργεια του [...] της MOTOR OIL, διήρκεσε τουλάχιστον δύο ώρες (από την πρώτη διαγραφή στις 10.36 έως την τελευταία στις 12.48), και έστω και εάν αυτή υπήρξε αποτέλεσμα αμέλειας επέδρασε στην αποτελεσματικότητα του ελέγχου, τουλάχιστον λόγω και της ενασχόλησης των ελεγκτών με το συγκεκριμένο ένο θέμα.

86. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή, κατά την ομόφωνη άποψη της, κρίνει ότι τα συγκεκριμένα επιχειρήματα του «Μέλος ΔΣ», κατά τα ανωτέρω, προβάλλονται αλυσιτελώς.

V.1.3 ΚΑΤΑΛΟΓΙΣΜΟΣ

87. Η MOTOR OIL δεν συνεργάστηκε ενεργά κατά τον επιτόπιο έλεγχο των ελεγκτών της ΓΔΑ και προκάλεσε με τις ενέργειες και τις παραλείψεις της προσκόμματα, καθυστερήσεις και

¹¹⁰ Βλ. το υπ' αριθμ. πρωτ. 174/13.07.2023 συμπληρωματικό υπόμνημα του «Μέλος ΔΣ», σκ. 27. Βλ. και σκ. 30 επ.

¹¹¹ Βλ. το υπ' αριθμ. πρωτ. 174/13.07.2023 συμπληρωματικό υπόμνημα του «Μέλος ΔΣ», σκ. 30.

¹¹² Σε όλες τις ανωτέρω περιπτώσεις ενέργειας ή παράλειψης, η οποία παρακωλύει το έργο των ελεγκτών της Ε.Α., η ευθύνη καταλογίζεται τόσο στην ίδια την επιχείρηση ή την ένωση επιχειρήσεων, όσο και στα στελέχη - υπαλλήλους της, τα οποία έδωσαν ή εκτέλεσαν τις σχετικές οδηγίες παρακώλυσης. Βλ. Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 28.3.2012, ΕΡΗ, Υπόθεση COMP/B-1/39.793, ιδίως σκ. 57, αποφάσεις ΕΑ 688/2019 σκ. 74 επ. Βλ. και αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 30.1.2008 στην υπόθεση COMP/B-1/39.326 –E.ON Energie AG, παρ. 102 και της 24.5.2011 στην υπόθεση COMP/B-1/39.736, *Suez Environment* παρ. 73.

¹¹³ Ευρ. Επιτροπή, Απόφαση 24 Μαΐου 2011, Υπόθεση COMP/39.796 - *Suez Environnement breach of seal*, http://ec.europa.eu/compe-tition/elojade/iseif/case_details.cfm?proc_code=1_39796

¹¹⁴ Βλ. ΓενΔΕΕ Τ-141/08, *E.ON Energie AG κ. Επιτροπής*, σκ 75.

δυσχέρειες κατά τη διάρκεια του ελέγχου, και ως εκ τούτου, δεν διασφάλισε την ακεραιότητα - διαθεσιμότητα των επαγγελματικών αρχείων της εμπλεκόμενης και την αποτελεσματικότητα του ελέγχου. Η MOTOR OIL αρνήθηκε να υποβληθεί στην έρευνα πλήρως και συνολικά, παρεμπόδισε τον έλεγχο και παραβίασε την υποχρέωση ενεργούς και διαρκούς συνεργασίας με τους εντεταλμένους υπαλλήλους της ΓΔΑ. Με τον τρόπο αυτό, κατέστησε μερικώς αναποτελεσματικό τον έλεγχο, καθότι οι ελεγκτές της ΓΔΑ ολοκλήρωσαν την επιτόπια έρευνα **α)** χωρίς να εισέλθουν στο πιο κρίσιμο και σημαντικό γραφείο της MOTOR OIL, ήτοι στο γραφείο του Αντιπροέδρου και Διευθύνοντος Συμβούλου της Εταιρείας, **β)** χωρίς να λάβουν γνώση των αρχείων και εγγράφων που βρίσκονταν μέσα σε αυτό, ενώ **γ)** προκλήθηκε καθυστέρηση/σύγχυση έτι περαιτέρω σε ότι αφορά τον έλεγχο των ηλεκτρονικών διευθύνσεων του «Μέλος ΔΣ», καθώς δεν δόθηκαν εξαρχής στους ελεγκτές της ΓΔΑ ακριβείς πληροφορίες ως προς τον σωστό αριθμό αυτών και ως προς το άτομο που τις διαχειρίζεται, δυσχεραίνοντας κατά τούτο την διεξαγωγή της έρευνας.

88. Οι προαναφερθείσες ενέργειες και παραλείψεις πραγματοποιήθηκαν τόσο από την ίδια την Διοίκηση της Εταιρείας, ήτοι τον [...] «Μέλος ΔΣ», όσο και από φυσικά πρόσωπα τα οποία ενεργούσαν για λογαριασμό και προς όφελος της MOTOR OIL και βρίσκονταν στη σφαίρα επιρροής της κατά τη διάρκεια του ελέγχου και τα οποία είχαν εξουσιοδοτηθεί να την εκπροσωπούν κατά τη διάρκεια του ελέγχου, και κατά τούτο καταλογίζονται συνολικά στην MOTOR OIL. Ενόψει των ανωτέρω, στοιχειοθετείται παρεμπόδιση/ δυσχέραση κατά την έννοια του άρθρου 39 του Ν. 3959/2011. Οι επιμέρους προαναφερθείσες ενέργειες και παραλείψεις συνιστούν αυτοτελώς παρεμποδιστικές συμπεριφορές και αυτοτελείς παραβάσεις. Σε κάθε περίπτωση, δύναται υπό τις περιστάσεις της συγκεκριμένης υπόθεσης να αξιολογηθούν συνολικά ως μια ενιαία παράβαση και όχι αποσπασματικά, λόγω του ότι εντάσσονται στον ίδιο σχεδιασμό, επιδιώκουν τον ίδιο σκοπό, εμφανίζουν συμπληρωματικό χαρακτήρα, εντάσσονται στην ίδια χρονική αλληλουχία¹¹⁵ και κατά τούτο πρέπει να καταλογιστούν συνολικά στην Εταιρεία.
89. Το φυσικό πρόσωπο «Μέλος ΔΣ» προέβη σε διαγραφή ηλεκτρονικών αρχείων σε πραγματικό χρόνο και κατά τη διάρκεια της έρευνας από τους ελεγκτές της ΓΔΑ στο γραφείο του, παρόλο που είχε επισημανθεί από την Υπεύθυνη του Ελέγχου, ήδη κατά την έναρξή του, ότι δεν επιτρέπεται η καταστροφή και διαγραφή αρχείων και ηλεκτρονικής αλληλογραφίας. Με την ενέργειά του αυτή, μετακίνησε τα σχετικά αρχεία χωρίς την άδεια των ελεγκτών, άλλως δεν τα διατήρησε στη θέση τους μέχρι την ολοκλήρωση του επιτόπιου ελέγχου, με αποτέλεσμα την αφαίρεσή τους από την ύλη στην οποία είχαν πρόσβαση οι ελεγκτές και πάντως κατά τρόπο ώστε αυτά να μην είναι προσβάσιμα στους ελεγκτές καθόλη τη διάρκεια του ελέγχου.
90. Περαιτέρω αρνήθηκε τόσο την πρόσβαση του κλιμακίου της ΓΔΑ στο γραφείο του ώστε αυτό να προχωρήσει σε έλεγχο των έγχαρτων αρχείων σχετικών με την εντολή ελέγχου, όσο και την μεταφορά όλων τα έγχαρτων αρχείων ευρισκόμενων στο συγκεκριμένο χώρο σε άλλον χώρο,

¹¹⁵ Πρβλ. Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 28.3.2012, EPH, Υπόθεση COMP/39793, σκ. 80, ΕΑ 531/VI/2011, σκ. 101.

ώστε αυτά να ελεγχθούν συστηματικά από το κλιμάκιο της ΓΔΑ, όπως ζητήθηκε εναλλακτικώς από τους ελεγκτές.

91. Εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι το εν λόγω φυσικό πρόσωπο κατέστησε μερικώς αναποτελεσματικό τον έλεγχο και δυσχέραινε έτι περαιτέρω τον έλεγχο εκ μέρους των ελεγκτών της ΓΔΑ παραβιάζοντας το άρθρο 39 παρ. 5 του Ν. 3959/2011 και, συνεπώς, ευθύνεται αυτοτελώς.
92. Τα ανωτέρω, κατά την ομόφωνη κρίση της ΕΑ, αρκούν για να θεμελιώσουν τη σοβαρή παράβαση της παρεμπόδισης/δυσχέρανσης του άρθρου 39 παρ. 5 του Ν. 3959/2011, ανεξαρτήτως των αποτελεσμάτων που αυτή τυχόν επιφέρει στην ουσιαστική διερεύνηση της παρούσας υπόθεσης.

V.3 ΕΠΙΒΟΛΗ ΚΥΡΩΣΕΩΝ

93. Σύμφωνα με το άρθρο 39 παρ. 5 του Ν. 3959/2011, ως ίσχυε κατά το χρόνο διεξαγωγής του Ελέγχου, ήτοι στις 28.09.2021, στις επιχειρήσεις, ενώσεις επιχειρήσεων ή αυτούς που κατά οποιονδήποτε τρόπο παρεμποδίζουν ή δυσχεραίνουν τις έρευνες που προβλέπονται στο αντίστοιχο άρθρο, επιβάλλεται από την ΕΑ πρόστιμο ύψους τουλάχιστον 15.000 ευρώ με ανώτατο όριο το 1% του κύκλου εργασιών της προηγούμενης χρήσης. Κατά τη δε επιμέτρηση του προστίμου λαμβάνονται ιδίως υπόψη η σοβαρότητα της εξεταζόμενης υπόθεσης, η απαξία των πράξεων και η επίπτωσή τους στην έκβαση της έρευνας, αλλά και οι τυχόν ιδιαίτερες περιστάσεις κάθε υπόθεσης.
94. Σημειώνεται ότι το αρ. 39 παρ. 5 τροποποιήθηκε με το Ν. 4886/2022 με ισχύ από 24.01.2022¹¹⁶. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, στις επιχειρήσεις και στις ενώσεις επιχειρήσεων που αρνούνται να υποβληθούν ή παρεμποδίζουν ή δυσχεραίνουν τις έρευνες που προβλέπονται στο αντίστοιχο άρθρο με οποιονδήποτε τρόπο, επιβάλλεται από την ΕΑ χρηματική κύρωση ανά ημέρα μη συμμόρφωσης, η οποία καθορίζεται αναλογικά προς τον μέσο ημερήσιο συνολικό παγκόσμιο κύκλο εργασιών της δυστροπούσας επιχείρησης ή ένωσης επιχειρήσεων κατά την προηγούμενη της έκδοσης της απόφασης οικονομική χρήση με ανώτατο όριο το 3% αυτού του κύκλου εργασιών και υπολογίζεται από την ημερομηνία που ορίζει η οικεία απόφαση της ΕΑ. Περαιτέρω, η ΕΑ μπορεί να επιβάλει σε οποιονδήποτε άλλο επιδεικνύει την ως άνω συμπεριφορά, χρηματική κύρωση τουλάχιστον δεκαπέντε χιλιάδων (15.000) έως δύο εκατομμυρίων (2.000.000) ευρώ και στους υπαλλήλους των ως άνω επιχειρήσεων ή ενώσεων επιχειρήσεων που επιδεικνύουν την ως άνω συμπεριφορά, πρόστιμο τουλάχιστον πέντε χιλιάδων (5.000) ευρώ έως δύο εκατομμυρίων (2.000.000) ευρώ. Κατά τη δε επιμέτρηση του προστίμου λαμβάνονται ιδίως υπόψη η σοβαρότητα της εξεταζόμενης υπόθεσης, η απαξία των πράξεων και η επίπτωσή τους στην έκβαση της έρευνας¹¹⁷, αλλά και οι τυχόν ιδιαίτερες περιστάσεις κάθε υπόθεσης¹¹⁸.

¹¹⁶ Βλ. άρθρο 42 του Ν. 4886/2022, ΦΕΚ Α' 12/24.01.2022.

¹¹⁷ Βλ. ΕΑ 559/VI/2013, σκ. 92, 531/VI/2011, σκ. 106.

¹¹⁸ Βλ. ΓενΔΕΕ Τ-272/12, *ΕΡΗ, ΕΡΙΑ κ. Επιτροπής*, σκ. 111 και Αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 28.3.2012, *ΕΡΗ*, Υπόθεση COMP/39793, σκ. 83 και της 30.1.2008, *E.ON Energie AG*, Υπόθεση COMP/39.326, σκ. 104.

95. Τα επιβληθέντα από την ΕΑ πρόστιμα σε υποθέσεις παρακώλυσης, όπως εν προκειμένω, πρέπει να έχουν αρκούντως αποτρεπτικό χαρακτήρα και να αποβλέπουν στην ειδική αλλά και τη γενική πρόληψη¹¹⁹. Ειδικότερα, η επιβολή κυρώσεων έχει αφενός κατασταλτικό χαρακτήρα για τις επιχειρήσεις και τα φυσικά πρόσωπα που υπέπεσαν στην παρακώλυση-παρεμπόδιση έρευνας κατά παράβαση των διατάξεων του Ν. 3959/2011 (ειδικό αποτρεπτικό αποτέλεσμα), και αφετέρου λειτουργεί παραδειγματικά έναντι των επιχειρήσεων και των φυσικών προσώπων που μελλοντικά θα επιχειρήσουν να επηρεάσουν την αποτελεσματικότητα του έργου της ΕΑ, μετερχόμενα τυχόν παρελκυστικές τακτικές (γενικό αποτρεπτικό αποτέλεσμα).
96. Εξάλλου, κατά την επιμέτρηση του προστίμου πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι η σοβαρότητα της συμπεριφοράς παρακώλυσης επιτείνεται στις περιπτώσεις όπου αυτή συνίσταται σε παρέμβαση σε ηλεκτρονικά αρχεία ελεγχόμενης επιχείρησης, λόγω της συνεχώς αυξανόμενης χρήσης ηλεκτρονικών μέσων αποθήκευσης αρχείων και επικοινωνίας, τα οποία εξ ορισμού καταστρέφονται εύκολα¹²⁰.
97. Ειδικότερα, στην παρούσα υπόθεση, για τον καθορισμό του ύψους των επιβλητέων προστίμων, πρέπει να ληφθούν υπόψη και οι κατωτέρω παράγοντες:
- Οι εξεταζόμενες συμπεριφορές της Ελεγχόμενης και του «Μέλος ΔΣ», παραβιάζουν ευθέως την υποχρέωση ενεργούς συνεργασίας κατά τη διάρκεια της διεξαγόμενης έρευνας, δυσχεραίνοντας και παρεμποδίζοντας τον διενεργούμενο έλεγχο με άμεσο αποτέλεσμα την διακύβευση της αποτελεσματικότητας της έρευνας της ΓΔΑ.
 - Η Ελεγχόμενη και ο «Μέλος ΔΣ» με τη συμπεριφορά τους κατέστησαν τουλάχιστον μερικώς αναποτελεσματικό τον έλεγχο, καθότι, μεταξύ άλλων, οι ελεγκτές της ΓΔΑ ολοκλήρωσαν την επιτόπια έρευνα χωρίς να έχουν ελέγξει το γραφείο του «Μέλος ΔΣ», [...] της MOTOR OIL και τα στοιχεία που βρίσκονταν σε αυτό με συνέπεια να μην είναι δυνατό να γνωρίζει η ΓΔΑ τι είδους στοιχεία θα ανευρίσκοντο και σε ποιο βαθμό αυτά θα ήταν σχετικά ή/και κρίσιμα για την ουσιαστική διερεύνηση της υπόθεσης.
 - Η Ελεγχόμενη, εκ των υστέρων, και μετά την πάροδο δύο μηνών από τη διενέργεια του ελέγχου και όχι κατά τη διάρκειά του, ανέφερε στη ΓΔΑ μέσω επιστολής ότι το γραφείο του «Μέλος ΔΣ» δεν ανήκει στην Ελεγχόμενη ούτε μισθώνεται από αυτήν αλλά ανήκει σε τρίτη εταιρεία, η οποία ουδεμία σχέση έχει με τον όμιλο MOTOR OIL, γεγονός το οποίο επιτείνει έτι περαιτέρω τον παρεμποδιστικό χαρακτήρα των υπό εξέταση συμπεριφορών.
 - Η Ελεγχόμενη είναι μία από τις δύο εταιρείες διύλισης πετρελαίου στην Ελλάδα και πλήρως καθετοποιημένη στον κλάδο των πετρελαιοειδών, έχει γνώσεις του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού και γνωρίζει σαφώς το περιεχόμενο και την έκταση της υποχρέωσης ενεργούς συνεργασίας με τους ελεγκτές της ΓΔΑ και τις εντεύθεν συνέπειες,

¹¹⁹ Βλ. ΕΑ 570/VII/2013, σκ. 50, 51, 559/VII/2013, σκ. 92, 97 και ΓενΔΕΕ T-272/12, *EPH, EPIA κατά Επιτροπής*, σκ. 107.

¹²⁰ Βλ. ΔΕφαθ 1538/2015, σκ. 6, ΓενΔΕΕ T-272/12, *EPH, EPIA κατά Επιτροπής*, σκ. 107.

γεγονός το οποίο είχε επισημανθεί στην Εταιρεία και στη Διοίκησή της από τα στελέχη/ελεγκτές της ΓΔΑ.

- Τα στοιχεία τα οποία διεγράφησαν από τον «Μέλος ΔΣ» δεν ήταν συναφή με το αντικείμενο της έρευνας και κατά συνέπεια κρίσιμα για την ουσιαστική διερεύνηση της υπόθεσης.
- Οι εξεταζόμενες συμπεριφορές πραγματοποιήθηκαν με συνείδηση και βεβαιότητα ως προς τις συνέπειες των πράξεων και παραλείψεων των εμπλεκόμενων, και είχαν ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση/δυσχέραση της διεξαγόμενης έρευνας, γεγονός που επιτείνει τον απαξιωτικό τους χαρακτήρα.

Υ.3.1 ΕΠΙΒΟΛΗ ΚΥΡΩΣΕΩΝ ΣΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ (MOTOR OIL)

98. Βάσει των αρχών που διέπουν τη διαχρονική εφαρμογή του δικαίου, καθώς και βάσει των αρχών της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, εφαρμοστέες είναι οι διατάξεις ουσιαστικού δικαίου, οι οποίες ίσχυαν κατά το χρόνο επελεύσεως των γεγονότων που συνιστούν την παράβαση, χωρίς να έχει σημασία ο χρόνος κατά τον οποίο εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις και επιβάλλονται οι σχετικές κυρώσεις¹²¹. Αναφορικά με το ύψος του επιβλητέου προστίμου στην παρούσα υπόθεση, επισημαίνεται ότι το άρθρο 39 παρ. 5 του Ν. 3959/2011, ως ίσχυε κατά το χρόνο διεξαγωγής του Ελέγχου και πριν την τροποποίησή του από τον Ν. 4886/2022, είναι ευνοϊκότερο για τις παραβαίνουσες επιχειρήσεις αναφορικά με τις κυρώσεις της ίδιας παράβασης, ως προς το ότι προβλέπει ως ανώτατο όριο το 1% του κύκλου εργασιών της επιχείρησης που υπέπεσε στη διαπιστωθείσα παράβαση και όχι το 3% αυτού, όπως προβλέπει το άρθρο 39 παρ. 5 του Ν. 3959/2011, όπως αυτό τροποποιήθηκε από το άρθρο 42 του Ν. 4886/2022. Ως εκ τούτου, η προϊσχύουσα διάταξη κρίνεται εν προκειμένω εφαρμοστέα ως ευνοϊκότερη για την MOTOR OIL, της οποίας η δυσχέραση/παρεμπόδιση του ελέγχου εκδηλώθηκε προ της ενάρξεως ισχύος του Ν. 4886/2022, ο οποίος τροποποίησε τον Ν. 3959/2011. Ειδικότερα, σχετικά με τον υπολογισμό του προστίμου για την επιχείρηση ή ένωση επιχειρήσεων, λαμβάνεται υπόψη σύμφωνα με το άρθρο 39, παράγραφος 5, όπως ίσχυε, εφαρμόζεται ανώτατο όριο το 1% του κύκλου εργασιών της προηγούμενης χρήσης. Κατά τα άλλα ισχύει η διακριτική ευχέρεια της Επιτροπής Ανταγωνισμού, στο πλαίσιο που ορίζει ο νόμος και η αρχή της αναλογικότητας, πάντα όμως με σκοπό να διασφαλιστεί ο αποτρεπτικός χαρακτήρας των κυρώσεων, και τόσο η ειδική όσο και η γενική πρόληψη. Η εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας λαμβάνει υπόψη εν προκειμένω τις επιπτώσεις που ένα υψηλό πρόστιμο δύναται να έχει στη βιωσιμότητα της επιχείρησης και στα δικαιώματα ιδιοκτησίας των μετόχων αυτής, όσον αφορά την αξία της επένδυσής τους. Σε εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας, το κείμενο του άρθρου 39, παράγραφος 5 ορίζει ένα ανώτατο όριο προστίμου, το οποίο είναι το 1% του κύκλου εργασιών της προηγούμενης χρήσης, ενώ ενδεικτικά και αναλογικά για τον υπολογισμό του προστίμου δύνανται να ληφθούν υπόψη οι γενικότερες αρχές και οι επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις που αναφέρονται στην Ανακοίνωση- Κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής Ανταγωνισμού για τον υπολογισμό των προστίμων¹²², οι οποίες όμως δύνανται να μην

¹²¹ Βλ. απόφαση ΔΕΕ, υποθ. C-201/09 και C-216/09, ArcelorMittal Luxembourg SA κ. Επιτροπής, σκ. 67-71.

¹²² Βλ. Ανακοίνωση ΕΑ - Κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται

εφαρμοστούν εν προκειμένω¹²³, μια και, μεταξύ άλλων, όπως αναφέρεται «προκειμένου να διασφαλιστεί ο αποτρεπτικός χαρακτήρας του προστίμου, η Επιτροπή έχει τη δυνατότητα να αποκλίνει από τη μέθοδο που εισάγεται με την εν λόγω ανακοίνωση, σε κάθε περίπτωση που οι ιδιαιτερότητες ορισμένης υπόθεσης το υπαγορεύουν¹²⁴ (σχετικά με την άποψη της Επιτροπής επί των επιβαρυντικών/ελαφρυντικών περιστάσεων που αφορούν την MOTOR OIL, βλ. Ενότητα «Συνδρομή Ελαφρυντικών/Επιβαρυντικών Περιστάσεων ως προς την MOTOR OIL» κατωτέρω).

99. Στην παρούσα υπόθεση λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των ενεργειών και παραλείψεων της MOTOR OIL όπως έχουν ήδη αναλυτικά αναφραθεί ανωτέρω, το πρόστιμο για τη διαπιστωθείσα παράβαση ορίζεται σε [...] % περίπου του κύκλου εργασιών της προηγούμενης της παράβασης χρήσης και ανέρχεται σε εννέα εκατομύρια διακόσιες χιλιάδες ευρώ (9.200.000) ευρώ. (Πίνακας 3).

Πίνακας 3: Ύψος προστίμου για την διαπιστωθείσα παράβαση στην MOTOR OIL		
Συνολικός κ.ε. κατά την προηγούμενη της παράβασης χρήση (έτος 2020, σε ευρώ)	Ανώτατο όριο 1% (σε ευρώ)	Ποσό προστίμου (σε ευρώ)
[...]€	[...]€.	9.200.000 €

Πηγή: <https://www.moh.gr/enimerosi-ependyton/chrimatoikonomiki-pliroforisi/etisies-ikonimikes-ekthesis/> και την υπ' αριθ. πρωτ. 2664935/13.07.2022 Ανακοίνωση ΓΕΜΗ (βλ. και Ενότητα «MOTOR OIL» ανωτέρω).

V.3.2 ΕΠΙΒΟΛΗ ΚΥΡΩΣΕΩΝ ΣΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ («ΜΕΛΟΣ ΔΣ»)

100. Σε σχέση με το επιβλητέ πρόστιμο στο φυσικό πρόσωπο «Μέλος ΔΣ», το οποίο εντάσσεται στη Διοίκηση της Εταιρίας και αποτελεί τον [...] της MOTOR OIL και κατά οποιονδήποτε τρόπο παρεμποδίζει ή δυσχεραίνει τις έρευνες που προβλέπονται στο άρθρο 39, ως ίσχυε, λεκτέα είναι τα εξής:
101. Η γενική αναφορά σε «αυτούς», συμπληρωματικά με την αναφορά στις επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων, αναδεικνύει τη βούληση του νομοθέτη να επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής της συγκεκριμένης διάταξης σε οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο παρεμποδίζει ή δυσχεραίνει τις έρευνες, είτε αυτό είναι στη σφαίρα επιρροής της επιχείρησης

δυνάμει του άρθρου 9 του ν. 703/1977 ως ισχύει. Για την εφαρμογή του σκεπτικού αυτού και σε υποθέσεις παρακώλυσης/ διαπίστωσης διαδικαστικών παραβάσεων βλ. ενδεικτικά ΓενΔΕΕ Τ-272/12, ΕΡΗ, ΕΡΙΑ κ. Επιτροπής, σκ. 120 -122, Αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 24.5.2011, Suez Environnement, Υπόθεση COMP/39.796, σκ. 101 επ. (http://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/39796/39796-554_6.pdf) και της 17.5.2017, Facebook / Whatsapp, Υπόθεση M.8228, σκ. 41, 42, 102. Βλ. ακόμα την ΕΑ 559/VII/2013, όπου η αποδοχή εκ μέρους των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων του γεγονότος της παρακώλυσης και της ταυτότητας των φυσικών αντουργών αυτής δικαιολόγησε επεικική μείωση του προστίμου κατά 10%.

¹²³ Η Ανακοίνωση ΕΑ - Κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων δεν ισχύει για την παράβαση της παρακώλυσης (βλ. ενδεικτικώς COMP/39.796 - Suez Environnement breach of seal, παρ. 92), αλλά και τα κριτήρια του άρθρου 39 παρ. 5 ν. 3959/2011.

¹²⁴ Βλ. Ανακοίνωση ΕΑ - Κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 9 του ν. 703/1977 ως ισχύει, παρ. 21. Βλ. επίσης, ΕΑ Απόφαση Αριθμός 688/2019 - Διερεύνηση πιθανής παρεμπόδισης – δυσχέρασης έρευνας της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού κατά τη διεξαγωγή επιτόπιου ελέγχου στην αγορά των μη αλκοολούχων ποτών, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 39 του ν. 3959/2011, όπως ισχύει, παρ. 80.

ή ενώσεων επιχειρήσεων (όπως εργαζόμενος, σύμβουλος, συνεργάτης, μέλος Διοίκησης εταιρείας, κλπ.) είτε όχι. Η ερμηνεία αυτή της διάταξης συνάγεται τόσο από το λεκτικό που χρησιμοποιεί («αυτούς»), όσο και από την ανάγνωση της αιτιολογικής έκθεσης του άρθρου 233¹²⁵ του ν. 4072/2012 και των παραρτημάτων αυτής η οποία ανέφερε την ανάγκη αποτελεσματικότερης δράσης της Επιτροπής Ανταγωνισμού ώστε να διασφαλιστεί επαρκώς το αποτρεπτικό αποτέλεσμα της δράσης της, αλλά και από τον σκοπό της συγκεκριμένης διάταξης, που είναι η τιμωρία μίας συμπεριφοράς με ιδιαίτερη απαξία, όπως η παρακώλυση ελέγχου της Επιτροπής Ανταγωνισμού, αλλά και η γενική και ειδική πρόληψη, μέσω αποτροπής συμπεριφορών που θέτουν σε κίνδυνο την αποτελεσματικότητα των ελέγχων της Επιτροπής Ανταγωνισμού, και συνεπώς την αποτελεσματική εφαρμογή του ν. 3959/2011 και του ενωσιακού δικαίου, κατά περίπτωση. Κατά συνέπεια, η δυνατότητα της Επιτροπής Ανταγωνισμού να θεωρήσει υπεύθυνο για παρακωλυτική ενέργεια φυσικό πρόσωπο και να επιβάλλει σε αυτό κυρώσεις προβλέπεται ρητά και κατά τρόπο αδιαμφισβήτητο στο νόμο¹²⁶.

102. Από την ανωτέρω ερμηνεία της διάταξης, τόσο ως ίσχυε κατά την περίοδο της παράβασης όσο και κατόπιν της τροποποίησης αυτής, επίσης συνάγεται ότι δύνανται να επιβληθούν παράλληλα και ατομικές κυρώσεις σε φυσικά πρόσωπα, ακόμα και εάν έχουν επιβληθεί κυρώσεις σε επιχείρηση ή σε ένωση επιχειρήσεων για παρακωλυτικές ενέργειες. Αυτό ισχύει, τόσο στην περίπτωση όπου τα φυσικά πρόσωπα αποτελούν τρίτους που δεν εμπίπτουν στη σφαίρα επιρροής της επιχείρησης, όσο και στην περίπτωση όπου τα φυσικά πρόσωπα τελούν υπό την σφαίρα επιρροής της επιχείρησης (π.χ. υπάλληλοι και στελέχη της επιχείρησης). Επισημαίνεται ότι η αιτιολογική έκθεση του ν. 4072/2012 αναφέρει τη σημασία αποτροπής και πρόληψης παρακωλυτικών συμπεριφορών, υπό την έννοια τόσο της γενικής όσο και της ειδικής πρόληψης, κάτι που αφορά τόσο την επιχείρηση, η οποία δεν θα πρέπει επ' ουδενί λόγο να θέτει σε κίνδυνο την αποτελεσματικότητα του ελέγχου, και έχει υποχρέωση πλήρους, ενεργούς και διαρκούς συνεργασίας κατά τρόπο έμπρακτο και όχι απλώς παθητικό με την Επιτροπή Ανταγωνισμού κατά τον έλεγχο, όσο και φυσικά πρόσωπα, τα οποία επίσης υπόκεινται σωρευτικώς και σε ποινικές κυρώσεις¹²⁷, και τα οποία επίσης έχουν υποχρέωση συνεργασίας καθώς και αποφυγής τέλεσης οποιασδήποτε ενέργειας ή παθητικής αποδοχής μιας συμπεριφοράς, η οποία δυσχεραίνει την εργασία των εντεταλμένων υπαλλήλων της ΕΑ, ανεξαρτήτως του τρόπου με τον οποίο εκδηλώνεται.¹²⁸ Αντίστοιχη πρόβλεψη για παράλληλη εφαρμογή κυρώσεων τόσο σε επιχείρηση ή ένωση επιχειρήσεων όσο και σε φυσικά πρόσωπα τα οποία δύνανται να εμπίπτουν, ή όχι, στην σφαίρα επιρροής της επιχείρησης υπάρχει τόσο στο άρ. 38, παρ. 3(α) ως ίσχυε αλλά και κατόπιν της τροποποίησης του ν. 4886/2022, το οποίο

¹²⁵ Στο κατατεθέν νομοσχέδιο ήταν το άρ. 234 αλλά στο τελικό νομοθέτημα εισήχθει ως άρ. 233. Βλ. https://www.hellenicparliament.gr/Nomothetiko-Ergo/Anazitisi-Nomothetikou-Ergou?law_id=0ccec515-c3-35-4ad6-82fb-c27e5831f61f_

¹²⁶ Βλ. παρούσα Απόφαση, παρ. 105-110.

¹²⁷ Η διάταξη τόσο αυτή σε ισχύ κατά τη διάρκεια της παράβασης αλλά και κατόπιν της τροποποίησης αυτής από το ν. 4886/2022 αναφέρει «(μ)ε την επιφύλαξη των ποινικών κυρώσεων που προβλέπονται στο άρθρο 44 [...]»

¹²⁸ Μορφή παρακώλυσης συνιστά και η γενικότερη δημιουργία περιβάλλοντος ασάφειας και σύγχυσης, η οποία μπορεί να εκδηλώνεται και έμμεσα. (βλ. EU Antitrust Procedure, Ekaterina Rousseva, OUP, 2020, Part II, παρ. 3.116).

προβλέπει πρόστιμα σε επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων, διευθυντές και υπαλλήλους τους, όπως και ιδιώτες ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, σε περίπτωση άρνησης, δυστροπίας ή καθυστέρησης παροχής των αιτούμενων κατά περίπτωση πληροφοριών ή σε περίπτωση παροχής πληροφοριών ανακριβών ή ελλιπών, με την επιφύλαξη πάντα και των ποινικών κυρώσεων του άρθρου 44 (παράβαση διαδικαστικής φύσης όπως εκ προκειμένου), όσο και στο άρθρο 25, παρ. 2(γ) ως ίσχυε κατά την τέλεση της παράβασης (άρ. 25B(5) κατόπιν της τροποποίησης του ν. 4886/2022) το οποίο προβλέπει τη δυνατότητα της Επιτροπής Ανταγωνισμού, εκτός από πρόστιμο σε επιχείρηση για παράβαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου, να επιβάλλει και «αυτοτελές πρόστιμο» σε μέλη του διοικητικού συμβουλίου της επιχείρησης και τα αρμόδια για την υλοποίηση των σχετικών (παραβατικών του δικαίου ανταγωνισμού) αποφάσεων φυσικά πρόσωπα «εφόσον αποδεδειγμένα συμμετείχαν σε προπαρασκευαστικές πράξεις, στην οργάνωση ή την διάπραξη της παράνομης συμπεριφοράς της επιχείρησης».

103. Επισημαίνεται επίσης ότι η ύπαρξη παράλληλης δυνατότητας επιβολής ατομικών κυρώσεων σε φυσικά πρόσωπα, όπως και κυρώσεων σε επιχειρήσεις, αναγνωρίζεται τόσο στο προοίμιο του Κανονισμού 1/2003¹²⁹, όσο και από άλλα δικαϊκά συστήματα προστασίας του ανταγωνισμού¹³⁰. Κατά συνέπεια δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι η επιβολή ατομικών κυρώσεων «θα ήταν αντίθετη με το πνεύμα του δικαίου ανταγωνισμού, στο πλαίσιο του οποίου κεντρική θέση κατέχει η επιχείρηση» και ότι «δεν υπάρχει ανάγκη επιβολής κυρώσεων σε φυσικό πρόσωπο προκειμένου η συμπεριφορά να μην μείνει ατιμώρητη»¹³¹ διότι ο ισχυρισμός αυτός δεν λαμβάνει υπόψη το *ratio legis* της διάταξης και γενικότερα το σύστημα προστασίας του ανταγωνισμού και την ανάγκη αποτροπής παραβατικών συμπεριφορών και ενίσχυσης της μέγιστης αποτελεσματικότητας της εφαρμογής του δικαίου ανταγωνισμού.
104. Κατά συνέπεια δεν θα πρέπει να συγχέεται το ζήτημα της γενεσιουργού αιτίας της υπαιτιότητας μίας επιχείρησης για παράβαση κανόνων διαδικαστικής ή ουσιαστικής φύσης, η οποία πάντοτε αφορά ενέργεια ή παράλειψη φυσικού προσώπου υπό την επιρροή της επιχείρησης και στη συγκεκριμένη περίπτωση του νομίμου εκπροσώπου της επιχείρησης, ο οποίος εκφράζει τη βούληση της επιχείρησης, με το νομικό πρόσωπο να ευθύνεται για τη συμπεριφορά του νόμιμου εκπροσώπου του, με το ζήτημα της αυτοτελούς παράβασης από φυσικό πρόσωπο έτερου κανόνα δικαίου που επιβάλλει υποχρεώσεις και κυρώσεις σε φυσικά πρόσωπα («αυτούς που κατά οποιονδήποτε τρόπο παρεμποδίζουν ή δυσχεραίνουν τις έρευνες» ή «οποιονδήποτε άλλο» παρεμποδίζει ή δυσχεραίνει τις έρευνες). Κατά συνέπεια, ο ισχυρισμός ότι «η επιβολή

¹²⁹ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1/2003», ΕΕ 2006/С 210/02, παρ. 16 («Τα φυσικά, ωστόσο, πρόσωπα μπορούν να υπόκεινται σε διάφορου τύπου κυρώσεις ανάλογα με τα διάφορα συστήματα.»). Βλ. επίσης, Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τη συνεργασία στο πλαίσιο του δικτύου των αρχών ανταγωνισμού (2004/С 101/03), παρ. 28(γ).

¹³⁰ Βλ., για παράδειγμα στη Γερμανία Bundeskartellamt, Cases B12-22/15 and B12-21/17, Press release “Bundeskartellamt imposes first fines totalling approx. 205 million euros on special steel companies” (12 July 2018) and Case summary “Bundeskartellamt schließt Verfahren gegen Edelstahlunternehmen ab und verhängt Bußgelder in Höhe von insgesamt rund 355 Mio. Euro” (28 September 2021). Βλ. επίσης, Oberlandesgericht Düsseldorf, 6 U 1/22 (Kart), 27 July 2023, ECLI:DE:OLGD:2023:0727.6U1.22KART.00, όπου το η Bundeskartellamt είχε επιβάλει πρόστιμα όχι μόνο στην επιχείρηση αλλά και στον διευθύνοντα σύμβουλο και τον πρόεδρο του διοικητικού συμβουλίου της μητρικής εταιρείας.

¹³¹ Βλ. παρ. 36, 36 Γνωμοδότηση Καθ. [...], υποβληθείσα ως Παράρτημα 8 του αρ. πρωτ. 174/13.07.2024 Υπομνήματος .

κύρωσης τόσο στην ελεγχόμενη επιχείρηση όσο και στο νόμιμο εκπρόσωπο θα ήταν ασύμβατη με τη θεμελιώδη αρχή *ne bis in idem*, καθώς θα ισοδυναμούσε με διπλή τιμωρία για την ίδια συμπεριφορά» δεν μπορεί να γίνει δεκτός, διότι σύμφωνα με την αρχή *ne bis in idem* ένα και το αυτό πρόσωπο (*idem*) δεν μπορεί να διωχθεί ή να τιμωρηθεί δύο φορές, αλλά εν προκειμένω, είναι σαφές ότι η δίωξη/τιμωρία εφαρμόζεται σε διαφορετικά πρόσωπα (νομικό πρόσωπο και φυσικό πρόσωπο) και κατά συνέπεια δεν εμπλέκεται το ίδιο υπαίτιο πρόσωπο, δηλαδή δεν υπάρχει *idem*. Ενδεχομένως, θέμα *ne bis in idem* θα μπορούσε εν προκειμένω μόνο να προκύψει εάν η επιχείρηση ζητούσε αποζημίωση από το διευθύνοντα σύμβουλο για τυχόν εταιρικό πρόστιμο¹³², αλλά και σε αυτή την περίπτωση ο ισχυρισμός κατά πάσα πιθανότητα δεν θα γινόταν αποδεκτός¹³³.

105. Επισημαίνεται περαιτέρω ότι η κύρωση που επιβάλλεται πρέπει να είναι αρκούντως αποτρεπτική ώστε να δημιουργήσει επαρκή αντικίνητρα στο συγκεκριμένο φυσικό πρόσωπο ή σε άλλα φυσικά πρόσωπα στο μέλλον να προχωρήσουν σε παρόμοιες συμπεριφορές. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι η κύρωση να μην επιτρέπει στον παραβάτη την αποφυγή μέσω της παρακώλυσης του ελέγχου των ποινικών κυρώσεων που προβλέπονται στις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 44, αλλά και των κυρώσεων σε φυσικά πρόσωπα που προβλέπονται στην παράγραφο 2(γ) του άρθρου 25, λαμβάνοντας υπόψη και τη γενικότερη αρχή της αποτροπής όπως αυτή ερμηνεύεται και από την αναφορά στην παράγραφο 2(α) του ίδιου άρθρου (σχετικά με τις επιχειρήσεις) ότι «εφόσον είναι δυνατόν να υπολογιστεί το ύψος του οικονομικού οφέλους [...] από την παράβαση, το ύψος του επιβαλλόμενου προστίμου δεν μπορεί να είναι μικρότερο από αυτό». Συνεπώς, οι προβλεπόμενες κυρώσεις για την παρακώλυση ελέγχου θα πρέπει να είναι αρκούντως αποτρεπτικές ώστε να μην δύνανται ούτε τα φυσικά πρόσωπα να ωφεληθούν από την παραβατική συμπεριφορά, έστω και εάν τους επιβληθούν κυρώσεις¹³⁴. Συνεπώς, λαμβάνοντας υπόψη ότι το «όφελος» για τον παραβάτη φυσικό πρόσωπο μίας παρακώλυσης ελέγχου δύναται να είναι η μη επιβολή των παραπάνω προστίμων, είναι απολύτως αναλογική η επιβολή κυρώσεων σε φυσικά πρόσωπα και για την αυτοτελή διαδικαστικής φύσης παράβαση της παρακώλυσης οι οποίες έχουν ανάλογο ύψος με το ανώτατο όριο των προστίμων αυτών για τα φυσικά πρόσωπα. Όπως γίνεται κατανοητό, το ανώτατο όριο του 1% επί του κύκλου εργασιών που προβλέπει η παράγραφος 5 του άρθρου 39, ως ίσχυε, δύναται να αφορά μόνο τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις¹³⁵, ενώ για τα φυσικά πρόσωπα προβλέπεται ένα κατ'

¹³² Βλ. στο Ηνωμένο Βασίλειο, όπου η Απόφαση Safeway Stores Ltd κατά Twigger, [2010] EWCA Civ 1472, [2010] All ER (D) 245 (Dec) έχει προς το παρόν αποκλείσει τη δυνατότητα τέτοιας αποζημίωσης. Βλ. επίσης στη Γερμανία

Oberlandesgericht Düsseldorf, 6 U 1/22 (Kart), 27 July 2023, ECLI:DE:OLGD:2023:0727.6U1.22KART.00..

¹³³ Θα μπορούσε θεωρητικά κάποιος να ισχυριστεί ότι η αποζημίωση θα σήμαινε ότι το άτομο τιμωρείται δύο φορές (μία με το ατομικό πρόστιμο και επιπλέον από την αγωγή αποζημίωσης για λογαριασμό της επιχείρησης). Ακόμα όμως και σε αυτό το πλαίσιο, ο ισχυρισμός κατά πάσα πιθανότητα δεν θα γινόταν αποδεκτός, μια και η δεύτερη πράξη (η αγωγή αποζημίωσης) επιδιώκει αποζημίωση και επομένως δεν πληροί τα κριτήρια Engel (ΕΔΔΑ, απόφαση Engel κ.λπ. κατά Κάτω Χωρών (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 8ης Ιουνίου 1976 (προσφυγές υπ' αριθ. 5100/71, 5101/71, 5102/71, 5354/72, 5370/72, σειρά Α αριθ. 22, § 82), και κυρίως αυτό του σκοπού των επιβληθεισών «κυρώσεων».

¹³⁵ Βλ. παρ. 22-23 Γνωμοδότηση Καθ. [...], υποβληθείσα ως Παράρτημα 8 του αρ. πρωτ. 174/13.07.2024 Υπομνήματος

ελάχιστον πρόστιμο 15.000 ευρώ χωρίς όμως να έχει τεθεί από το κείμενο του ν. 3959/2011, ως ίσχυε, ένα ανώτατο όριο

106. Η ερμηνεία αυτή της νομοθεσίας επιβάλλεται από την ανάγνωση της αιτιολογικής έκθεσης του άρθρου 233¹³⁶ του ν. 4072/2012 και των παραρτημάτων αυτής, το οποίο τροποποίησε τα ανώτατα όρια για την επιβολή διοικητικών κυρώσεων που είχαν επιβληθεί από το ν. 3959/2011 στις «επιχειρήσεις, στις ενώσεις επιχειρήσεων ή σε αυτούς που κατά οποιονδήποτε τρόπο παρεμποδίζουν ή δυσχεραίνουν τις έρευνες των παραγράφων 1, 2 και 3...»¹³⁷. Ο νομοθέτης προχώρησε στην θέσπιση ενός ανώτατου ορίου «1% του κύκλου εργασιών της προηγούμενης χρήσης, όπως αυτός υπολογίζεται σύμφωνα με το άρθρο 10 στο καθένα από τα πρόσωπα και για κάθε παραβίαση». Από την παραπομπή στο άρθρο 10 του ν. 3959/2011, το οποίο αφορά τον υπολογισμό του κύκλου εργασιών επιχειρήσεων, προκύπτει ότι το ανώτατο όριο του 1% του συνολικού κύκλου εργασιών αφορά μόνο τις επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων, και όχι «άλλους» πιθανούς παραβάτες της διάταξης της παραγράφου 5 του άρθρου 39, ως ίσχυε. Την ερμηνεία αυτή ενισχύει η αιτιολογική έκθεση της συγκεκριμένης διάταξης, η οποία εστιάζει στον σκοπό της συγκεκριμένης διάταξης να διασφαλίσει το αποτρεπτικό αποτέλεσμα των κυρώσεων σε περιπτώσεις παρεμπόδισης ελέγχων και να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα αυτών, αλλά και αναφέρεται τόσο στο άρθρο 38 (κύρωση σε περίπτωση άρνησης, δυστροπίας ή καθυστέρησης παροχής πληροφοριών), το οποίο επιβάλλει σημαντικά ανώτατα όρια σε επιχειρήσεις, αλλά και σε φυσικά πρόσωπα τα οποία είναι στην σφαίρα επιρροής της επιχείρησης, όσο και στο άρθρο 23, παρ. 1 του Κανονισμού (ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου της 16^{ης} Δεκεμβρίου 2002 για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 101 και 102 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διάταξη που αναφέρεται μόνο σε «επιχειρήσεις»¹³⁸. Η Έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους που συνοδεύει την αιτιολογική της συγκεκριμένης διάταξης του ν. 4072/2012 επίσης αναφέρει «(τ)ο ανώτατο όριο των προστίμων που επιβάλλονται από την Επιτροπή Ανταγωνισμού σε επιχειρήσεις που παρεμποδίζουν ή δυσχεραίνουν τη διεξαγωγή ερευνών καθορίζεται στο 1% του κύκλου εργασιών της προηγούμενης χρήσης (μέχρι σήμερα 100.000 ευρώ)»¹³⁹, επιβεβαιώνοντας την στενή ερμηνεία του ανώτατου ορίου του 1% ως αφορώντα κατ'ουσία μόνο κυρώσεις σε «επιχειρήσεις». Επίσης, η πρόβλεψη ποινικής κύρωσης (φυλάκιση τουλάχιστον έξι (6) μηνών) με το άρθρο 233, παρ. 2 του ν. 4072/2012, για «όποιο παρεμποδίζει ή δυσχεραίνει με οποιονδήποτε τρόπο την διεξαγωγή ερευνών για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος νόμου από μέρους των κατά το άρθρο 39 αρμόδιων οργάνων», επιβεβαιώνει την σημασία της ειδικής και γενικής αποτροπής και την ανάγκη συνδυασμού τόσο διοικητικών όσο και ποινικών κυρώσεων (ακολουθώντας σε αυτό το γενικότερο πλαίσιο του άρθρου 44 ν. 3959/2011 και την αναφορά στην παράγραφο 1 του άρθρου 233 «(μ)ε την επιφύλαξη των ποινικών κυρώσεων που

¹³⁶ Στο κατατεθέν νομοσχέδιο ήταν το άρ. 234 αλλά στο τελικό νομοθέτημα εισήχθει ως άρ. 233. Βλ. https://www.hellenicparliament.gr/Nomothetiko-Ergo/Anazitisi-Nomothetikou-Ergou?law_id=0ccec515-c3-35-4ad6-82fb-c27e5831f61f_

¹³⁷ Αυτά ήταν 100.000 ευρώ τόσο για τις επιχειρήσεις, ενώσεις επιχειρήσεων ή για αυτούς που κατ'οποιονδήποτε τρόπο παρεμποδίζουν ή δυσχεραίνουν τις έρευνες των παραγράφων 1, 2 και 3» του άρθρου 39 ν. 3959/2011.

¹³⁸ Αιτιολογική και άλλη συναφή, σελ 57 (άρθρο 234).

¹³⁹ Αιτιολογική και άλλη συναφή, σελ. 452.

προβλέπονται στο άρθρο 44»). Ο συγκεκριμένος συνδυασμός διατάξεων επιρρωνύει τη στενή ερμηνεία του ανωτάτου ορίου του 1% ως εφαρμοζόμενο μόνο για «επιχειρήσεις», μια και η παράγραφος 1 του άρθρου 233 δεν προβλέπει ανώτατο όριο για τα φυσικά πρόσωπα που δεν εμπίπτουν στην σφαίρα επιρροής της επιχείρησης.

107. Θα πρέπει εδώ να αναφερθεί ότι η αρχή της αναλογικότητας δύναται να λαμβάνει υπόψη τις διαφορές μεταξύ των ατομικών κυρώσεων που αφορούν εκπροσώπους (διευθυντές) ή υπαλλήλους νομικού προσώπου οι οποίοι είναι υπεύθυνοι έστω και εάν δεν συμμετείχαν ευθέως στην τέλεση ενός αδικήματος (ως αυτουργοί ή συμμετοχοί), μέσω της παράλειψης ελέγχου και αποδοχής τυχόν παράβασης από τους υφισταμένους τους, λόγω της αντικειμενικής ευθύνης που έχουν συνεπεία της θέσης τους στην επιχείρηση στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, με συνέπεια οι κυρώσεις να είναι αναλογικές σε σχέση με το συνολικό κύκλο εργασιών της επιχείρησης, και των ατομικών κυρώσεων σε άλλους που «κατά οποιονδήποτε τρόπο» παρεμποδίζουν ή δυσχεραίνουν τις έρευνες, οι οποίοι συμμετέχουν ευθέως στην τέλεση του αδικήματος της παρακώλυσης, και για τους οποίους δεν υπάρχει ανάγκη, λόγω του σκοπού της ειδικής, αλλά και της γενικής αποτροπής, να τεθεί εκ των προτέρων από το νόμο ένα ανώτατο όριο για την διοικητική κύρωση¹⁴⁰. Σε κάθε περίπτωση, η διάταξη ορίζει κατά τρόπο σαφή και ορισμένο την παραβατική συμπεριφορά παρακώλυσης καθώς και τις κυρώσεις που επιβάλλονται μια και προβλέπεται κατώτατο χρηματικό όριο (€15000 ευρώ), καθώς και σαφής τρόπος άσκησης της εξουσίας επιμέτρησης λόγω της αναφοράς στο άρθρο 39, παρ. 5, όπως ίσχυε κατά το χρόνο της παράβασης, αλλά και κατόπιν της τροποποίησης από το ν. 4886/2022, ότι λαμβάνονται «ιδίως» υπόψη για την καταμέτρηση του προστίμου «η σοβαρότητα της εξεταζόμενης υπόθεσης, η απαξία των πράξεων και η επίπτωσή τους στην έκβαση της έρευνας». Κατά συνέπεια δεν μπορεί να γίνει δεκτός ο ισχυρισμός¹⁴¹, ότι η διάταξη είναι αντίθετη στην αρχή *nullum crimen, nulla poena sine lege stricta*, ούτε ότι αντιτίθεται στην αρχή της σαφήνειας και της προβλεψιμότητας, μια και τόσο η αντικειμενική υπόσταση της παράβασης όσο και οι έννομες συνέπειές της και η εξουσία επιβολής και καταλογισμού κυρώσεων από την Επιτροπή Ανταγωνισμού (συμπεριλαμβανομένου και του τρόπου υπολογισμού αυτών) προβλέπονται με σαφήνεια στη συγκεκριμένη διάταξη, ενώ είναι αδιαμφισβήτητο ότι η συγκεκριμένη συμπεριφορά επισύρει συγκεκριμένες κυρώσεις (ποινικές κυρώσεις και πρόστιμο). Τα παραπάνω ισχύουν τόσο για το κείμενο της διάταξης όπως ίσχυε κατά το χρόνο της παράβασης, όσο και για αυτό κατόπιν της τροποποίησης της διάταξης από τον ν. 4886/2022.
108. Η επιλογή του νομοθέτη εν προκειμένω να μην προβλέψει στη διάταξη όπως ίσχυε κατά το χρόνο της παράβασης ανώτατο όριο για τι κυρώσεις σε «αυτούς που κατά οποιονδήποτε τρόπο

¹⁴⁰ Συνεπώς, δεν θεωρούνται δόκιμα τα επιχειρήματα της πληρεξούσιου δικηγόρου του φυσικού προσώπου, η οποία ανέφερε ότι η προσκόμιση της Δήλωσης Φορολογίας Εισοδήματος για την επιβολή προστίμου στον εντολέα της είναι απολύτως αβάσιμη διότι το φορολογητέο εισόδημα δεν δύναται να αποτελέσει κριτήριο για την επιμέτρηση τυχόν προστίμου σε φυσικό πρόσωπο στο πλαίσιο της παρ. 5 του άρθρου 39, ως ίσχυε. Στην παρούσα υπόθεση, η πληρεξούσιος δικηγόρος του φυσικού προσώπου αναφέρει ότι ο πελάτης της [...]. Βλ. σχετ. την υπ' αριθμ. πρωτ. 294/04.12.2023 επιστολή του φυσικού προσώπου, σελ. 2-3.

¹⁴¹ Βλ. σελ. 9-12 Γνωμοδότηση Καθ[...], υποβληθείσα ως Παράρτημα 8 του αρ. πρωτ. 174/13.07.2024 Υπομνήματος.

παρεμποδίζουν ή δυσχεραίνουν τις έρευνες των παραγράφων 1, 2 και 3» του άρθρου 39 ν. 3959/2011 δύναται να ερμηνευθεί ως αποδεχόμενη την άσκηση διακριτικής ευχέρειας από την Επιτροπή Ανταγωνισμού για τον ορισμό του προστίμου με βάση όπως πάντα την αρχή της αναλογικότητας και τις γενικότερες κατευθύνσεις που παρέχονται από τα αναφερόμενα στο ν. 3959/2011, ως ίσχυε, σχετικά με πρόστιμα που δύνανται να επιβληθούν σε φυσικά πρόσωπα και την ανάγκη γενικής και ειδικής αποτροπής και του οικονομικού οφέλους που δύναται να αποκομίσει ο παραβάτης. Η αρχή της αναλογικότητας δεν δύναται μόνο να προστατευθεί μέσω της χρήσης ενός ανώτατου ορίου με το οποίο περιορίζεται η εξουσία της Επιτροπής να επιβάλει πρόστιμο, αλλά και κάθε άλλης ρύθμισης ή νομολογίας που να καθορίζει «με επαρκή σαφήνεια», «λαμβάνομένου υπόψη του θεμιτού επιδιωκόμενου σκοπού», και τον «τρόπο άσκησης αυτής της εξουσίας» «ώστε να παρέχεται στον ιδιώτη προσήκουσα προστασία κατά της αυθαιρεσίας»¹⁴². Εν προκειμένω, ο νομοθέτης έχει προβλέψει στην παράγραφο 39, παράγραφος 5 ν. 3959/2011, ως ίσχυε, ότι «(κ)ατά την επιμέτρηση του προστίμου λαμβάνονται ιδίως υπόψη η σοβαρότητα της εξεταζόμενης υπόθεσης, η απαξία των πράξεων και η επίπτωσή τους στην έκβαση της έρευνας», συνεπώς η επιμέτρηση του προστίμου βασίζεται σε δημοσιευμένη μέθοδο υπολογισμού.

109. Η παροχή αντικειμενικών κριτηρίων για τον υπολογισμό ενός προστίμου επιτρέπει την πρόβλεψη, «με επαρκή ακρίβεια» της μεθόδου υπολογισμού και την τάξη μεγέθους των προστίμων που μπορεί να επιβληθούν για μία συγκεκριμένη συμπεριφορά. Σύμφωνα με τη νομολογία, «το γεγονός ότι ο επιχειρηματίας αυτός δεν μπορεί να γνωρίζει εκ των προτέρων με ακρίβεια το ύψος των προστίμων που η Επιτροπή θα επιβάλλει σε κάθε περίπτωση δεν συνιστά παραβίαση της αρχής «ουδεμία ποινή άνευ νόμου»¹⁴³. Περαιτέρω, η μη ύπαρξη ανώτατου ορίου για πρόστιμο σε περίπτωση παρακώλυσης ή γενικότερα για παραβάσεις της νομοθεσίας για τον ανταγωνισμό από φυσικό πρόσωπο δεν αποτελεί μοναδική περίπτωση στο δίκαιο ανταγωνισμού λόγω της ανάγκης να ληφθεί υπόψη η συγκεκριμένη (ειδική), αλλά και γενική αποτροπή από συμπεριφορές με ιδιαίτερη απαξία, η αποτροπή των οποίων δεν δημιουργεί κίνδυνο περιορισμού δυνητικών ωφελειών από τη πρόληψη της συγκεκριμένης συμπεριφοράς. Ανάλογες διατάξεις για πρόστιμα χωρίς ανώτατο όριο, έχουν θεσπιστεί από το s190 του Enterprise Act 2002 στη Μεγάλη Βρετανία σχετικά με το cartel offence, το οποίο όμως προβλέπει ανώτατο όριο για ποινή φυλάκισης για το cartel offence¹⁴⁴, συνεπώς αποδεικνύοντας ότι ο συνδυασμός ποινής φυλάκισης με ανώτατο όριο και προστίμου στο φυσικό πρόσωπο

¹⁴² Απόφαση ΔΕΕ C-501/11 P, Schindler Holding Ltd, σκ. 57, αναφέροντας την Απόφαση ΕΔΔΑ, Margareta & Roger Andersson κατά Σουηδίας, 25^η Φεβρουαρίου 1992, σειρά Α, αριθ. 226, §75.

¹⁴³ Απόφαση ΔΕΕ C-501/11 P, Schindler Holding Ltd, σκ. 58.

¹⁴⁴ s190, Part 6, Enterprise Act 2002 Cartel offence: penalty and prosecution:

«(1) A person guilty of an offence under section 188 is liable (a) on conviction on indictment, to imprisonment for a term not exceeding five years or to a fine, or to both». Βλ. επίσης την ερμηνεία της συγκεκριμένης διάταξης από την Ανακοίνωση της Επιτροπής Ανταγωνισμού της Μεγάλης Βρετανίας, Competition and Markets Authority, CMA9, Cartel Offence Prosecution Guidance (Μάρτιος 2014), CMA9 Cartel offence prosecution guidance (publishing.service.gov.uk), παρ. 1.3. («In summary, a person commits the offence if he or she agrees with one or more other persons that two or more undertakings will engage in certain prohibited cartel arrangements, namely price fixing, market sharing, bid rigging, and limiting output. The offence is subject to certain exclusions and defenses. The maximum penalty on conviction on indictment is five years imprisonment and/or an unlimited fine»).

χωρίς να τεθεί ανώτατο όριο, δεν είναι μοναδικός και δεν φαίνεται να αντιτίθεται στη νομολογία της ΕΣΔΑ σχετικά με την αρχή «ουδεμία ποινή άνευ νόμου», στο μέτρο που ο τρόπος υπολογισμού του προστίμου βασίζεται σε δημοσιευμένη μέθοδο υπολογισμού.

110. Σημειώνεται ότι τυχόν αναδρομική εφαρμογή της διάταξης όπως τροποποιήθηκε από το ν. 4886/2022 σε περίπτωση που αυτή ήταν ευμενέστερη για τα μέρη, δεν θα έθετε σε αμφισβήτηση, ούτε τη σαφή απαγόρευση από τη συγκεκριμένη διάταξη πρακτικών παρακώλυσης των ερευνών των παραγράφων 1, 2 και 3 του άρθρου 39 Ν. 3959/2011 και τυχόν άρνησης να υποβληθούν στις εν λόγω έρευνες, ούτε τον καταλογισμό κυρώσεων στο φυσικό πρόσωπο, παράλληλα με αυτές που θα επιβάλλονταν στην επιχείρηση για παράβαση του άρθρου 39, παρ. 5 Ν. 3959/2011.
111. Εν προκειμένω, κατά τον έλεγχο της αλληλογραφίας του «Μέλος ΔΣ», ο οποίος διενεργήθηκε απομακρυσμένα μέσω του υπολογιστή της [...] (βλ. Ενότητες «Παραμποδιστική ενέργεια για την οποία ευθύνεται και το Φυσικό Πρόσωπο («ΜΕΛΟΣ ΔΣ»)), «Γεγονότα κατά την διάρκεια του Ελέγχου» και «Διαγραφή ηλεκτρονικών αρχείων από την ηλεκτρονική αλληλογραφία του [...] της MOTOR OIL» ανωτέρω), διαπιστώθηκε ότι είχαν διαγραφεί μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου κατά τη διάρκεια της έρευνας. από τους ελεγκτές της ΓΔΑ, ήτοι, κατόπιν της εισόδου των ελεγκτών της ΓΔΑ στο κτίριο της MOTOR OIL στις 10:30 π.μ., παρόλο που είχε επισημανθεί από την Υπεύθυνη του Ελέγχου ήδη κατά την έναρξή του ότι δεν επιτρέπεται η καταστροφή και διαγραφή αρχείων και ηλεκτρονικής αλληλογραφίας (βλ. Ενότητες «Αποδοχή και Εκκίνηση του ελέγχου», «Γεγονότα κατά τη Διάρκεια του Ελέγχου», «Άρνηση πρόσβασης σε γραφείο» και «Διαγραφή ηλεκτρονικών αρχείων από την ηλεκτρονική αλληλογραφία του [...] της MOTOR OIL» ανωτέρω).
112. Περαιτέρω, όπως παρουσιάστηκε ανωτέρω, ο [...] της MOTOR OIL «Μέλος ΔΣ» αρνήθηκε την πρόσβαση του κλιμακίου της ΓΔΑ στο γραφείο του ώστε αυτό να προχωρήσει σε έλεγχο των έγχαρτων αρχείων σχετικών με την εντολή ελέγχου, όσο και την μεταφορά όλων τα έγχαρτων αρχείων ευρισκόμενων στο συγκεκριμένο χώρο σε άλλον χώρο, ώστε αυτά να ελεγχθούν συστηματικά από το κλιμάκιο της ΓΔΑ, όπως ζητήθηκε εναλλακτικώς από τους ελεγκτές.
113. Η προηγούμενη ανάλυση του πραγματικού επίσης στοιχειοθετεί ότι οι ενέργειες αυτές πραγματοποιήθηκαν με συνείδηση και βεβαιότητα ως προς τις αναγκαίες συνέπειες των πράξεων και παραλείψεων των εμπλεκόμενων, γεγονός που επιτείνει τον ιδιαίτερα απαξιωτικό τους χαρακτήρα, ενώ δόθηκαν πολλές ευκαιρίες τόσο κατά τη διάρκεια του ελέγχου, ώστε να πράξει διαφορετικά. Ο «Μέλος ΔΣ», δεν συνεργάστηκε ενεργά κατά τον επιτόπιο έλεγχο των ελεγκτών της ΓΔΑ, αλλά προκάλεσε με τις ενέργειες και τις παραλείψεις του προσκόμματα, καθυστερήσεις και δυσχέρειες κατά τη διάρκεια του ελέγχου, και ως εκ τούτου, δεν διασφάλισε την ακεραιότητα - διαθεσιμότητα των επαγγελματικών αρχείων της MOTOR OIL και την αποτελεσματικότητα του ελέγχου. Συναφώς, το φυσικό πρόσωπο προέβη σε διαγραφή ηλεκτρονικών αρχείων σε πραγματικό χρόνο και κατά τη διάρκεια της έρευνας από τους ελεγκτές της ΓΔΑ παρόλο που είχε επισημανθεί από την Υπεύθυνη του Ελέγχου, ήδη κατά την έναρξή του, ότι δεν επιτρέπεται η καταστροφή και διαγραφή αρχείων και ηλεκτρονικής

αλληλογραφίας. Με τον τρόπο αυτό ο [...] της MOTOR OIL ενήργησε κατά παράβαση των υποδείξεων της MOTOR OIL, κατέστησε μερικώς αναποτελεσματικό τον έλεγχο και δυσχέρανε έτι περαιτέρω τον έλεγχο εκ μέρους των ελεγκτών της ΓΔΑ.

114. Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο [...] της MOTOR OIL διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στις συγκεκριμένες ενέργειες παρακώλυσης.
115. Για τον υπολογισμό του προστίμου, και λαμβάνοντας υπόψη τον σκοπό ειδικής πρόληψης, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη, οι οικονομικές δυνατότητες του παραβάτη και η κοινωνική του θέση. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΑ σε προηγούμενη νομολογία της αποφάσισε να αναπροσαρμόσει επί το ηπιότερο το κατ'ελάχιστο όριο που προβλέπεται από την παράγραφο 5 του άρθρου 39, ως ισχυε, για τα φυσικά πρόσωπα, στην περίπτωση που οι εμπλεκόμενοι είναι υπάλληλοι¹⁴⁵, και συνεπώς σε θέση οικονομικής εξάρτησης ή γενικότερα έχουν σχετικά χαμηλές οικονομικές δυνατότητες. Αντιστοίχως, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη για τον υπολογισμό του προστίμου, το οποίο κατ'ελάχιστον έχει οριστεί σε 15.000 ευρώ, υψηλότερες οικονομικές δυνατότητες ή σημαίνουσα κοινωνική θέση, ώστε το πρόστιμο να δημιουργεί τα απαραίτητα αντικίνητρα με σκοπό την ειδική αλλά και γενική πρόληψη ανάλογης παραβατικής συμπεριφοράς. Στο πλαίσιο αυτής της εκτίμησης, η ΕΑ ζήτησε από τον [...] της MOTOR OIL, δυνάμει του άρθρου 27(5)¹⁴⁶ του Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της ΕΑ, να προσκομίσει τα οικονομικά του στοιχεία, και ειδικά την δήλωση φορολογίας εισοδήματος φορολογικού έτους 2020¹⁴⁷, δηλαδή την τελευταία φορολογική δήλωση πριν την ημερομηνία της παράβασης, ώστε αυτή να διαβαστεί στα μέλη της Δικάζουσας Σύνθεσης.
116. Ο [...] της MOTOR OIL με επιστολή του στις 04.12.2023¹⁴⁸ αναφέρει ότι «..... η προσκόμιση της Δήλωσης Φορολογίας Εισοδήματος του Φορολογικού Έτους 2020 δεν συνιστά αναγκαίο στοιχείο κατά την έννοια του άρθρου 27 παρ. 5 του Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της ΕΑ, ενώ τυχόν υποχρέωση μου να την προσκομίσω θα παραβίαζε θεμελιώδη δικαιώματα μου.»¹⁴⁹. Αντί της επιστολής το φυσικό πρόσωπο απέστειλε βεβαίωση του λογιστή του με τα δηλωθέντα και φορολογηθέντα εισοδήματά του για το φορολογικό έτος 2020.
117. Με την εν λόγω επιστολή του το φυσικό πρόσωπο αναφέρει επίσης ότι από την υπ' αριθμ. πρωτ. οικ. 281 της 24.11.2023 επιστολή της Γραμματείας της ΕΑ ελλείπουν βασικά στοιχεία που θα έπρεπε να αναγράφονται, όπως ο σκοπός τους αιτήματος της επιστολής, ενώ δεν προκύπτουν οι λόγοι για την προσκόμιση των φορολογικών του στοιχείων. Σημειώνεται ότι η επιστολή προς το φυσικό πρόσωπο είναι της Γραμματείας της ΕΑ και, συνεπώς, όπως ρητά

¹⁴⁵ Βλ. υπ' αριθμ. 688/2019 Απόφαση ΕΑ, υπ. 130.

¹⁴⁶ Άρθρο 27 "Διάσκεψη και λήψη απόφασης": «5. Σε περίπτωση που κατά τη διάσκεψη ανακύψουν ζητήματα, για την επίλυση των οποίων απαιτείται να προσκομισθούν από τα μέρη περισσότερα στοιχεία ή να διεξαχθεί από τη Γενική Διεύθυνση περαιτέρω έρευνα, η Επιτροπή εκδίδει σχετική απόφαση. Αν τα στοιχεία αυτά είναι αναγκαία για τον υπολογισμό και μόνον του προστίμου, μπορούν να ζητηθούν, μέσω των Γραμματέων της Επιτροπής, από τα μέρη, χωρίς την έκδοση προδικαστικής απόφασης».

¹⁴⁷ Βλ. σχετ. επιστολή της Γραμματείας της Επιτροπής Ανταγωνισμού, υπ' αριθμ. πρωτ. οικ. 281 της 24.11.2023. Βλ. σχετ. και Συνεδρίασή της Ολομέλειας της Επιτροπής Ανταγωνισμού την 24^η Νοεμβρίου 2023 (αριθ. πρακτικού 108).

¹⁴⁸ Βλ. την υπ' αριθμ. πρωτ. 294/04.12.2023 επιστολή.

¹⁴⁹ Ο.π., σελ. 3.

αναφέρεται στο άρθρο 27(5) του Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της ΕΑ, η εν λόγω επιστολή αφορά και μόνο την συλλογή στοιχείων για τον υπολογισμό του προστίμου χωρίς να απαιτείται η έκδοση προδικαστικής απόφασης εκ μέρους της ΕΑ. Συνεπώς, όλα τα απαραίτητα στοιχεία που θα έπρεπε να αναγράφονται υπάρχουν στην επιστολή της Γραμματείας της ΕΑ. Συναφώς, κρίνεται ως απαράδεκτη η αναφορά στην επιστολή του φυσικού προσώπου περί μη γνώσης επί αποφάσεως της ΕΑ¹⁵⁰, διότι ακόμη και αν εκ παραδρομής αναγράφεται στην επιστολή της Γραμματείας της ΕΑ περί απόφασης της ΕΑ, προφανώς δεν ισχύει δυνάμει του δεύτερου χωρίου του άρθρου 27(5) του Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της ΕΑ, κατά τα ανωτέρω.

118. Έχοντας υπόψη τα παραπάνω, και λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των κυρώσεων που προβλέπει ο ν. 3959/2011 για την παρακώλυση ελέγχου¹⁵¹, η ΕΑ υπολόγισε κατά πλειοψηφία ότι ένα πρόστιμο πενήντα χιλιάδων (50.000) ευρώ θα ήταν αρκούντως αποτρεπτικό, ανάλογο και δίκαιο στη συγκεκριμένη περίπτωση.
119. Κατά την γνώμη του Προέδρου της ΕΑ Ι. Λιανού, για την επιμέτρηση του προστίμου θα πρέπει η Επιτροπή Ανταγωνισμού να λάβει υπόψη τη συνολική οικονομική επιφάνεια του φυσικού προσώπου¹⁵² και όχι μόνο τα φορολογικά του στοιχεία του προηγούμενου έτους, ιδιαιτέρως εάν αυτό συμμετέχει σε διάφορες επιχειρηματικές δραστηριότητες, και χαίρει σημαντικής οικονομικής επιφάνειας και κοινωνικής θέσης, [...] που δραστηριοποιούνται στην χώρα, όπως αυτό έχει αναγνωριστεί τόσο από τα εγχώρια όσο και από ξένα ΜΜΕ¹⁵³, με σκοπό την επίτευξη κυρίως ειδικής αλλά και γενικής αποτροπής. Κατά συνέπεια, και λαμβάνοντας υπόψη τη σοβαρότητα της εξεταζόμενης υπόθεσης, την απαξία των πράξεων, καθώς και την επίπτωσή τους στην έκβαση της έρευνας, υπολόγισε ότι ένα πρόστιμο [...] ([...]) ευρώ θα ήταν αρκούντως αποτρεπτικό, ανάλογο και δίκαιο στη συγκεκριμένη περίπτωση¹⁵⁴.
120. Κατά την γνώμη του μέλους της ΕΑ Χ. Βλάχου, η αρχή της αναλογικότητας επιβάλλει τα φυσικά πρόσωπα να έχουν μεταχείριση τουλάχιστον αντίστοιχη με εκείνη των νομικών προσώπων, για τα οποία εν προκειμένω η οικεία νομοθεσία προβλέπει ανώτατο όριο και, συνεπώς, σύμφωνα και με προηγούμενη νομολογία της ΕΑ¹⁵⁵, το ανώτατο όριο ποσού προστίμου που μπορεί να επιβληθεί σε φυσικά πρόσωπα από την ΕΑ κατά το άρθρο 39, παρ. 5 του ν. 3959/2011 ανέρχεται σε 15.000 ευρώ.

¹⁵⁰ Βλ. την υπ' αριθμ. πρωτ. 294/04.12.2023 επιστολή, σελ. 1.

¹⁵¹ Σχετικά με την άποψη της Επιτροπής επί των επιβαρυντικών/ελαφρυντικών περιστάσεων που αφορούν το φυσικό πρόσωπο, βλ. Ενότητα «Συνδρομή Ελαφρυντικών/Επιβαρυντικών Περιστάσεων ως προς τον [...]» κατωτέρω.

¹⁵² Βλ. σχετικώς την Απόφαση της Ολομέλειας ΕΑ 745/2021, παρ. 107, σελ. 39.

¹⁵³ Βλ., ενδεικτικά [...]

¹⁵⁴ Σημειώνεται εν προκειμένω, σε σχέση με τον υπολογισμό του προστίμου στην Απόφαση της Ολομέλειας ΕΑ 745/2021, η σημασία του κριτηρίου της επίπτωσης της παρακωλυτικής συμπεριφοράς στην έκβαση της έρευνας.

¹⁵⁵ Βλ. Απόφαση ΕΑ υπ'αρ. 688/2019, παρ. 78 και υποσημείωση 130.

V.4 ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΛΑΦΡΥΝΤΙΚΩΝ/ΕΠΙΒΑΡΥΝΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΩΝ**V.4.1 ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΛΑΦΡΥΝΤΙΚΩΝ/ΕΠΙΒΑΡΥΝΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ MOTOR OIL**

121. Στο υπ' αριθμ. 113/17.05.2023 υπόμνημα της (σελ. 23-25) η MOTOR OIL αναφέρει τέσσερις λόγους οι οποίοι κατά τη γνώμη της αποτελούν ελαφρυντικές περιστάσεις, τις οποίες θα πρέπει να λάβει υπόψη της η ΕΑ κατά την επιμέτρηση του προστίμου. Οι λόγοι αυτοί είναι:

- α) η ενεργή συνεργασία της MOTOR OIL με το κλιμάκιο ελεγκτών της ΓΔΑ,
- β) η απουσία επιπτώσεων στην ακεραιότητα της έκβασης της έρευνας λόγω ανάκτησης των διαγραφέντων στοιχείων,
- γ) η τέλεση της παράβασης εξ' αμελείας,
- δ) η μη τέλεση από την MOTOR OIL προηγούμενων διαδικαστικών παραβάσεων.

122. Ωστόσο, όπως έχει καταδειχθεί λεπτομερώς στις οικίες ενότητες της παρούσας (βλ. σχετ. Ενότητες «Ο επιτόπιος έλεγχος στην MOTOR OIL», «Παρεμποδιστικές Ενέργειες για τις οποίες ευθύνεται το νομικό πρόσωπο (MOTOR OIL)» και «Επιβολή κυρώσεων ως προς την MOTOR OIL» ανωτέρω), οι ανωτέρω λόγοι κατά την κρίση της Ολομέλειας της ΕΑ δεν μπορούν να γίνουν δεκτοί. Συναφώς, το γεγονός ότι στο παρελθόν δεν έχει συμμετάσχει σε καμία διαδικαστική παράβαση ενώπιων της ΕΑ, κατά την κρίση της Ολομέλειας της ΕΑ, αυτό δεν δύναται να αποτελέσει ελαφρυντική περίπτωση, τουναντίων, αποτελεί στοιχείο που λαμβάνεται υπόψη για μη συνδρομή επιβαρυντικής περίπτωσης για την MOTOR OIL.

V.4.1 ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΛΑΦΡΥΝΤΙΚΩΝ/ΕΠΙΒΑΡΥΝΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ «ΜΕΛΟΣ ΔΣ»

123. Στο υπ' αριθμ. 112/17.05.2023 υπόμνημα του (σελ. 24-25) το Μέλος ΔΣ αναφέρεται σε συνδρομή ελαφρυντικών περιστάσεων σε περίπτωση ενδεχόμενου προστίμου. Ωστόσο, όπως έχει αναφερθεί λεπτομερώς ανωτέρω (βλ. Ενότητες «Παρεμποδιστική ενέργεια για την οποία ευθύνεται και το Φυσικό Πρόσωπο («ΜΕΛΟΣ ΔΣ»)», «Γεγονότα κατά την διάρκεια του Ελέγχου» και «Διαγραφή ηλεκτρονικών αρχείων από την ηλεκτρονική αλληλογραφία του [...] της MOTOR OIL»), ο «Μέλος ΔΣ», δεν συνεργάστηκε ενεργά κατά τον επιτόπιο έλεγχο των ελεγκτών της ΓΔΑ, αλλά προκάλεσε με τις ενέργειες και τις παραλείψεις του προσκόμματα, καθυστερήσεις και δυσχέρειες κατά τη διάρκεια του ελέγχου, και ως εκ τούτου, δεν διασφάλισε την ακεραιότητα - διαθεσιμότητα των επαγγελματικών αρχείων της MOTOR OIL και την αποτελεσματικότητα του ελέγχου. Συναφώς, το γεγονός ότι στο παρελθόν δεν έχει συμμετάσχει σε καμία διαδικαστική παράβαση ενώπιων της ΕΑ, κατά την κρίση της Ολομέλειας της ΕΑ, αυτό δεν δύναται να αποτελέσει ελαφρυντική περίπτωση, τουναντίων, αποτελεί στοιχείο που λαμβάνεται υπόψη για μη συνδρομή επιβαρυντικής περίπτωσης για το φυσικό πρόσωπο

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού σε Ολομέλεια, αποφάσισε σε φανερή ψηφοφορία τα ακόλουθα:

Α. Διαπιστώνει, κατά το σκεπτικό της απόφασης, ομόφωνα, ότι η εταιρεία με την επωνυμία «ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ (ΕΛΛΑΣ) ΔΙΥΛΙΣΤΗΡΙΑ ΚΟΡΙΝΘΟΥ Α.Ε.» παραβίασε την παρ. 5 του άρθρου 39 του ν. 3959/2011.

Β. Επιβάλλει, κατά το σκεπτικό της απόφασης, ομόφωνα, πρόστιμο στην εταιρεία με την επωνυμία «ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ (ΕΛΛΑΣ) ΔΙΥΛΙΣΤΗΡΙΑ ΚΟΡΙΝΘΟΥ Α.Ε.» ύψους εννέα εκατομμυρίων διακοσίων χιλιάδων ευρώ (9.200.000,00).

Γ. Διαπιστώνει, κατά το σκεπτικό της απόφασης, ομόφωνα, ότι ο Ιωάννης Βαρδινογιάννης παραβίασε την παρ. 5 του άρθρου 39 του ν. 3959/2011.

Δ. Επιβάλλει, κατά το σκεπτικό της απόφασης, κατά πλειοψηφία, πρόστιμο στον Ιωάννη Βαρδινογιάννη ύψους πενήντα χιλιάδων ευρώ (50.000,00).

Η απόφαση εκδόθηκε την 14η Δεκεμβρίου 2023.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Ο Πρόεδρος

ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΙΑΝΟΣ

Αριθμ. οικ. 188

Διαβιβάζεται για δημοσίευση η υπ' αρ. 835/2023 απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού.

Αθήνα, 3 Οκτωβρίου 2024

Η Πρόεδρος

της Επιτροπής Ανταγωνισμού

ΑΪΡΙΝ-ΕΒΕΛΥΝ-ΜΙΚΕΛΑ-ΜΑΙΡΗ ΣΑΡΠ